

Nikon 1

At the heart of the image

JA SAM | 1 KLIK ISPRED

JA SAM NOVI NIKON 1 J1. Ja sam pametan jer snimam fotografije pre i nakon vašeg pritiska na dugme. Zbog toga nikada nećete propustiti ni jedan važan trenutak. Ja predstavljam ceo jedan mali sistem s izmenljivim objektivima i mogućnostima koje nikada do sada niste videli, kao da je fotografija oživila. Ili kako ja to zovem Motion Snapshot. Ja sam najbolji trenutak fotografskog života. www.iamnikon.rs

POVRATAK MANUELNIH OBJEKTIVA | KONSTRUKCIJA I KOMPOZICIJA FOTOGRAFIJE | DA LI JE CGI FOTOGRAFIJA?

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 86 | NOVEMBAR 2011 | WWW.REFOTO.RS | RSD 250, K.M. 8, KUNA 30, DEN 250, EVRA 4

Kreirajte svoju FOTO-KNJIGU

Prizori vremena
ANA LAZUKIĆ

Odlazak portretiste Banata
STEVA M. SEKERIĆ

Svet na fotografijama
AGENCIJE VII

Neobični i veseli

KUĆNI LJUBIMCI

NIKON 1 J1 I V1

Ulazak starog igrača u novu klasu

SONY SLT ALFA 77

Fuzija fotografije i videa u jednom telu

EPSON STYLUS PHOTO R3000

Superioran kvalitet i razumna cena

FOTOGRAFIJA NE CRTA SVETLOM | KRITIKA O NEDOSTATKU KRITIKE | TECCO PAPIRI ZA INKĐŽET ŠTAMPU

BIG BANG

UŠĆE SHOPPING CENTER 1.SPRAWT | BlqBang.rs

SAMSUNG LCD televizor LE32D550

Dijagonala 81cm, rezolucija 1920 x 1080 px, High Contrast, Hyper Real Engine, Wide Color Enhancer, Mpeg-4 DVB-T/C, 100 Hz, USB Multimedija

44.999 din

7 rata x 6.428 bez kamate

SAMSUNG LED televizor UE32D4010

Dijagonala 81cm, rezolucija 1366 x 768 px, Mega Contrast, Hyper Real Engine, Wide Color Enhancer Plus, USB multimedija, Mpeg-4 DVB-T/C

49.999 din

7 rata x 7.143 bez kamate

Canon digitalni fotoaparati IXUS220HS srebrni

Rezolucija 12,1 Mpx, 5x optički zum, HS sistem, telo od nerđajućeg čelika, 6,7 cm LCD ekran, Full HD sa optičkim zumom.

19.799 din

7 rata x 2.828 bez kamate

HP netbook MINI 210-2200EM

Atom N550 1.5 GHz, HDD 250GB SATA 7.200rpm, Memorija 1GB DDRIII, Intel GMA3150, 10.1" LED, OS Win7 Starter

29.999 din

7 rata x 4.285 bez kamate

ASUS NOTEBOOK X54HY-SX031

Intel Dual Core B800 1.5GHz, HDD500GB, Memorija 4GB DDRIII, AMD Radeon HD6470M 1GB DDRIII, 15.6" LED

36.999 din

7 rata x 5.285 bez kamate

TOSHIBA notebook L755-127

Intel Core i3-2310M 2.1GHz, HDD 640GB 5.400rpm, Memorija 4GB DDRIII, nVidia GeForce GT525M 1GB DDRIII, 15.6" LED

54.999 din

7 rata x 7.857 bez kamate

NAJVEĆA PRODAVNICA ZABAVNE ELEKTRONIKE SA NAJNIŽIM CENAMA.

Big Bang je specijalista za zabavnu elektroniku i belu tehniku već 20 godina na Balkanu.

Ponuda važi od 2.11. do 21.11.2011 ili do isteka zaliha. Big Bang d.o.o. Beograd, Društvo za trgovinu i usluge, Bulevar Mihaila Pupina 4, 11070 Beograd, 011/260 11 70, radno vreme: ponedeljak-nedelja: 10⁰⁰ - 22⁰⁰. Zadržavamo pravo promene cena bez predhodnog obaveštenja. Fotografije nekih proizvoda su simbolične. Sve cene su u dinarima sa PDV-om.

Orion DayPack™ 200

Sportski lagan, napravljen za šetnju s vašim fotoaparatom.

Orion DayPack™ 200

Donji deo ranca sa podesivim pregradama.

Prostrana gornja pregrada za vaše lične stvari.

Trake za pričvršćivanje kompaktnog stativa ili lagane jakne.

lowepro

The Trusted Original
Since 1967

Posetite: lowepro.com/oriondaypack

© 2010 DayMen Canada Acquisition ULC

© Ana Lazukić

20 **fotografi** ANA LAZUKIĆ "U samom trenutku življenja"

© Marija Milovanović Maksimović

28 Kucni ljubimci

stalne rubrike

U FOKUSU Zeleni pogled s prozora	06
AKTUELNOSTI Dešavanja, najave, izložbe, knjige	10
MOJE ISKUSTVO Autofokusni objektiv	16
FOTOGRAFI Ana Lazukić - Najpoznatija žena fotoreporter kod nas	20
AGENCIJA VII - Deset godina postojanja obeležili su objavljivanjem knjige	52
Steva M. Sekerić - Odlazak portretiste Banata	58
DISKUSIJE Bez kritike molim!	51
Količina fotografije	63
Fotografija ne slika svetlom	64
IZLOŽBE Veb-konkurs: Fotofiniš	62
Šesti međunarodni foto-salon Kumanovo	66
KOLEKCIONARSKI UGAO Contaflexi - SLR fotoaparati s centralnim zatvaračem	82
FOTO-KLINIKA Ivana i Milan komentarišu vaše radove	82
FOTO-KONKURS Monohromatski svet puni strane časopisa	86
PISMA ČITALACA Reakcije na diskusije	96

14 KNJIGE

16

58

© Steva M. Sekerić, "Bečarski odmor"

Fotografi STEVA M. SEKERIĆ

fotografi AGENCIJA VII 10 godina postojanja obeležila knjigom

© Stephanie Sinclair, "Poligamija u Americi", 2008., 2009.

74 SONY SLT A77

46 GOGO BOOK

tehnika
SKENERI, ŠTAMPAČI

foto-škola

NOVITETI Novosti iz sveta tehnike	68
NIKON 1 Prikaz najnovijeg Nikon 1 sistema uz test fotoaparata Nikon J1 i Nikon V1	70
SONY SLT-ALFA 77 Evolutivni korak u razvoju fotografske industrije	74
TECCO IRIDIUM SILVER GLOSS PAPIR Inkđzet papir koji se prepoznaje dodirnom	78
EPSON STYLUS PHOTO R3000 Nudi mnogo uz vrlo dobru cenu	79

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA	
PRAKSA NA DELU Snimanje kućnih ljubimaca	28
FOTO-ALBUMI Kako napraviti foto-album u programima: Adobe Bridge, Lightroom, Photoshop i kroz veb aplikaciju GoGoBook	38
FOTOGRAFIJA Konstrukcija fotografske slike "Da li svako može da fotografise?"	48

70

79

38

48 DA LI SVAKO MOŽE DA FOTOGRAFIŠE

Dokumentarna fotografija predmeta

68 NOVITETI

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE

OSNIVAČ Slobodan Vukadinović
 IZDAVAČ Studio One, Beograd, Pčinjska 15a
 DIREKTOR Marija Vukadinović
 marija.vukadinovic@studioone.rs
 GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
 mr fot. Ivana Tomanović, ivana.tomanovic@refoto.co.rs
 IZVRŠNI UREDNIK
 Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
 UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs
 SARADNICI Svetislav V. Dragović, Vladimir Červenka, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Jelena Matić, Marija Milovanović-Maksimović, Radimir Maša Dikosavljević, Goran Malić, Zoran Imširagić, Nenad Petrović, Ljubomir Zlatanović, Srđan "Abdee" Abdjević, Darko Stanimirović, Andrijana Pajović, Predrag Vučković, Dragan D. Gajić (Makedonija), Sandra Vitaljić (Hrvatska), Damir Tiljak (Hrvatska), Vojin Mitrović (Pariz)
 TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN
 Sanja Cvejanović, Emilija Jelić
 SEKRETAR REDAKCIJE
 Milena Tomić, milena.tomic@studioone.rs
 LEKTOR Biljana Gordić
 MARKETING mr fot. Dragan Pavlović, dragan.pavlovic@refoto.co.rs
 tel. 011/34-49-641; faks. 011/78-60-234
 ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd
 PRE-PRESS Studio One – Rukopisi i prilozii se ne vraćaju
 E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.rs
 CENA pojedinačnog broja 250 dinara
 žiro-račun 160-328850-16
 CIP – Katalogizacija u publikaciji
 Narodna biblioteka Srbije, Beograd
 77
 FOTO: časopis za kulturu fotografije / glavni i odgovorni urednik Ivana Tomanović. – 1996, br. 1 – Beograd (Pčinjska 15a): Studio One, 1996 – (Beograd: Politika). – 30 cm
 Mesečno. – Od br. 4 (2001) štampa se latinicom, a naslov je Refoto
 ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
 COBISS.SR-ID 117858055

© SVA PRAVA ZADRŽANA
 Nijedan deo ove publikacije ne sme biti reprodukovani ili objavljeni u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, unošenje u bilo koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje, bez prethodne pismene saglasnosti izdavača.

© MAJA HRNJAK "Luna 3"

naslovnna strana

MILAN ŽIVKOVIĆ
izvršni urednik

Milan je svoje vešte prste upleo u skoro sve rubrike, počevši od priče o izradi foto-knjiga gde je obradio pripremu u Photoshopu. Zatim sledi kritički tekst o uplivi CGI slika u konkurse fotografije, da bi završio u rubrici Tehnika sa dva testa: Tecco papira za inkdžet štampače i Epson štampača R3000.

BORIS BJELICA
urednik tehnike

Ne baš uzbudljivu jesen u svetu fotoopreme obeležila su dva nova Nikon fotoaparata iz CSC sistema (kompaktni sistemski fotoaparati) – prvenci iz ove fabrike koji su prezentovani sa četiri nova objektivna specijalno dizajnirana za ovaj sistem.

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ
fotograf

Posle više od pedeset godina iskustva u fotografiji i praćenja svih savremenih tehnologija, Svetislav Dragović vraća se manuelnim objektivima koji i danas imaju veliku primenu i, generalno, manju cenu od autofokusnih objektivna.

VLADIMIR ČERVENKA
fotograf

Ovoga puta obrađuje temu zanatskog i kreativnog aspekta fotografije, tj. konstrukcije i kompozicije fotografije. Konstrukcija podrazumeva "izgradnju" fotografije, a kompozicija organizaciju i manipulaciju sadržajem fotografije.

DARKO STANIMIROVIĆ
fotograf

Pod intrigantnim naslovom "Fotografija ne piše svetlom", Darko pokušava da sruši mit o "božanskom" aspektu nastajanja fotografije i naglasi dominantan udeo autora kog definišu ideje, pristupi, emocije, karakter...

JELENA MATIĆ

istoričar umetnosti i medija

Pripremila je spisak knjiga koje će biti ponuđene na Sajmu knjiga (nažalost samo jedna knjižara dostavila je tu informaciju), kao i da predstavi još "vruć" katalog-knjigu s izložbe Aleksandra Ace Simića. Autor je i glavnog portfolia o Ani Lazukić s kojom je radila na njenoj, još neobjavljenoj knjizi.

SRĐAN ABDIJEVIĆ
fotograf

Jesen je prilično "mršava" što se tiče noviteta, ali tu je prikaz novog D-SLR fotoaparata iz "Sony" fabrike – SLT Alfa 77 koji predstavlja odličnu fuziju fotografije i videa.

ZORAN IMŠIRAGIĆ
Adobe instruktör

Bio je inicijator članka o izradi foto-bukova koji je, na kraju, zauzeo čak devet i po strana. Zoran je obradio pripremu strana u programima Lightroom i Bridge.

Naša posla

reč urednika

Samo tri stranice iz prošlog broja podigle su mnogo prašine i izazvale brojne, i neretko, burne reakcije. To je svakako dobro jer znači da se bavimo aktuelnim temama koje se dotiču svih nas – zaljubljenika u fotografiju. Milanov članak o krađi fotografija doprineo je da se raskrinkaju neki plagijatori, mada je uno i puno fobije, pa sad žiri nedavno održanog konkursa, bez ikakve prethodne provere, optužuje jednog od učesnika za krađu. Bilo bi prirodno da kažem "srpska posla", ali bolje da kažem "naša posla", jer bez obzira na silne granice i međusobne optužbe po raznoraznim televizijama, sve je ovo jedan te isti soj ljudi koji će dugo godina zatvarati oči pred evidentno lošim stvarima, a kada ih, najzad, neko javno prikaže, baciće se poput srednjovekovne inkvizicije na svakog ko im je sumnjiv! Balkanski špijun i dalje čuču tu među nama, strpljivo čekajući pravi momenat da izađe iz anonimnosti i spasi sve nas od izdajnika, ili čega već drugog, što nam preti u ovim nemilim vremenima.

Dakle, kao što rekoh, reakcija je bilo zaista mnogo, više usmenih nego pismenih, a interesatno da sve što je stiglo na moju i-mejl adresu kao reakcija na članak "Šta se desilo s fotografijom?", napisano je na jekavici, tj. dolazi iz Hrvatske. Da li zato što manje boli istina kada je piše neko iz "strane" države, mada se iste stvari dešavaju na globalnom nivou, a kamoli regionalnom. Razmišljanja nekoliko odvažnih koji su svoja zapažanja stavili na papir možete pročitati u rubrici Pisma.

Mi nastavljamo u kritičkom duhu kroz dva teksta u ovom broju. Milanov je direktan nastavak moje neverice o načinu razmišljanja i ocenjivanju žirija foto-konkursa, jer se bavi sve većim trendom kompjuterski generisane slike koja bez problema "prolazi" kao fotografija. Ja u svom tekstu glasno razmišljam o posledicama bilo kakve javne kritike, iako smo mi Refoto časopis izgradili i na ovaj nivo doveli slušajući druge i njihove kritike.

Pored jekavih reči nudimo vam i puno tema, jednu sasvim novu – Fotografisanje kućnih ljubimaca. Iako se u prvi mah čini da tu nema šta da se piše, a još manje pametuje, spojili smo na jednom mestu iskustva i znanje nekoliko autora koji su temi prišli s različitim aspektima i načina rada. Naša "gošća" iz SAD napravila je životni poziv od ove oblasti fotografije, a s obzirom na to da je kod nas ovo mesto još upražnjeno, eto prilike da se neko od vas upusti u ovu "dlakavu" avanturu. Veliko interesovanje već ste dokazali odličnim odzivom na naš poziv na Fejsbuk stranici časopisa Refoto da pošaljete svoje fotografije kućnih ljubimaca i učestvujete u stvaranju ovog članka.

Glavni portfolio u ovom broju pripada našoj najpoznatijoj ženi foto-reporteru druge polovine 20. veka – Ani Lazukić iz Novog Sada. Kao dugogodišnji fotograf dnevnih novina na mađarskom Magyar Szo, ostala je verna pričama o životu ulice, kojima ceo život tumara poput lovca o kom je Suzan Zontag (Susan Sontag) puno pisala. Njen mini portfolio objavili smo daleke 1996. godine u trećem broju našeg časopisa još pod imenom FOTO.

Drugi portfolio takođe je posvećen dokumentarnoj fotografiji i to jednoj od najvećih svetskih agencija pod neobičnim nazivom VII. Svoju desetogodišnjicu postojanja obeležili su objavljivanjem knjige "Pitanje bez odgovora" sa čak 450 fotografija najvažnijih dešavanja poslednje dve dekade.

Tužan događaj pokrenuo je objavljivanje još jednog portfolija, a to je iznenadna smrt Steve Seckerića, čiji su portreti Banata nadaleko poznati i uvažavani. Pored svog fotografskog opusa, ostaće zapamćen i kao osnivač Centra za kulturu fotografije.

Pored teksta o kućnim ljubimcima, zajednička saradnja obeležila je članak o kreiranju foto-knjiga, internacionalno zvanih Photobooks. Zoran Imširagić i Milan Živković do detalja su prikazali kako u različitim programima možete napraviti "layout" vaše knjige, a tu je i priča o on-lajn programu za izradu knjiga pod nazivom GoGoBook, koji je ceo sistem sveo na nekoliko klikova mišem.

U svetu tehnike nije mnogo uzbudljivo, ali zato je tu detaljan prikaz "Nikonovog" prvenca u klasi fotoaparata CSC sistema, kao i Sony Alfa 77. Kad izgustirate ove nove spravice, pročitajte test "Tecco" papira i "Epsonovog" štampača R3000, čija kombinacija može dati odlične rezultate u konačnom printu, ono što je nama fotografima veoma važno.

Nastavljamo s edukacijom u teoriji fotografije tekstovima Vladimira Červenke i Darka Stanimirovića, a monohromatski svet "obojio" je naše radne dane u sve valere sive, kao i ovaj nagli prelaz iz sandala u čizme koje, barem ja, teško podnosim svake godine. Što bi rekao moj otac "Kad bi ovo leto potrajalo još dva-tri meseca, pa onda dođe proleće...", ali šta bismo onda radili mi fotografi koji volimo da snimamo pod debelim slojem sivih oblaka koji predstavljaju najbolji difuzer na svetu?

Ivana Tomanović
ivana.tomanovic@refoto.co.rs

Telenor
Pametna mreža

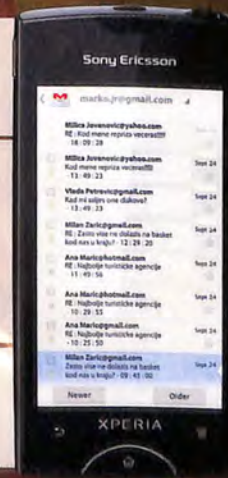

INTERNET U NOVOM SVETLU.

SURFUJ BRZO U PAMETNOJ MREŽI

SONY
ERICSSON
XPERIA ARC

SONY
ERICSSON
XPERIA RAY

ODABERI SONY ERICSSON
TELEFON ZA
NEOGRANIČENO SURFOVANJE!

Telefoni Sony Ericsson Xperia Arc sa nagradom za najbolju kameru i Sony Ericsson Xperia Ray mogu biti tvoji već od 1 dinar uz PRENESI i SURFUJ pakete. Odaberi onaj koji želiš i uživaj u neograničenom surfovanju u novoj Telenor Pametnoj mreži. Uz najbrži* mobilni Internet ćeš biti još bliže svemu što te zanima, uvek i svuda.

Za sve detalje o merenju poseti www.telenor.rs. Osnovna mesečna preplata za paket PRENESI i SURFUJ 3000 iznosi 4.490 dinara. Cena telefona uz ugovornu obaveznu od 24 meseca.

Kontakt centar: 063 9000
www.telenor.rs

telenor

Dobre stvari pokreću svet.

U fokusu

najbolje fotografije čitalaca ovog meseca

DANILO PETERNEK, BEOGRAD
"IGUANA PO IMENU SKA"

"Iguane se lako naviknu na svoje okruženje i vole da istražuju. Ako im dozvolimo da šetaju često možemo videti kako spavaju na vrhu terarijuma. Ali, kada porastu onda se opuste i počnu da šire svoju teritoriju. Mužjaci znaju da budu veoma neprijatni kada ih uznemirite i pomerate s mesta koje su označili svojim prostorom za boravak. Tu svoju teritoriju brane, a jedno od oružja jeste i veoma snažan rep kojim umeju dobro da udare. Moja iguana često je iz terarijuma izlazila na prozor na 4. spratu i posmatrala golubove i mačke po dvorištu i krovovima. Komšije nisu reagovala na pojavu čudnog, zelenog posmatrača, mada nisam siguran kako bi reagovali da se iguana uzverala uz fasadu i ušla u stan da ih pozdravi. Fotografiju sam snimio s drugog prozora pokušavajući da dočaram opuštenost i znatiželju u staništu koje se razlikuje od njenog prirodnog okruženja.

Fotoaparat Nikon D200 i objektiv 200 mm. Relativno velik otvor blende 5,6 iskorišćen je za postizanje dubinske neoštine i isticanja iguane na prozoru."

.....
Rodjen je 1983. u Beogradu. Još tokom pohađanja Srednje grafičke škole, odsek Fotografija, počinje da saraduje s dnevnim novinama *Politika* i *Glas javnosti*, a potom sa časopisom *Odbrana*, nedeljnikom *Evropa*, magazinom *Playboy* i e-portalom "nadanu.com". Od 2007. radi u novinskoj agenciji "Tanjug". Učestvovao je na većem broju salona fotografije gde je dobio nekoliko važnih nagrada. Do sada je realizovao i par samostalnih izložbi fotografija.

KASPERSKI ANTIVIRUS,
GODIŠNJU LICENCU ZA TRI
RAČUNARA, POKLANJA
FIRMA
SINGI
WWW.SINGI.RS

▼ SANJA PRODAN, OPATIJA, HRVATSKA, "NONNO VINO"

"Fotografija je snimljena u baraki u vrtu iza kuće, gdje nono svake godine radi svoje vino. Odlučila sam fotografirati grožđe i grancice jer je bijela okolina savršeno funkcionirala kao dosvjetljivač."

.....

Sanja Prodan rođena je 1983. u Rijeci. Fotografijom se bavi od 2009. samostalno učeći. Do sada je izlagala na desetak grupnih i održala tri samostalne izložbe. Često fotografije "prečesto".

▶ LJUBOMIR TODOROVIĆ, BANOVICI, "LOV 2"

"Lov" je u suštini editorijal (koncept/set fotografija) koristan u apstraktnoj umjetnosti, modnoj fotografiji, u edukacione svrhe, itd. Predstavlja post-apokaliptični način lova za nepoznatim u kome i lovac postaje lovina. On lovi nepoznato i jedina stvar koju može uraditi jeste ostati hrabar. Projekat je metaforički povezan sa situacijama u kojima se nađemo nespremni (situacije iz svakodnevnog života) i jedino što možemo učiniti jeste ostati

istrajni i boriti se dalje."

.....

Ljubomir je rođen 1989. u Banovićima, gdje trenutno živi. Student je četvrte godine Fakulteta za dizajn grafičkih i interaktivnih medija, akademije umjetnosti Slobomir P. Univerziteta u Doboju. Voli fotografiju i dizajn, pa kombinuje jedno i drugo, stvarajući kompozitne digitalne slike. Izlagao je na dosta izložbi, kako grupnih, tako i samostalnih, u Bosni i Hercegovini, ali i u drugim zemljama. Član je Asocijacije za umjetničku fotografiju Bosne i Hercegovine. Bavi se svim vrstama vizuelnih umjetnosti: ilustracijom, tipografijom, "street artom", fotografijom... voli umetnost i utkao ju je u sve pore svog života.

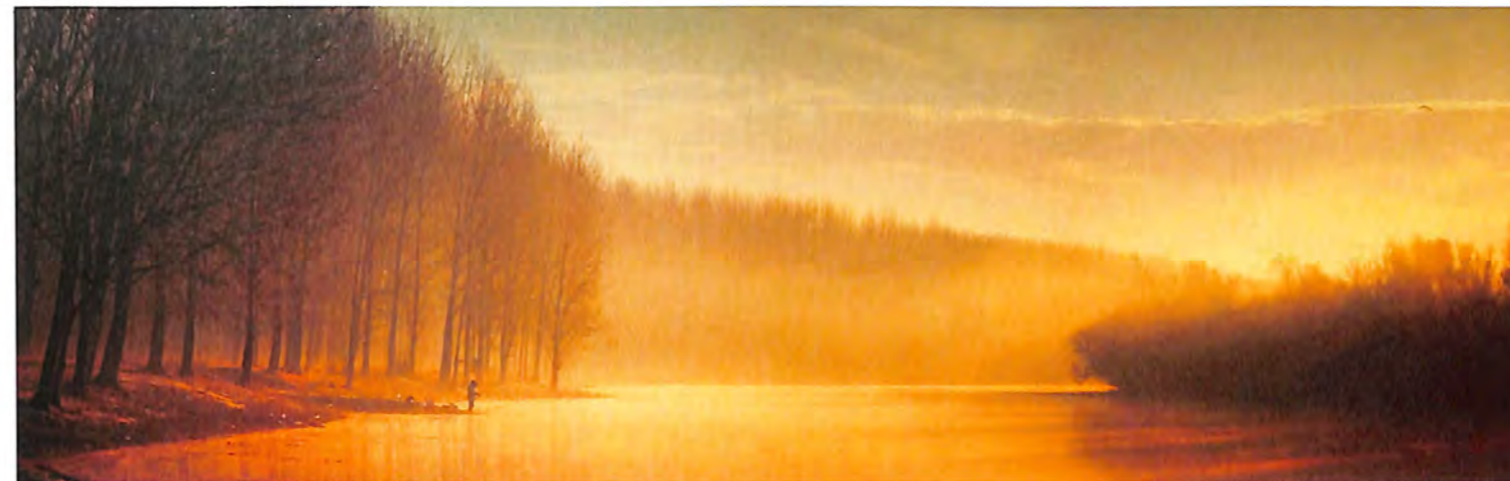

▶ IVANA TODOROVIĆ, BEOGRAD, "JUST CUT..."

"Iza senzualnog i erotizovanog vizuelnog doživljaja ove fotografije, u samom njenom konceptu krije se odlučnost da se u životu neke stvari preseku na vreme... Ekspresivnosti doprinosi i sama retro obrada fotografije, gdje ogrebotine simbolizuju pokušaje da se uradi taj finalni sec na pravom mestu, u pravo vreme!"

.....

Ivana Todorović (nadimak Lilith) je po foto-sajtovima dosta pažnje privukla upravo ovom serijom fotografija. Njenom senzibilitetu leži retro obrada, posebno što je u Photoshopu gotovo uvek radi u ovom maniru. Akademski je slikar, član ULUS-a od januara 2009. godine. Trenutno ima status samostalnog umetnika. Do sada je realizovala dve samostalne i preko 18 grupnih izložbi u zemlji i regionu. Učesnik je slikarskih i fotografskih kolonija.

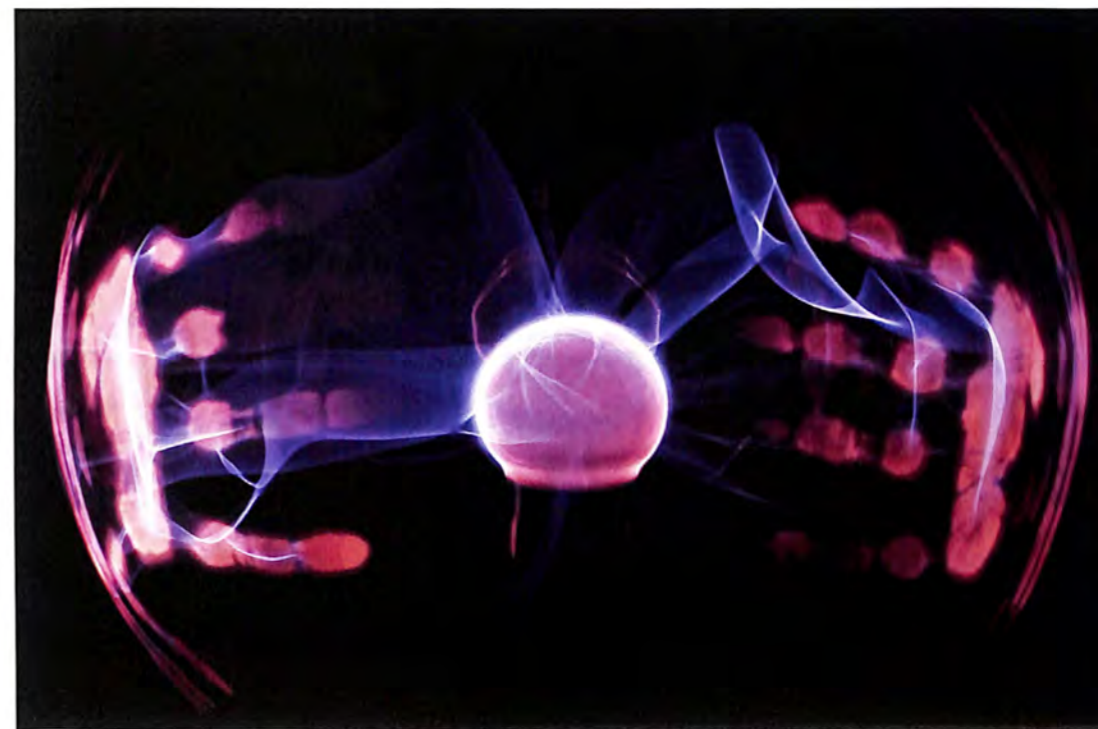

▶ MIŠKO KORDIĆ, NOVI SAD, "PANORAMA"

"Fotografija je nastala ranog novembarskog jutra, tokom jednog foto-izleta u okolini Novog Sada. Ova panorama dobijena je spajanjem tri horizontalne fotografije, i fotografisano je sa Nikonovim objektivom od 105 mm."

.....

Miško Kordić rođen je 1983. u Kotoru, inače rodom iz Tivta, trenutno živi u Novom Sadu i član je Fotografskog kluba "Vojvodina" iz Novog Sada. Do sada je učestvovao na preko 50 međunarodnih i domaćih izložbi, trenutno ima zvanje u FSS-u FALL. Preokupacija su mu fotografije prirode, makrofotografija vođenih kapljica...

▶ MLADAN PAJKIĆ, KOSTOLAC, "EMPIRE OF THE SUN"

"Fotografija "Empire of the Sun" nastala je u stanu, objekat je fazona "Teslina kugla" ili kako na pakovanju piše "Plasma ball". Prvi put zapazio sam je kod prijateljice koju sam dugo ganjao da mi nabavi jednu, zaista impresivno deluje u mraku. Nabavio sam je, ali tada kompaktnim fotoaparatom nisam uspeo dobiti željeni efekat. Nabavkom prvog D-SLR fotoaparata Canon 40D i kit objektivu 18-55 mm IS vratila se ideja da pokušam ponovo i evo ishoda. Naravno, nisam u potpunosti zadovoljan, ali postoji rezerva da kada se nabavi bolja oprema pokušam ponovo."

.....

Mladan Pajkić rođen je 1978. godine u Požarevcu, a živi u Kostolcu. Fotografijom je počeo da se bavi početkom 2008. godine u članjenjem u Foto-kino klub "Požarevac". U klubu je upoznao nekoliko iskusnih fotografa koji su ga uputili u osnove fotografije, njen nastanak i u naknadnu obradu. Počeo je da šalje pojedine fotografije na razne izložbe, a njihovo primanje mu je dalo podsticaj da nastavi s radom, učenjem i fotografisanjem.

▶ ROBERTO PAVIĆ, ZAGREB, HRVATSKA, "ABBAYE DE SENANQUE"

"Fotografija je nastala spajanjem dviju fotografija različitih ekspozicija – jedna za samostan s postavkama 30 s, f/7,1, ISO 100 i druga za nebo postavke 30 s, f/4, ISO 6.400. Za obradu u Photoshopu trebalo je nekoliko sati kako bi se detalji što bolje stopili i kako bi konačna snimka izgledala što prirodnije."

.....

Robert Pavić rođen je u Zagrebu 1979. godine. Poslednje dve godine amaterski se bavi fotografijom. Radovi se mogu videti na: <http://500px.com/robifc1892>

GRADSKI NOMAD - BEOGRADSKI ZAPISI FOTO-REPORTERA ALEKSANDRA - ACE SIMIĆA

15. 10 - 15. 11. NOVA ZGRADA MUZEJA GRADA BEOGRADA, RESAVSKA 40B

Zbirke Muzeja grada Beograda čuvaju veliki broj fotografija koje predstavljaju reprezentativni presek istorije srpske fotografije u prethodnih 170 godina. Zbirka fotografija Aleksandra - Ace Simića, koja će većim delom biti prikazana na ovoj izložbi, otkupljena je za Muzej grada Beograda šezdesetih godina dvadesetog veka. Aca Simić (1898-1971) jedan je od najznačajnijih beogradskih foto-reportera prošlog veka. Veći deo svog radnog veka proveo je u novinskoj kući "Politika", a svoj objektiv najčešće je usmeravao ka gradskim scenama, zgradama, ljudima, dešavanjima u Beogradu... Na izložbi će, pored osnovnih podataka o životu Ace Simića, biti predstavljen njegov fotografski opus u nekoliko celina: Reportaža, Rat, Ljudi i Grad.

Izložbu prati bogato ilustriran katalog "Gradski nomad - beogradski zapisi foto-reportera Aleksandra - Ace Simića", koji u uvodnom delu ima dva tek-

sta: "Beograd Aleksandra - Ace Simića", autora Darka Čirića, i "Aleksandar - Aca Simić, beogradski foto-reporter" autora Gorana Malića. U veoma zanimljivom kataloškom delu, Darko Čirić, pored opisa svake od 404 fotografije, dodaje istorijske podatke i priče u vezi s predstavljenim dešavanjima, ličnostima, scenama ili građevinama.

"THE MEN WHO WOULD BE MAO"

TOMASSO BONAVENTURA, 17 - 27. 11. VELIKA GALERIJA KULTURNOG CENTRA "GRAD", BEOGRAD

Tomasso Bonaventura rođen je u Rimu, 1969. godine. Nakon studija fotografije, 1991. godine, seli se u London i saraduje s brojnim fotografskim studijama. Profesionalno se bavi fotografijom od 1992. godine, a njegove reportaže i fotografije objavljene su u najznačajnijim međunarodnim časopisima. Svojim delom o velikom hrišćanskom hodočašću u Evropi ("Put vere", Gribauda izdanja, 2005) osvaja prvu nagradu u okviru takmičenja World Press Photo 2005. godine, u kategoriji "Umetnost i zabava". Godine 2010. osvaja prvu nagradu u okviru manifestacije Sony World Photography Awards, u kategoriji portreta. Od 2007. godine živi na relaciji Kine i Italije. Izložba "The men who would be Mao" predstavlja seriju fotografija kineskih glumaca koji su specijalizovani da glume državnika Mao Ce Tunga.

VLADIMIR TATAREVIĆ

10 - 28. 11. PRODAJNA GALERIJA, BEOGRAD

Koncept fotografske izložbe Vladimira Tatarevića inspirisan je Baronom de Majerom, američkim modnim fotografom s početka dvadesetog veka i njegovim specifičnim pristupom ženskom telu u pokretu. Pažljivom analizom ovih primera istorijske fotografije, autor iz današnje perspektive stavlja akcenat na traženje i odgonetanje inicijalne motivacije i namera De Majera, kao i na celokupni kulturni kontekst integrisan u pozadini dela. Atraktivnost i virtuelna lepota ženskog tela u naponu pokreta koji ih, uz blesak svetlosti, i dalje oslobađa njihovih vilinskih draperija, predmet su nove interpretacije "savremenih amazonki", objekat drugačije fotografske opservacije oslobođene tradicionalnih predstava i diskursa o ženi i ženskom.

BEYOND

SAŠA HUZJAK

Ekipa iza znanoga fotografskog sajta <http://1x.com> najavljuje svoju novu knjigu naslova "Beyond", koja će sudeći po najavama, biti njihovo najekskluzivnije izdanje do sada. Knjiga će biti izdana u ograničenom broju od 1.111 primjeraka, te će sadržavati pomno odabrane fotografije ukupno 221 autora, između kojih je i fotografija našeg

vjernog čitatelja, te sve aktivnijeg suradnika Saše Huzjaka (njegove fotografije, uz one ostalih autora, krasile su članak o koncertnoj fotografiji u prošlom broju *Refoto* časopisa). Urednici izdanja su odabrali njegovu fotografiju naslova "Thank you!" koja je bila i objavljena u našem časopisu u broju 72 u rubrici "U fokusu". Cijena knjige koja izlazi u novembru je 79 evra, a može se naručiti u pretprodaji već danas na <http://1x.com/books/beyond>.

JEDRA POD ŠKOLJEM

SVETLANA KRIVOKAPIC, 7. 10. GALERIJA "KUĆA ĐURE JAKŠIĆA", BEOGRAD

Po legendi Perasta, ostrvo s crkvom mora se održavati dovoženjem i bacanjem kamenja u

more, to se svakog 22. jula slavi kao "Fašinada". U novije vreme ova tradicija dobija i jednu novu manifestaciju, regatu, pod nazivom "Fašinada Cup". Uzbudljivost i lepotu nekoliko prethodnih regata zabeležila je fotoaparatom Svetlana Krivokapić. Fotografije su podeljene u nekoliko tematskih celina, s posebnim naglaskom na čarobnu lepotu Boke Kotorske. One nisu samo dokument o savremenom načinu proslavljanja i obeležavanja "Fašinade", već su radosne priče o prostoru gde su ljudi, more, nebo i zemlja tesno povezani.

JESEN U PERLEZU 2010

DRAGAN M. BABOVIĆ

Fotografija "Svadba u Perlezu" Dragana Babovića iz Beograda, pobedila je na ovogodišnjem konkursu "Jesen u Perlezu 2010", koja se organizuje pod pokroviteljstvom FSS. Drugu nagradu osvojila je Gordana Hajinović s fotografijom "Negde u vremenu", a treću Nebojša Živić s fotografijom "Život". Pohvale su dobili: Katarina Ristić, Dragan Lapčević i Bisak Zoltan. Selektor Imre Szabó je od 201 prispele fotografije izabrao 79 fotografija od 40 autora.

DRUGI MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE "ČOVEK I RAD"

29. 10 - 15. 11. HOL I SALA BIOSKOPA "ZVEZDA", BOR

Na konkurs se odazvalo 607 autora iz 62 zemlje sa 8.106 fotografija u četiri teme. Teme su: "Čovek i rad", slobodna kolor, slobodna monohrom i "Žurnalizam". Žiri u sastavu: Dr. Teodor Radu Pantea iz Rumunije, Dragoslav Ilić, Hadži Miodrag Miladinović, Raša Milojević i Zoran Purger iz Srbije dodelili su 66 nagrada u četiri teme, a za digitalnu projekciju izabrali su 2.357 fotografija.

Gran Pri za najbolju fotografiju salona dobio je Nikolai Vassilev iz Bugarske za fotografiju "Anger" - tema Žurnalizam, a FIAP značku za najboljeg autora salona dobio je Isa Ebrahim iz Bahreina.

• Dorde Gavrilović, Srbija, "Tramvaj zvani želja", UPI medalja

• Aleksa M. Trbović, Srbija, "Disabled veterans", FIAP zlatna medalja

PUTOVANJE KROZ PORTUGAL, ZELENU ZEMLJU

DRAGOLJUB ZAMUROVIĆ, 12 - 18. 10. KNEZ MIHAILOVA I 18 - 31. 10. BEOGRADSKI SAJAM, BEOGRAD

Centar za portugalski jezik u Beogradu (Institut Kamoiš), uz podršku ambasade Portugala, organizovao je izložbu fotografija Dragoljuba Zamurovića, inspirisanu delima dvojice dobitnika Nobelove nagrade. Reč je o Andrićevom putopisu "Portugal, zelena zemlja" i Saramagovom delu "Putovanje kroz Portugaliju". Misli dvojice nobelovaca pratile su Dragoljuba Zamurovića kroz putovanje Portugalom, dok je, u julu ove godine, otkrivao i fotografisao predele i kutke o kojima su pisci pripovedali. Svaka fotografija praćena je kratkim citatom koji je autoru poslužio kao nadahnuće.

DUNAV - MADE IN GERMANY

DRAGOLJUB ZAMUROVIĆ, 11 - 25. 10. TRG REPUBLIKE, SMEDEREVO

U Smederevu je otvorena izložba fotografija Dragoljuba Zamurovića inspirisana Dunavom, a deo je programa "Nedelja Evrope", u okviru kojeg se održavaju brojne manifestacije u Srbiji. Postavka obuhvata 40 fotografija Dunava u Nemačkoj, koje prikazuju ljude i pejzaže na reci i priobalju.

FOTOGRAFSKA GALERIJA "PRINCIPIJ"

6. 10. RIJEKA

U Rijeci je otvorena fotografska galerija kojom će upravljati riječki Fotoklub. Nalazi se neposredno iznad središnjeg dijela kasnoantičkog vojnog zapovjedništva po kojem je dobila ime. Galerija će, osim izložbenih prostorija imati i zbirke fotografske opreme i pribora te fotografske literature. Program nove galerije sastavljat će umjetničko viđenje riječkog Fotokluba.

BEOGRADSKI SALON

28. 10 - 3. 11. SVEČANI SALON ŽELEZNIČKE STANICE, BEOGRAD

U organizaciji Foto-kluba "Beograd" održan je Beogradski salon fotografije 2011. Teme salona bile su: "Beograd i beograda-ni", slobodna kolor i slobodna monohrom. Učestvovao je 61 autor, a žiri u sastavu: Slobodan Vukadinović, Goran Malić, Tomislav Peternek, Miroslav Predojević i Branislav Brkić odabrao je 101 fotografiju za izlaganje. Dodeljene su nagrade Salona i nagrade Foto-saveza Srbije, a najbolji su bili: Zoran Milutinović, Dragan Babović, Aleksa Trbović, Sanja Knežević, Zoltan Bisak, Isidora Đurić, Jasminka Nadaškić Đorđević, Drago Metljak i Aleksandar Tomulić.

• Isidora Đurić, "Senke"

BANDA PANDA IZLOŽBA

14 - 17. 10. KULTURNI CENTAR GRAD, BEOGRAD

Izložba je deo dešavanja u okviru "Banda Panda Day", koji predstavlja prvu godišnjicu rada ovog DJ i umetničkog kolektiva.

Mladi beogradski umetnici koji se kriju iza ideje BP, Dušan Lilić (1987) i Johana Bogičević (1987), diplomirali su na Fakultetu za dizajn na smeru za grafički dizajn. Predstavili su se radovima koji su istraživanja i preispitivanja u oblasti vizuelnih umetnosti.

Dušan je izložio fotografije svojih "street art" radova, koji zapravo predstavljaju osnovu za dalje oblikovanje i transformaciju kroz grafički i komunikacioni dizajn. Johana se bavi ilustracijama koje su vizuelni zapisi ličnih misli i emocija, s minimalističko-geometrijskim pristupom. U okviru ove izložbe biće predstavljeni radovi i drugih umetnika (pre svega "street art"), koji su nastali u proteklih godinu dana kroz projekte Bande Pande.

ISTER TEATAR - OVO VIDENJE

ALEKSANDAR MILOSAVLJEVIĆ, 28 - 30. 11. KULTURNI CENTAR "GRAD", BEOGRAD

Izložba Ister - Ovo Videnje je prvi u nizu projekata koji predstavlja početak obeležavanja osamnaest godina rada Ister teatra 2012. godine. Izložba fotografija Aleksandra Milosavljevića jedan je od elemenata koje je Ister teatar i ranije koristio u svojim projektima (Poliptih). U okviru izložbe biće izveden i plezni performans. Realizaciju projekta omogućili su: Ministarstvo kulture, informacija i informacionog društva Republike Srbije, Pozorište na Terazijama, Stanica - servis za savremeni ples.

PRVA MEĐUNARODNA IZLOŽBA

13 - 30. 10. DOM KULTURE, ČAČAK

U čačanskom Domu kulture otvorena je Prva međunarodna izložba fotografija, na kojoj učestvuje 305 autora iz 51 zemlje. Na poziv organizatora stiglo je 2.958 radova, od kojih je odabrano 900, a izloženo 180. Nosača tema izložbe je "Akt", koji je retko zastupljen u oblasti umetničke fotografije u odnosu na njene ostale oblasti. Među nagrađenim autorima su učesnici iz: Finske, Irske, Švedske, SAD, Francuske, Nemačke, Kine...

KROZ SAVREMENU UMETNOST SEDAMDESETIH TANJUG, 24 - 29. 10. GALERIJA O3ONE, BEOGRAD

Drugu godinu zaredom u saradnji s Tanjugom, O3ONE otkriva fotografije jedne od najbogatijih agencijskih fotoarhiva u Evropi. Postavku čini oko 30 crno-belih fotografija na kojima su Tanjugovi foto-reporteri: Anton Vaš, Bogdan Bradvarović, Branko Obradović, Živorad Vučić i Vladimir Dobričić zabeležili neke od najznačajnijih izložbi koje su gostovale u prestonici. Beograd sedamdesetih. Avangarda tadašnje Jugoslavije. Grad koji je posle studentskih protesta i seksualne revolucije otvoren za nove tendencije u likovnoj umetnosti. Uporedo sa svetskim trendovima, eksperimentišu instalacijama, performansom, konceptualnom umetnošću.

GRUPNA IZLOŽBA LIKOVNIH UMETNIKA IZ ISTRE - "PAD"

18. 11 - 1. 12. OTVARANJE U 19h, GALERIJA '73, BEOGRAD

Galerija '73 će beogradskoj publici predstaviti autorski projekat dve istoričarke umetnosti Tine Širec Džodan i Gordane Trajković iz Pule. Kustoski projekat pod nazivom "PAD" okuplja sam vrh savremene istarske likovne produkcije. Umetnici su temu ilustrovali slikarskim medijem, skulpturom, instalacijom, videom, performansom i fotografijom. Tri fotografije, autora Hassana Abdeghanija čine svojevrsan triptih i simbolizuju problematiku ljudskog skrnavljenja prirode. Osim Abdeghanija, svoje radove izlažu: Tomislav Brajnović, Petar Brajnović, Alen Floričić, Marina Orlić, Robert Pauletta, Borut Skok i Bojan Šumonja. Izložba tematski ispituje fenomen moralnog pada, kao ciklične konstante ljudskog društva.

Hassan Abdeghani, "Mined Nature 2"

VEK PROMENA: STO GODINA OD KINESKE REVOLUCIJE 1911.

10 - 15. 10. VELIKA GALERIJA DOMA OMLADINE, BEOGRAD

Desetog oktobra 1911. izbio je ustanak u Vučangu (Wuchang). Sledećeg dana revolucionari su zauzeli grad. Nakon toga kineske provincije su jedna za drugom proglašavale nezavisnost od vlade dinastije Čing (Qing). Tako je propala dinastija Čing i feudalna monarhija koja je trajala više od dva milenijuma i nastala prva republika u kineskoj istoriji. Ova revolucija deo je porbe kineskog naroda da dovede svoju zemlju na put prosperiteta. Deseti oktobar proglašen je nacionalnim praznikom, Danom Republike Kine. Izložba evocira proteklo stoleće, prikazujući različite momente iz života kineskog naroda.

SRBIJA NEKADA - USPOMENE, LJUDI, OBIČAJI

18. 11 - 7. 12. GALERIJA "ARTGET", BEOGRAD

Ugledni časopis National Geographic, koji fotografiji poklanja izuzetno važno, ili čak i presudno mesto u svojim izdanjima, obeležava pet godina izlazenja u Srbiji. Tim povodom biće održana izložba "Srbija nekada - uspomene, ljudi, običaji", u nastojanju da se na ovaj način, makar nakratko, otrgnu od zaborava zanimljiva mesta, događaji, običaji i ljudi. Izbor starih fotografija iz privatnih kolekcija čitalaca uz neizostavne priče koje idu uz svaku od njih dočaraće život u Srbiji nekada.

MEMORIJAL "DRAGOLJUB TOŠIĆ"

KONKURS ZA IZLOŽBU FOTOGRAFIJA AUTORA DO 23 GODINE

U znak sećanja na profesora Dragoljuba Tošića koji je najveći deo života posvetio mladima, časopis Refoto ponovo pokreće konkurs za najboljeg mladog fotografa.

Pozivamo sve autore koji do 1. aprila 2012. navršavaju 23 godine da nam pošalju fotografije koje moraju predstavljati celinu, tj. predlog izložbe.

Primaće se od 30 do 50 fotografija na papiru minimalnog formata 18 x 24 cm.

Stručni žiri odabraci najkvalitetniju izložbu, za koju će biti obezbeđen galerijski prostor i sav prateći materijal - izrada povećanja, štampanje kataloga i pozivnica, kao i objavljivanje u časopisu Refoto.

Rok za prijem: 1. 12. 2011. godine.

HUMANITY PHOTO AWARDS

16 - 21. 9. IGOR MARKOV I MARKO RUPENA, KUNMING, KINA

Na konkursu "Humanity Photo Awards" Igor Markov osvojio je nagradu za seriju dokumentarnih fotografija "Srpske crkve i manastiri" i nominovan za nagradu za seriju "Odeća i ljudi Srbije". Marko Rupena osvojio je nagradu za reportažu o kosidbi na Rajcu. Nagrađene fotografije prikazane su na izložbi u Kunmingu, glavnom gradu kineske provincije Junan. "Humanity Photo Awards" bira se svake dve godine od 1998. godine. Organizatori su UNESCO i CFP (Kineska folklorna fotografska asocijacija), uz podršku domaćina grada Kunminga. Na konkursu je učestvovalo više hiljada fotografa iz preko 100 zemalja iz celog sveta.

DRUGA GODIŠNJA IZLOŽBA FOTO-KLUBA "VRŠAC"

24. 10 - 8. 11. GALERIJA UK "VUK", BEOGRAD

Boris Strelanović

DRUGA MEĐUNARODNA IZLOŽBA "KUMANOVO 2011" 15. 11.

Patronat: FIAP - NO 2011/173
Tema: a) Slobodna kolor; b) Slobodna crno-beli print.

Format: do četiri rada po temi, min. 20x30 cm i maks. 30x45 cm.

Participacija: 15 evra ili 20 američkih dolara po temi, osim za članove FSM - 500 denari. Radove slati na adresu: FOTO ART GRUPA F7, NUCK "Trajko Prokopiev" - Kumanovo, Tane Georgiev bb., Kumanovo 1300 Makedonija. Info: f7photoart@gmail.com ili fotoddocevski@gmail.com

OCEAN ART PHOTOGRAPHY COMPETITION 2011. 20. 11.

Tema: "Podvodni svet".

Kategorije: širok ugao; makro; "Morski život - ponašanje: Morski život - portet"; "Hladno/ Umereno"; "Supermakro"; "Nudibrenč" (nudibranch - podvodni puž); "Ronilac/ podvodni model/ moda"; Početnik sa D-SLR-om; Kompakt fotoapar - makro; Kompakt fotoapar - široki ugao; Kompakt fotoapar - ponašanje morskog sveta.

Format: digitalni, jpeg, minimum 2.500 piksela na dužoj strani. Za poredničke fotografije biće potrebno da se pošalju u RAW formatu. Fotografije se predaju on-lajn: www.uwphotographyguide.com/photo-contest-submit.

Participacija: 10 američkih dolara po fotografiji. Za poredničke fotografije obezbeđene su vredne novčane nagrade.

Info: contest@uwphotographyguide.com.

37. SMETHWICK INTERNATIONAL EXHIBITION OF PHOTOGRAPHY, VELIKA BRITANIJA 23. 11.

Patronat: FIAP, PSA, RPS.

Sekcije: 1. Print crno-bela, 2. print kolor; 3. print "Priroda"; 4. digitalna slobodna; 5. digitalna "Priroda"; 6. digitalna "Putovanja".

Format: print veličine do 40 x 50 cm; digitalni - jpeg, do 1.050 x 1.400 piksela.

Participacija: jedna sekcija 4 evra. Fotografije se predaju on-lajn na: www.spsinternational.com ili se šalju na CD-u na adresu: c/o 25 Wentworth Park Avenue, Harborne, Birmingham, B17 9Qu, UK.

3. CPNO INTERNATIONAL EXHIBITION OF PHOTOGRAPHY 2011, KINA 26. 11.

Tema: slobodna.

Sekcije: kolor i crno-bela.
Format: digitalni, jpeg 1.024 x 768 piksela, u 72 dpi.

Fotografije se mogu poslati on-lajn na: www.cphoto.net ili elektronskom poštom na adresu: web@cphoto.org.

Participacija: 15 američkih dolara po sekciji. Info: web@cphoto.org. Veb: www.cphoto.net/.

2011 NATIONAL GEOGRAPHIC PHOTO CONTEST 30. 11.

Kategorije: 1. "Ljudi"; 2. "Mesta"; 3. "Priroda".

Format: digitalni, jpeg, minimum 1.600 piksela na dužoj strani, veličine do 5 MB.

Fotografije moraju biti snimljene u poslednje dve godine. Dozvoljene su samo minimalne korekcije na fotografijama.

Participacija: 15 američkih dolara. Nagrade po kategorijama su: 2.500 američkih dolara i objavljena porednička fotografija u National Geographic magazinu. Glavna nagrada iznosi 7.500 dolara i put u Kolumbiju na fotografski seminar koji će se održati 12. januara 2012. Fotografije se šalju on-lajn nakon registracije na: http://ngm.nationalgeographic.com/ngm/photo-contest/.

FRAME 2. INTERNATIONAL SALON OF PHOTOGRAPHIC ART, INDIJA 1. 12.

Patronat: FIAP, PSA, FIP.

Tema i sekcije: a) crno-bela; b) kolor; c) "Putovanja"; d) "Priroda".

Participacija: 15 američkih dolara po sekciji ili 50 dolara za sve četiri sekcije. Plaćanje se može obaviti preko PayPal na adresu: frameofindia@gmail.com.

Format: do četiri rada veličine od 20x30 do 30x40 cm.

Adresa: "Frame", C/O Digital effect, Telephone ex lane, Raiganj - 733134. WB, India. Info: frameofindia@gmail.com.

PRVI MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE "ŽIVOTINJE" 1. 12.

Organizator: Foto-klub "Novi Sad"

Patronat: FSS, FIAP, PSA, UPI.

Sekcije: a) "Životinje"; b) "Kreativna"; c) slobodna kolor; d) slobodna crno-bela.

Format: digitalni, jpeg, dimenzija 1.920 x 1.200 u rezoluciji 300 dpi, veličine maksimum 2 MB.

Fotografije se mogu predati on-lajn na: www.fkns.rs ili se mogu poslati na CD-u ili DVD-u.

Participacija: 20 evra za sve četiri sekcije.

Adresa: Foto-klub "Novi Sad", Seljačkih buna 37, 21000 Novi Sad, Srbija.

7. MEĐUNARODNI SIMTHSONIJAN KONKURS, USA 1. 12.

Kategorije: "Svet prirode", "Amerikana", "Izmenjene fotografije", "Putovanje" i "Ljudi".

Fotografije moraju biti snimljene nakon 1. 1. 2009.

Format: digitalni, jpeg ili gif, ne veće od 2 MB, u najvećoj mogućoj rezoluciji.

Popunjenu prijavu i fotografije poslati na: www.photocontest.smithsonianmag.com.

Pobednik u svakoj kategoriji biće nagrađen sa 500 američkih dolara, glavna nagrada je četvorodnevni put u Yosemite nacionalni park, ili ekvivalent u novcu (otprilike 3.000 dolara).

PHOTO SALON "EXPOSED", SLOVENIJA 5. 12.

Patronat: FIAP, PSA, FZS, UPI.

Sekcije: a) slobodna kolor; b) slobodna crno-bela; c) "Akt"; d) "Pejzaž".

Format: digitalni, jpeg, duža strana 1.280 piksela, ne veći od 1 MB. Fotografije se predaju on-lajn na: http://exposed.fotoklub-kamnik.si ili se šalju na CD-u, na adresu: Foto-klub Kamnik, Ljubljanska cesta 4J, Kamnik, Slovenija.

Participacija: 10 evra za prvu sekciju, svaka sledeća 5 evra. Plaćanje se može obaviti preko PayPal na adresu: paypal@fotoklub-kamnik.si. Info: Klemen Brumec, brumec@gmail.com; Bojan Težak, bojan@fotoklub-kamnik.s.

1. WIDEANGLE INTERNATIONAL SALON, INDIJA 9. 12.

Patronat: FIAP, PSA.

Sekcije: a) crno-bela slobodna; b) kolor - slobodna; c) "Priroda".

Format: digitalni, 1.024 x 768 piksela, jpeg rezolucije 72 dpi, kompresije 12.

Fotografije se šalju na CD-u ili elektronskom poštom na adresu: wideangle09@gmail.com.

Participacija: 12 evra za prvu sekciju, svaka sledeća 8 evra.

Adresa: Mr. Shibu Busan Das, Salon secretary, c/o A.K.Datta, BB-47/8, Sector I, Saltlake, kolkata - 700 064, India.

Info: wideangle09@gmail.com. Veb: www.wideangleindia.com.

ONE SHOT THE CITY INTERNATIONAL PHOTOGRAPHY AWARDS 15. 12.

Posaljite jednu fotografiju koja priča o gradu.

Kategorije: "Ljudi"; "Ulična fotografija"; "Gradski pejzaž".

Format: digitalni. Fotografije se predaju on-lajn na: www.photoawards.com/en/Pages/Enter/OneShotCity.php.

Participacija: 20 američkih dolara za jednu kategoriju, za dodatne kategorije po 10 dolara.

Glavna nagrada: 750 američkih dolara i prilika da se prikažu radovi tokom desetogodišnjice IPA tokom Meseca fotografije u Los Angelesu.

Veb: www.photoawards.com/en/.

WINTER 2011 SHOWCASE 15. 12.

Tema: slobodna.

Dozvoljeno je poslati do 3 fotografije.

Format: digitalni, min. 500 piksela po dužini, do 1 MB veličine. Fotografije se predaju on-lajn nakon registracije na: http://creativdivergents.com/submit/.

Participacija: 5 američkih dolara. Glavna nagrada: 1.000 američkih dolara.

STREET PHOTOGRAPHY COMPETITION 16. 12.

Tema: "Ulična fotografija".

Dozvoljeno je učestvovati sa jednom fotografijom. Fotografiju treba poslati elektronskom poštom na adresu: photocomp@siliconbeachtraining.co.uk, s naznakom "street" u naslovu poruke.

Obavezno napisati naziv fotografije i ime autora.

Format: digitalni, jpeg, ne veći od 3 MB. Učešće je besplatno. Nagrada: foto-sofver: "Perfect photo suite 6, onOne Software".

Veb: www.siliconbeachtraining.co.uk/blog/photography-competition-street/.

ČOVEK, ŠUMA, DRVO PRVI SALON FOTOGRAFIJE

14 - 30. 10. GALERIJA KULTURNOG
CENTRA, LESKOVAC

Sa željom da izložbom fotografija gradu Leskovcu i njegovim građanima približi i predstavi deo fotografskog stvaralaštva u svetu, Foto-klub "Leskovac" organizovao je Prvi salon fotografije 2011. Teme salona bile su: "Čovek, šuma, drvo", slobodna kolor, slobodna monohrom i "Putovanje". Učestvovalo je 510 autora sa 7.019 radova, a međunarodni žiri (Zoran Đorđević, Hadži Miodrag Miladinović, Raša Milivojević iz Srbije, Cvetan Gavrovski iz Makedonije i Milorad Kaščelan iz Bosne i Hercegovine) odabrao je 2.310 fotografija od 443 autora iz 50 zemalja sveta. Izloženo je 187, a projektovane su sve primljene fotografije. Nagrađeno je 77 autora iz 32 države.

Robert Dettman, "Walking the dog", FSS zlatna medalja

REFOTO U RIJECI

23 - 24. 9. GALERIJA "FILODRAMATIKA",
NARODNA ČITAONICA, RIJEKA

Krajem septembra Ivana Tomanović i Milan Živković bili su gosti Foto-kluba "Rijeka" tokom održavanja manifestacije Fotori. Prvo je otvorena autorska izložba fotografija "Moj Banat 1980-2010" Milana Živkovića, da bi sledećeg dana u prostoru Narodne čitaonica bila postavljena mala promotivna ali i reprezentativna izložba fotografija pristigle na konkurs "Monohromatski svet" koji još uvek traje. Nekolicini zainteresovanih Milan Živković pokazao je mogućnosti i prednosti Epson Digigraphie sistema, od štampe na različitim vrstama papira do korišćenja inkdžet štampača u izradi digitalnih negatifa.

DARKO ČIRIĆ GRADSKI NOMAD

Beogradski zapisi foto-reportera Aleksandra Ace Simića

IZDAVAČ: MUZEJ GRADA BEOGRADA, 2011; JEZIK: SRPSKI; FORMAT: 21 X 24 CM; 331 STRANA; 402 CRNO-BELE FOTOGRAFIJE; POVEZ: MEK; CENA: 720 DINARA U TOKU TRAJANJA IZLOŽBE (DO 15. 11.), NAKON IZLOŽBE 900 DINARA. MESTO PRODAJE: MUZEJ GRADA BEOGRADA (NOVA ZGRADA, RESAVSKA 40B), KONAK KNEGINJE LJUBICE I SVE VEĆE KNJIŽARE U GRADU.

Promocija knjige održana je 21. oktobra u prostoru Muzeja grada Beograda. U pitanju je katalog štampan povodom velike izložbe istoimenog naziva posvećene Aleksandru Aci Simiću, jednom od najznačajnijih beogradskih fotoreportera dvadesetog veka. Uvodni deo kataloga sadrži dva teksta. Prvi autora Darka Čirića pod nazivom "Beograd Aleksandra Ace Simića", i drugi "Aleksandar Aca Simić, beogradski fotoreporter" autora Gorana Malića o školovanju, životu i radu Ace Simića, foto-opremi koju je koristio, učešću na izložbama, tematskim i medijskim svojstvima njegovih fotografija. Svesni činjenice da je katalog bilo moguće prirediti na mnogo načina, autor se ipak odlučio za tematski pristup: "Reportaža 1921-1941", reporterski izveštaji

U SUSRET SAJMU KNJIGA

Pre nekoliko godina, a u susret sajmu knjiga, umesto klasičnih recenzija napravili smo odabir starih i novih izdanja o fotografiji koja su bila u ponudi pojedinih knjižara. Sličnu akciju sproveli smo i za ovaj broj, a povodom 56. po redu međunarodnog Beogradskog sajma knjiga, koji traje od 23. do 30. oktobra.

ŠTAND KNJIŽARE "THE ENGLISH BOOK"

KRISTI LANG, MAJKL FRID, DŽOEL STERNFELD, STIVEN ŠOR

(Christi Lange, Michael Fried, Joel Sternfeld, "Stephen Shore")

IZDAVAČ: PHAIDON PRESS, 2008; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 3.924 DINARA.

**T.J. DEMOS
VITAMIN FO: NOVE
PERSPEKTIVE U
FOTOGRAFIJI**

(T.J. Demos, "Vitamin Ph: New Perspectives in Photography")

IZDAVAČ: PHAIDON PRESS, 2009; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 3.924 DINARA.

**PITER HALEI, JAN VERVOERT,
MIDORI MATSURI
VOLFGANG TILMAN**

(Peter Halley, Jan Verwoert, Midori Matsuri, "Wolfgang Tillmans")

IZDAVAČ: PHAIDON PRESS; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 3.924 DINARA.

**RAJNER METZGER
BERLIN DVADESETIH**

(Rainer Metzger, "Berlin in the Twenties")

IZDAVAČ: HARRY N. ABRAMS, 2007; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 3.502 DINARA.

**SUZAN BRAJT
UMETNIČKA
FOTOGRAFIJA SADA**

(Susan Bright, "Art Photography Now")

IZDAVAČ: THAMES & HUDSON; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 2.800 DINARA.

**KETI RAJAN, DŽERALD MARZORATI
NJUJORK TAJMS
MAGAZIN: FOTOGRAFIJE**

(Kethy Ryan, Gerald Marzorati, "The New

York Times Magazine: Photographs")

IZDAVAČ: APERTURE, 2011; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 7.020 DINARA.

**GUIDO KOMIS, MARKO FRANČOLI
MAN REJ**

(Guido Comis, Marco Francioli, "Man Ray")

IZDAVAČ: SKIRA EDITORE, 2011; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 6.318 DINARA.

**VILIJEM JUJING
TELO/ FOTOGRAFIJE
LJUDSKE FORME**

(William A. Ewing, "The Body/Photoworks of the Human Form")

IZDAVAČ: THAMES & HUDSON, 1994; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 2.379 DINARA.

**MERI VORNER MERIEN
FOTOGRAFIJA:
KULTURNA ISTORIJA
(3. IZDANJE)**

(Mary Warner Marien, "Photography: A Cultural History")

IZDAVAČ: LAURENCE KING 2010; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 4.563 DINARA.

**PITER GALASI
ANRI KARTJE-BRESSON**

(Peter Gallasi, "Henri Cartier-Bresson")

IZDAVAČ: THAMES & HUDSON, 2010; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 8.424 DINARA.

**V.M.HANT. VILIJAM JUJING
NEVIDLJIVE OCI:
FOTOGRAFIJE IZ
PODSVESTI**

(W. M. Hunt, William A. Ewing "The Unseen Eye: Photographs from the Unconscious")

IZDAVAČ: THAMES & HUDSON; JEZIK: ENGLESKI; CENA: 5.054 DINARA.

političkih tema; "Rat"; "Grad o Beogradu između dva svetska rata", i s najvećim brojem fotografija, "Grad koji se menja" s fotografijama iz sredine šezdesetih godina, i poslednja tematska celina "Ljudi s fotografijama beogradske svakidašnjice". Pored uvoda i fotografija, u poslednjem delu knjige nalaze se podaci o svakoj fotografiji, datum nastanka, dimenzije, zanimljive kratke priče o predstavljanim dešavanjima, ličnostima ili građevinama. Osim ovog vrednog kataloga, tokom trajanja izložbe o Aleksandru Aci Simiću, a u okviru Tribine ljubitelja istorije Beograda 7. novembra, Goran Malić održaće i predavanje pod nazivom "Ko je Aca Simić?"

*Cene su okvirne i podložne promenama

SONY
make.believe

Sony HX9 Najbolji kompaktni fotoapararat

Mega piksela

16.2

Exmor™ CMOS

Optički zum

16x

Široki ugao

24mm

LCD

3.0"

XtraFine™ TruBlack LCD

1920x1080 50p

(Full HD movie)

Optical SteadyShot™
(Slika+video)

Sweep Panorama
(3D, Intelligent, HR)

Superior Auto+
(33 automatske scene)

Autofokus da li smo se umorili?

✪ Svetislav V. Dragović

TOKOM ŠEST DECENIJA BAVLJENJA FOTOGRAFIJOM ISPROBAO SAM RAZNE INOVACIJE U FOTO-OPREMI I DANAS MOGU DOBRO DA IH PROCENIM. OTPOR KOJI JE POSTOJAO PREMA NOVITETIMA ODAVNO JE NESTAO I SADA IH PRIHVATAM KAO NORMALAN RAZVOJ TEHNIKE

Jedan od prvih komercijalno proizvedenih autofokusnih objektivu jeste Canon FD 1,4/35-70 mm, koji se pojavio 1979. Canon SST (Solid State Triangulation) mehanizam nalazi se na objektivu, pa se može montirati na bilo koji fotoaparatus starim "Canonovim" FD priključkom. Fokusanje se obavljalo jednostavnim pritiskom na posebno dugme, nakon čega bi usledilo merenje kroz dva prozorčića na CCD senzoru sastavljenom od 240 tačkica. Uporedite veličinu tog senzora s današnjim!

U isto vreme kada je "Canon" izbacio autofokusni objektiv, pojavio se i svetlosno jači objektiv Pentax SMC 2,8/35-70 mm, ali u obaveznoj kombinaciji s kućištem MEF koje se može smatrati pretečom svih današnjih autofokusnih SLR fotoaparata.

Pojava autofokusnih objektivu

Sećam se nepoverenja kolega prema ugrađenim svetlomerima ("oni se pokvare pre fotoaparata, pa ničemu ne služe posle kvara"), automatskoj ekspoziciji, autofokusu ("otkud fotoaparatus zna gde ja hoću da uoštrim") – da ne govorim o odbojnosti prema zum objektivima koji su u početku bili zaista mizernog kvaliteta. Ili otporu, srećom kratkotrajnom, prema digitalnim fotoaparatusima, koji su, kada su se pojavili, imali vrlo mali broj megapiksela, da bi danas dostigli i prestigli i najkvalitetnije filmove. Sećam se kakve su probleme s izoštravanjem imali pojedini fotografi s kojima sam sedeo u raznim školama fotografije i kakva su se sve pomagala nalazila u tražilju da bi olakšala taj posao. Sve u svemu, postao sam veliki pristalica inovacija, jer kakav bi život fotografa bio bez svih poznatih olakšica za fotografisanje, koliko bi se dobrih snimaka propustilo, koliko bi ljudi odbijalo da se bavi fotografijom zbog mraka i hemikalija i slično.

Pre četvrt veka pojavila se Minolta 7000, prvi ozbiljni autofokusni fotoaparatus. Ko je tada hteo da kupi najmoderniji fotoaparatus, imao je dva izbora: Minolta 7000 (autofokus) ili Canon T90 s vrlo razvijenom metodom merenja ekspozicije, ali – bez autofokusa. Ubrzo su ovaj izum sledile druge firme koje su uvodile automatsko uoštravanje.

Priča o Nikonu

S pojavom automatskog uoštravanja "Nikon" je ostao veran svom F-priključku čak i za autofokusne fotoaparatus. Mnogi kritičari nalazili su razne "pro i kontra" razloge za takvu odluku. Od poznatih proizvođača samo su "Nikon" i "Pentax" zadržali svoj stari priključak za objektivu, dok su ga "Canon" i (sada već "pokojna") "Minolta" promenili.

Već s pojavom prvih autofokusnih fotoaparatus činilo se da su moji raniji objektivu s manuelnim uoštravanjem bili stvar prošlosti. Kao "nikondžija", mogao sam stare AI ili AIS objektivu samo da prikačim na modernu autofokusnu kućište, ali ništa od bilo čega drugog

nisam mogao da koristim: ni merenje ekspozicije, ni druge sitnije prednosti kao predizbor otvora blende ili program. Znači, zadržavanje starog "fasunga" na objektivu izgledalo je kao šarena laža sve do pojave modernih "Nikonovih" D-SLR fotoaparatusa.

Kada se pojavio Nikon D300, doneo je novitet: prenos postavke relativnog otvora (blenda) na kućište fotoaparatusa, kao što je bilo kod ranijih modela koji nisu imali autofokus (F3, FM2 i sličnih). Uz to, sada je moguće u memoriju fotoaparatusa upisati koji objektiv (kontrola Non CPU Lens) koristite, tako da se u podacima o snimku (Exif) pojavi podatak ne samo o objektivu nego i o uslovima ekspozicije.

Iako nema automatskog uoštravanja, postoji u tražilju, na levom donjem kraju, oznaka u vidu kružića koja se pojavi kada tačno izoštrite na mestu koje ste označili biračem (kao i u slučaju autofokusiranja). To je malo komplikovana procedura i nije za brze snimke, ali može da vas podseti kako je izgledalo fotografisanje pre pojave autofokusa. Proverite u uputstvu za upotrebu da li vaš fotoaparatus ima ugrađen elektronski daljinomer ili jednostavno potražite indikator u tražilju.

Da li zbog nostalgije ili je to stvarni slučaj, smatram da su ti "stari" AIS objektivu koje imam izuzetnog kvaliteta. Ne bih preporučio nekome ko ima samo autofokusne fotoaparatus da kupuje AIS objektivu sada, osim ako ih ne dobije po vrlo niskoj ceni, mada ima i onih koji ulažu prilične pare da bi ih sada kupili nove. Još ima perfekcionista koji vole da koriste maksimalni kvalitet oličeni u staroj tehnici.

Moje iskustvo s ranijim Nikkor objektivima, naravno ne onim iz jeftinije E-serije, jeste odlično. Ne koristim objektiv od 28 mm, jer sličnu žižnu daljinu sada imam u vidu odličnog 1,8/35 mm objektivu o kome sam već pisao, ali 1,4/50 mm, zatim makroobjektiv 2,8/55 mm, pa odlični portretni objektiv 2,5/100 mm i najzad odlični teleobjektiv 4/200 mm nadu se na mom digitalnom "auto-ovo, auto-ono" fotoaparatusu i onda konstatujem da je napredak u optici za poslednje dve decenije bio neznatan. Kvalitet snimaka nije ništa lošiji nego s današnjim autofokus objektivima. Jedino ne može da se postigne brzina.

ZA PRVI FOTOAPARATUS AKTIVNIM AUTOFOKUSOM SMATRA SE KONICA C35 S OBJEKTIVOM AF35 mm IZ 1977. NAKON TOGA, 1978. GODINE POJAVIO SE LEGENDARNI POLAROID SX-70 SONAR S POSEBNIM ULTRAZVUČNIM SISTEMOM MERENJA DALJINE.

Minolta 7000 Maxxum prvi je SLR s modernim sistemom autofokusa koji se nalazi u kućištu i potom prenosi na objektiv. Na tržištu se pojavila 1985. godine.

"Nikon" je liniju autofokusnih fotoaparatusa započeo 1983. modelom F3 AF i posebnom AF DX-1 prizmom. Zanimljivo je da su prva dva autofokusna objektivu od 80 i 200 mm imala ugrađen motor koji je pokretao sistem fokusiranja, veoma slično modernom Silent Wave sistemu. Ova konstrukcija je napuštena i sve do 1990. motor autofokusa ugrađivan je u kućište fotoaparatusa, a prenos se obavljao pomoću posebnog priključka.

Istraživanja na polju autofokusa "Nikon" je započeo 1965. godine, a šest godina kasnije predstavljen je prototip, prvi AF Nikkor žižne daljine 80 mm i blende f/4.5. Najviše pažnje privukao je na sajmu Fotokina, 1972. godine.

Samyang 24 mm

Na sajtovima "mail-order" firmi, kako u Americi, tako i u Evropi, pojavili su se stari modeli "Nikonovih" objektivu, evidentno u proizvodnom programu, a ne iz magazina, ali s cenama koje su znatno veće od sadašnjih verzija. Da li je to zbog solidnije izvedbe, koja očigledno više košta, ili zbog manjih proizvodnih serija, nije mi sasvim jasno. Radi obaveštenja, ovi Nikkor objektivu s manuelnim uoštravanjem imaju cenu koja je veća od 1,5 puta pa naviše. Tačno je da ovi objektivu pokrivaju pun format 24x36 mm, što kombinovano s malim serijama, skupljom izradom (metal umesto plastike) i svakako visokim kvalitetom, daju cenu koja se može razumeti. Ja ne preporučujem nabavku ovih objektivu nekome ko je stekao iskustva samo s autofokusnim fotoaparatusom.

Povećanje broja fotoaparatusa s punim formatom senzora dovelo je do pojave objektivu s manuelnim uoštravanjem koje proizvode razne firme i koji nisu skupi kao moderni FX objektivu (koji pokrivaju ceo format). Nije samo "Nikon" dobio te nove konkurentske neautomatske objektivu, nego su se oni pojavili i za "Canon", "Sony" i "Pentax". Napominjem da "Canon" nikada nije imao manuelne objektivu sa EOS priključkom jer za to nije bio predviđen. Pojavili su se i objektivu s Lajka M-priključkom, ali ni oni nisu bili autofokusni. "Zeiss" i "Voigtlander" su ponudili svoje izvanredne objektivu (bez autofokusa) po veoma visokim cenama, verovatno opravdanim.

Nova zvezda na nebu foto-optike

Južnokorejska kompanija "Samyang" osnovana je pre četrdeset godina (1972) i veliki je proizvođač objektivu za televiziju zatvorenog kruga (CCTV). Godine 2004. spojila se s japanskom optičkom kompanijom "Seikou", a 2008. godine pojavio se njihov objektiv 1,4/85 mm. Ovaj manualni objektiv odličnog kvaliteta prodaje se za trećinu cene objektivu s autofokusom. Ohrabreni uspehom, na tržište su izbacili gomilu objektivu, počev od ribljeg oka 3,5/8 mm, preko 2,8/14 mm širokougaonog objektivu, 1,4/85 mm portretnog objektivu do refraktorskog (s ogleдалima a ne sa sočivima) objektivu 6,3/500 mm, sve za pun format 24x36 mm. Upravo

su najavili svoj nov objektiv od 24 mm. Budući da su novi na tržištu, njihovi proizvodi prodaju se preko trgovačkih kompanija koje samo stavljaju svoja imena kao što su: "Polar", "Opteka", "Vivitar", "Falcon", "Bower", "Rokinon", "Wallimex", a verovatno ih ima i drugih. U Evropi su im glavne prodajne tačke Francuska i Poljska. Proizvode se za "Canon", "Pentax A", "Nikon" i "Sony". Samo priključci za "Nikon" i "Pentax A" pružaju pun komfor s manuelnim fokusom, dok je na "Canon" i "Sony" fotoaparatusima kontrola blende ručna. Možda će neko od naših uvoznika da se zainteresuje za proizvode "Samyanga" jer za sada ih nema u Srbiji.

U SAD se prodaju pod imenom "Rokinon" i mogu se naručiti kod poznatih "mail-order" firmi. Sa sadašnjim slabim kursom dolara, cene su niske – na primer, 1,4/85 mm košta 299 dolara. U Evropi su cene u evrima skoro duplo više. Prilikom naručivanja treba voditi računa da li objektiv ima senzor za potvrdu uoštravanja (verzija bez tog senzora je 50 dolara jeftinija), pošto je rad bez indikatora fokusa komplikovaniji i teži. Nedavno je objektiv Rokinon 1,4/35 mm dobio laskavu ocenu prilikom testa u *Popular photography* časopisu, a francuski *Chasseur d'Images* većinu "Samyang" objektivu veoma je lepo ocenio.

Voigtlander - stara poznata firma

Drugi objektivu koji se prodaju pod imenom "Voigtlandera" nemaju ništa zajedničko ni sa starom firmom, pa čak ni s Evropom. Objektivu pravi Cosina i krsti ih imenima ranije poznatih dobrih objektivu Color Scapar, Ultrcon, Nokton i Apo Lanthar. Ovi objektivu proizvode se za Nikon AI-P i izuzevši automatsko uoštravanje pružaju sav komfor manuelnih "Nikonovih" objektivu, uključujući i elektronski daljinomer (kružić u tražilju). Pored "Nikon" fasunga, interesantna je ponuđena konstrukcija ultrajakog objektivu za Mikročetvortrećinski format 0,95/25 mm, koja na 4:3 formatu odgovara 50 mm na punom 24x36 mm.

I "Voigtlander" objektivu, kao i "Samyang", imaju vrlo lepe kritike i dobijaju maksimalne ocene. Ovi objektivu su dosta skuplji nego "Samyang" (ili pod nekim drugim imenom) koji se tek probijaju na tržište.

Autofokus svakako nije svemoćan i postoje situacije kada prosto zakaže. S obzirom na to da radi na bazi kontrasta, scene ujednačenog tona za njega predstavljaju problem. Kada, na primer, poželite da snimate more koje se u sumrak spaja s nebom i sve se pretvara u fine valere plave, neophodno je da manuelno fokusirate jer se na fotografiji ne nalazi nijedan prelaz, ni kontrast za koji bi se autofokus "zakačio". To isto dešava se kod velikih ujednačenih površina, kad uperimo fotoaparatus u nebo bez oblaka ili slično. Autofokus prosto "šeta" napred-nazad i uzima vam dragoceno vreme.

Stari manualni objektiv koji se mogu pronaći na raznim berzama, a imaju veliku upotrebnu vrednost i na digitalnim kućicama. Objektiv kojim je moguće "ispravljati" perspektivu jeste PC Nikkor 28 mm. Izuzetan makro objektiv nosi ime Mikro Nikkor 55 mm. Na njemu je moguće videti oznake kakve danas ne postoje na autofokusnim objektivima: skalu hiperfokalne dubinske oštine i crvenu tačku koja služi za refokusanje kada se fotografiše infracrveno. Istu žižnu daljinu, ali i veliku svetlosnu jačinu, ima Nikkor 1,2/55 mm. I, na kraju, refraktorski objektiv Nikkor 500 mm kakav se više ne proizvodi.

Zeiss objektiv

Namenjeni su fotoaparatom "Contax" (koji je pravila "Yashica") i "Sony". Zbog vrlo visokog kvaliteta ubrzo su se pojavili s priključkom za skoro sve vrste fotoaparata. Iako imaju manuelno uoštravanje, cene su im izuzetno visoke. Komentari kupaca su takođe nedvosmisleno u superlativu. Proizvođači se s električnim komandama za sisteme "Canon" i "Sony". Ja imam te objektivne uz Contax G2 i jedino mi je žao što ne postoji digitalna varijanta Contaxa – te divne objektivne rado bih koristio za digitalno fotografisanje.

Slučajna pojava?

O slučajnostima u savremenoj industriji ne može se govoriti. Pojavi ovih objektiv sigurno je prethodila marketinška studija, kao i praćenje prvog objektiv "Samyang" koji je izašao na tržište. Mislim da je mnogo fotografa otkrilo mane i prednosti autofokusa. Ja sam svakako pristalica autofokusa, pod uslovom da se pravilno koristi. Imao sam prilike da vidim puno fotografija snimljenih autofokusnim fotoaparatom, ali su bile neoštre jer su korišćene neprikladne

Tipičan sistem kontrole fokusa vidljiv u tražilu fotoaparata. Pored ostalih informacija, u donjem levom uglu tražila, vide se dve strelice i kružić između njih. Strelice označavaju pravac okretanja prstena za izoštravanje na objektivu, odnosno leva pokazuje da je fokus preblizu, desna da je predaleko a krug da je fokus tačan. Na jednostavnijim modelima postoji samo tačka – bez strelica (kao na našem primeru).

Autofokusni sistemi rade na osnovu detekcije kontrasta pa ako se pred objektivom nađe ovakva scena nastaju problemi jer je središte fotografije (1) jednoličnog tona i fokus će lutati. Izborom autofokusne tačke koja ima detalja (2), u ovom slučaju jedrilice, pomažemo sistemu da pronađe fokus.

Strelice i kružići za kontrolu fokusa

postavke kao, npr., selektivni autofokus tamo gde bi trebalo da bude oština i postavljanje te tačke van predmeta snimanja.

Autofokus je potreba i još više od toga – prilikom snimanja reportaža, zatim snimanja dece koja se brzo kreću, sportskih događaja i slično. I pre autofokusnih fotoaparata bilo je i sportskih i dečjih snimaka, ali svi koji su se time bavili znaju s kakvim su se sve problemima susretali. Često je korišćeno manuelno uoštravanje na predviđenu tačku, bilo je mnogo otpada, koji je tada bio i skup, jer se radilo s filmom.

Autofokus nije neophodan prilikom snimanja portreta objektivom velikog relativnog otvora, kod mrtve prirode, kod pejzaža gde je ionako najčešće korišćena daljina beskonačno (∞). Takođe, kod makrosnimaka stacionarnih predmeta autofokus nije neophodan jer mala dubinska oština otežava automatsko uoštravanje. S druge strane, ekstremno širokougaoni i "fish-eye" (riblje oko) objektiv ne moraju imati ugrađen autofokus jer daju veliku dubinsku oštinu. Pod određenim uslovima autofokus može čak da bude i kontraproduktivan, jer usporava reakciju – fotoaparat neće napraviti snimak sve dok negde ne pronađe ostru tačku. ■

Zaključak

Nekada se kvalitet stakla objektiv cenio pre više, dok su mehaničke osobine bile u drugom planu. Jasno je da s dobrom kontrolom blende i glatkim uoštravanjem konstrukcije objektiv nije ni trebalo mnogo više. Pričale su se bajke o "Zeissovim" objektivima, o procesu hlađenja stakla od sedam godina radi uklanjanja unutrašnjih napona itd. Sada se ispostavlja da tajnu dobrog stakla za objektiv imaju i nepoznate firme. Problem je samo u kvalitetnoj mehanici koju zahteva automatsko uoštravanje, kontroli blende i kontroli zuma. Većina novih objektiv odlikuje se dobrom optičkom konstrukcijom i starom, poznatom mehanikom. Naravno, nije lako napraviti moderni autofokusni objektiv, pošto su sistemi za autofokus različiti i svi su zaštićeni patentima.

Canon EOS ima specifične električne priključke, što onemogućava uoštravanje s manuelnim objek-

tivima pri punom otvoru i automatsko zatvaranje blende na izabranu vrednost: blenda mora ručno da se otvori i zatvori! Ovaj detalj dovoljan je da odvrati korisnike "Canona" od kupovine ovih objektiv. Situacija je ista i na "Sony" digitalcima.

"Nikon" i "Pentax" mnogo bolje koriste ovakve objektivne. Osim ručnog uoštravanja pri punom otvoru potpuno funkcionalne blende, možete koristiti i automatiku ekspozicije. Ako koristite objektivne male žižne daljine ili riblje oko, dubinska oština je velika tako da (osim u slučaju bliskih predmeta) ne morate korigovati uoštravanje: postavite skalu na beskonačno (ili iskoristite mogućnosti hiperfokalne oštine) i snimate. Kod teleobjektivna situacija je drugačija jer zbog dužeg procesa uoštravanja ovi objektivni nisu pogodni za pokretne predmete. Naravno da vežba čuda čini, pa je nakon određenog vremena navikavanja moguće veoma brzo izoštriti – bez autofokusa.

Iako pojedini objektivni mogu biti deklarirani kao pogodni za pun format, može se desiti da su periferna oština, kao i vinjetiranje u uglovima problematični, tako da takve objektivne možete koristiti samo ako blendu zatvorite na vrednosti f/11 ili više.

Najveća prednost manuelnih objektivni jeste njihova cena jer koštaju manje nego originalni ili autofokusni objektivni neutralnih firmi ("Sigma", "Tokina", "Tamron"). Novopečeni vlasnik D-SLR fotoaparata s punom veličinom senzora može da se nađe pred problemom nabavke objektivni, posebno onih koji imaju neuobičajene žižne daljine ili veliki početni otvor blende, jer im je cena veoma visoka. Na scenu sada stupaju manuelni objektivni moderne optike i stare mehanike, koji predstavljaju dobro i jeftino rešenje uz ograničenja koja smo pomenuli.

Poslovni informacioni sistemi

- savremeni ERP informacioni sistemi
- web aplikacije
- mobilni uređaji
- upravljanje poslovnim procesima
- elektronsko upravljanje dokumentacijom
- upravljanje odnosima sa klijentima
- upravljanje ljudskim resursima i obračun zarada

ABSsoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500
www.absoft.rs • office@absoft.rs

Ana Lazukić

Prizori vremena

© ANA LAZUKIĆ
"Sunčanje"
Plaza Lloret de Mar,
Španija, 1978

© ANA LAZUKIĆ "Deca"

U DOMENU FOTO-ŽURNALIZMA, GDE JE BILA JEDNA OD PRVIH ŽENA AKTIVNIH FOTO-ŽURNALISTA NA OVIM PROSTORIMA, TAKO I UMETNIČKOJ FOTOGRAFIJI, NAMETNULA SE SVOJIM SPECIFIČNIM PRISTUPOM I POGLEDOM NA SVET OKO SEBE

✦ Jelena Matić

Prvi susret s fotografijom, koji se odigrao u foto-sekciji u srednjoj školi, odveo je Anu Lazukić u novosadski foto-klub "Branko Bajčić", a zatim na izlagačku scenu i u jedan od vodećih vojvođanskih listova na mađarskom jeziku *Magyar Szó*. Kako u domenu foto-žurnalizma, gde je bila jedna od prvih žena aktivnih foto-žurnalista na ovim prostorima, tako i umetničkoj fotografiji, nametnula se svojim specifičnim pristupom i pogledom na svet oko sebe.

Kada se razmatra istorija posleratne fotografije, obično se ima u vidu da je to bilo vreme obnove i intenziviranja fotografskog života. Uspostavljanje foto-saveza, otvaranje velikog broja foto-kino klubova, organizovanje izložbi, ulazak u članstvo me-

dunarodne fotografske asocijacije FIAP, proboj naših autora na međunarodnu scenu, kao i dolazak stranih izložbi kod nas, sve veće prisustvo fotografije u dnevnoj i nedeljnoj štampi, samo su neke od bitnih karakteristika tog vremena. U takvoj atmosferi na fotografsku scenu stupio je veliki broj talentovanih fotografa. U Novom Sadu to su bili: Stevan Lazukić, Jovan Vajdl, Borivoje Miroslavljević, Borislav Vojnović, Ana Lazukić i drugi. Uticaj pripadnika predratne generacije, velikana fotografije, ujedno i njihovih prvih učitelja: Geze Barte, Đule Brežana, Jovana Polzovića i drugih, prihvatanje novih tendencija u evropskoj fotografiji koje su donosili agencija "Magnum" i Anri-Kartije Breson (Henri Cartier-Bresson), kao i navedenih događaja, odrazile se i na njihovo stvaralaštvo. ▶

© ANA LAZUKIĆ, "Košulja", Katalin Ladik, 1973

Spajajući estetski s dokumentarističkim pristupom, usmeravajući svoj pogled ne samo ka ključnim segmentima i protagonistima društva već prema čoveku i svakidašnjici, pomenuti autori delovali su istovremeno i s podjednakim uspehom u izlagačkoj fotografiji i foto-žurnalizmu gde su bili prva generacija savremenih foto-žurnalista.

Fotografsko delovanje dugo više od pet decenija, od kojih je trideset provela kao foto-reporter u *Mađar Sou*, čini nemogućim da se na jednom mestu pomenu svi ciklusi i teme koje se nalaze u opusu Ane Lazukić. Pored političkih i kulturnih dešavanja i njihovih učesnika, Ana Lazukić je tokom svih ovih godina fotografisala decu u neočekivanim, ponekad duhovitim situacijama, gradske prizore, seoski život, ljude i običaje. No, ono što je bitno jeste da je počev od najranijih ra-

dova s prikazima dece u igri "Igra" (1955), nasmejanog čistača cipela "Zadovoljan" (1959), radnika "Glađenje" (1962), Lazukićeva težila da uhvati i prikaže male-velike situacije običnog života uz nezaobilazno prisustvo određenog simbolizma, humora i metaforike. Ta težnja da prikaže život u što više kontrasta i nijansi, i onako kako je Bresson potencirao "u samom trenutku življenja", kod Ane Lazukić postaje daleko uočljivija tokom sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog veka u fotografijama na kojima je zabeležila koncerte i modne događaje, radnike, život ljudi s periferije... samo su neke od fotografija iz ovog perioda.

Njima se priključuju i serije radova nastale u Engleskoj, Americi, Francuskoj, Španiji, Italiji, Danskoj, s prikazima demonstracija i okupljene mase, studenata, beskućnika, zaljubljenih parova, zanesenih čitača, spavača, i mnogih drugih prizora. Slobodniji i otvoreniji

© ANA LAZUKIĆ, "Igra", 1955

© ANA LAZUKIĆ, "Zadovoljan - Čistač cipela", 1959

© ANA LAZUKIĆ, "Azanjska četa", 1978

© ANA LAZUKIĆ, "Zanos", London, 1973

© ANA LAZUKIĆ, "Kontrasti", Novi Sad (Žečeljev most), 1961

© ANA LAZUKIĆ, "Osmeh", 1982

© ANA LAZUKIĆ, "Mir", Hajd park, London, 1973

FOTOGRAFI

pristup, postavljanje sebe ne samo u poziciju svedoka, kao u slučaju ranih radova, već i učesnika koji uspeva da ostvari dobru komunikaciju s okruženjem i akterima, doveo je do toga da fotografije iz ovog perioda budu jedne od najupečatljivijih koje se nalaze u njenom opusu.

Paralelno s radom na ovim fotografijama i serijama, Ana Lazukić, što je malo poznato, bila je jedna od retkih koja je propratila dešavanja u vojvodanskoj umetnosti s kraja šezdesetih i tokom sedamdesetih godina prošlog veka. Reč je o fotografijama koje je snimila u čisto dokumentarne svrhe o novoj umetničkoj praksi, izložbama i istaknutim protagonistima poput Katalin Ladik i Balinta Sombatija (Bálint Szombathy).

Početak osamdesetih godina Lazukićeva je realizovala i više puta izlagani ciklus o balerinama pod nazivom "Iza scene" (1982), u kojoj nas kroz specifičnu atmosferu vežbanja i priprema balerina pred nastup, upoznaje s drugim svetom baleta nedostupnim široj javnosti. I pored toga što 1990. godine odlazi u penziju, Ana Lazukić i dalje nastavlja da fotografiše, učestvuje na izložbama i u žiriranjima. Osim što je od početka 21. veka umesto crno-bele sve više počela da koristi kolor-fotografiju, Lazukićeva je ostala verna svom pristupu. S istim interesovanjem i osećajem za retoriku života i dalje otkriva i interpretira scene i situacije savremenog života.

© ANA LAZUKIĆ, "Pomoćna tribina", Bačko Petrovo Selo, 1980

Ana Lazukić

Rodena je u Novom Sadu, 1937. godine. U Kuli je izučila krojački zanat i završila Školu učenika u privredi. Po povratku u Novi Sad završava Školu za vaspitače i upisuje studije mađarskog jezika i književnosti. U foto-klub "Branko Bajić" dolazi 1954. godine. Pet godina kasnije zapošljava se u *Madar Sou*, najpre kao novinar, a zatim i kao foto-žurnalista. Od 1970. do 1974. radi u omladinskom listu *Képes Ifjúság*, nakon čega se vraća u *Madar So* gde ostaje sve do penzionisanja. Paralelno s izlagačkom delatnošću, kao aktivistkinja "Narodne tehnike", više puta bila je član žirija i organizacionog odbora (srpskih, republičkih, saveznih) takmičenja mladih tehničara. Bila je, takođe, aktivna u edukaciji mladih, realizujući predavanja o fotografiji na foto-kursevima u pojedinim osnovnim školama. Do sada je imala 19 samostalnih i učestvovala na 300 grupnih izložbi u zemlji i inostranstvu. Dobitnica je mnogobrojnih nagrada i priznanja, među kojima su: priznanje Veća Narodne tehnike Jugoslavije za zasluge na širenju tehničke kulture i Foto-kino saveza Srbije za uspehe na polju fotografije (1966), plaketa "Boris Kidrič" za zasluge u širenju tehničke kulture (1976), gran pri "Zlatno oko", zlatna značka SRVSJ i srebrna plaketa Društva novinara Vojvodine za dvadesetpetogodišnji rad (1986), nagrada lista *Madar So* za životno delo (1994). ■

© ANA LAZUKIĆ, "Iza scene", Srpsko narodno pozorište, Novi Sad, 1982

© ANA LAZUKIĆ, "Iza scene", Srpsko narodno pozorište, Novi Sad, 1982

© TERESA BERG

Kućni ljubimci na vašim fotografijama

MOŽDA MISLITE DA FOTOGRAFIJE KUĆNIH LJUBIMACA IMAJU MESTO SAMO U VAŠIM PRIVATNIM FOTO-ALBUMIMA, ALI BROJNI FOTOGRAFI ŠIROM SVETA DOKAZUJU DA JE TO VAŽNA OBLAST FOTOGRAFIJE ALI NIMALO LAKA ZA REALIZACIJU

✦ Damir Tiljak

Kad pomenemo fotografiranje kućnih ljubimaca, kod većine će se osoba stvoriti mentalna slika slatke životinje kojoj je mjesto u privatnom albumu na nekoj društvenoj mreži ili nekom forumu na kojem vlasnici kućnih ljubimaca razmjenjuju priče i savjete. To je stoga što se danas snima ogromna količina fotografija koje pripadaju u ovu kategoriju, a najviše ih snimaju upravo vlasnici koji su emocionalno vezani uz svoje ljubimce. Pa ipak, kao i svaka fotografska kategorija, niti ova nije laka ako želimo dobro raditi i stvarati zanimljive fotografije. U svijetu gdje se cijeni struka, specijalizacija i kvaliteta ovo je jedna

od legitimnih grana profesionalnog bavljenja fotografijom, pa mnogi vlasnici kućnih ljubimaca naručuju portrete od fotografa koji se bave ovim tipom posla.

Kao što portretna fotografija osim baratanja svjetlom i fotoaparatom zahtijeva poznavanje psihologije ljudi, tako i portretiranje životinja zahtijeva poznavanje njihove psihologije, a posebno kad se radi o vrstama koje vas mogu, ako se ne znate adekvatno ponašati, dovesti u opasnost prilikom fotografiranja. Ne morate sad u glavi vrtiti slike udava i aligatora, koje ljudi ponekad znaju držati kao kućne ljubimce, dovoljno je da konju pridete odostraga pa da vas udari kopitima.

Ljubav je prednost

Kućni ljubimci, kao i sve ostalo u ovom dobu marketinga i trgovine, ogromno su komercijalno područje u kojem se nalaze uzgajivači, frizeri, dreseri, veterinari, proizvođači hrane, igračka, lijekova i ostalih potrepština. Stoga se fotografiranje kućnih ljubimaca širi iz privatnih prostora kao što su kuća, stan ili dvorište, na terene za obuku i trening, na sajmove i takmičenja, te na fotografski studio, salone za uljepšavanje i veterinarske ambulante. Iako smo u pratećim tekstovima pokrili i dva dodatna aspekta profesionalnog snimanja: komercijalno studijsko snimanje i Agility takmičenja, vjerujem da će upravo snimanje za osobne potrebe biti zanimljivo najširem krugu čitatelja. Kako fotografirati

vaše ljubimce na način da fotografije budu zanimljive i drugima, a ne samo vama i najužem krugu zainteresiranih obožavatelja? Tu ste u velikoj prednosti pred komercijalnim fotografima, živite s vašim ljubimcem, znate njegove navike i ono što je možda najvažnije poznajete ga i on poznaje vas. Mnoge se životinje ne ponašaju prirodno i opušteno u društvu nepoznatih osoba, pogotovo kad ta osoba u rukama drži nešto što izgleda potencijalno opasno – u ovom slučaju to je fotoaparat. Naviknuti na vas i ostale članove domaćinstva, kućni će ljubimci biti opušteni i moći ćete ih snimiti u različitim situacijama i pozama koje su ponekad specifične za njihovo ponašanje.

Kako i čime snimati

Vjerojatno prvo pitanje koje će većina čitatelja postaviti je: kakva mi oprema treba? Kao i uvijek u fotografiji ideja i pristup znatno su važniji od opreme s kojom raspolazete. Jedna od meni najdražih fotografija nastala je običnim kompaktnim aparatom HP PhotoSmart R707.

Zbog malih senzora kompaktni fotoaparati imaju objektivne male žarišne duljine, što omogućava veliku dubinsku oštrinu i izoštravanje na kratkim udaljenostima, a to dozvoljava zanimljive manipulacije perspektivom. Iskoristivši sve navedeno, odnosno prednosti takvog fotoaparata, snimio sam fotografiju "Ogledalo duše". Ova je fotografija neobična upravo zbog perspektive i odnosa fotoaparata i modela.

Svaka oprema može biti dobra, no u konačnici to ovisi o situaciji u kojoj se nalazite i konačnom izgledu fotografije kojeg želite postići. No, ipak jedna je stvar dosta bitna: rezolucija i kvaliteta optike i senzora. Kućni su ljubimci u najvećem broju slučajeva krznate životinje, a nema većeg izazova za ukupnu rezoluciju cijelog sustava od fine strukture krzna. Malu sličicu za društvene mreže možete snimiti bilo čime, no kvalitetnu fotografiju za veliko povećanje možete fotografisati samo s kvalitetnom opremom. Dok sam se još bavio testiranjem opreme, najveći sam broj testova obavio na modelima koji su mi uvijek bili pri ruci: mojim mačkama. Na takvim se fotografijama može uočiti niz problema nekog sustava, pad rezolucije, pojava moarea, problemi s dinamičkim rasponom (gubitak detalja u bijelom krznu, pojava šuma u crnom krznu), način na koji oštri dio fotografije prelazi u neoštri, kvaliteta neoštrina (bokeh) i još dosta toga.

Objektivi

Kompaktni fotoaparati dolaze s nepromjenjivom optikom, dok kod SLR fotoaparata i nove generacije CSC sistema (fotoaparata bez zrcala) možemo mijenjati objektivne. Što bi trebalo

DANAS SU NAJRAŠIRENIJI KUĆNI LJUBIMCI MAČKE I PSI. ONI SU VISOKO SOCIJALIZIRANI I BUDUĆI DA ŽIVE MEĐU LJUDIMA, VLASNICI IH DOŽIVLJAVAJU KAO ČLANOVE OBITELJI. STOGA JE OSNOVNI PRISTUP ZA SNIMANJE PASA I MAČAKA U PRINCIPU IDENTIČAN FOTOGRAFIRANJU LJUDI. PRIMJENJIVE SU GOTOVO SVE KATEGORIJE: OD PORTRETA, ODMARANJA, ZABAVE, AKCIJE...

SAVJETI

✓ Ako niste vlasnik životinje koju mislite fotografirati, obavezno porazgovarajte s vlasnikom o navikama i karakternim osobinama vašeg budućeg modela.

✓ Iako jedan od najčešćih savjeta kod snimanja djece i kućnih ljubimaca glasi: spustite se na njihovu razinu, nemojte fotografirati nešto što je niže od vas iz vaše perspektive, ponekad upravo odlazak u drugu krajnost može biti zanimljiv.

✓ Ponekad je potrebno animirati ljubimca. Za to mogu poslužiti različiti objekti, hrana ili neke njihove slastice, igračke ili jednostavno privlačenje pažnje lupkanjem, struganjem, grebanjem ili nekim drugim neobičnim iznenadnim zvukom.

© DAMIR TILJAK, "Ogledalo duše"

Neobični modeli

Da sve ne ostane u sferi teorije, navest ću vam i primjer iz prakse. Trebali smo odraditi studijsko snimanje zelenih pitona za potrebe uzgajivača. Pripreme su bile u okvirima klasičnog modnog snimanja, osim naravno što smo se morali suočiti sa zmijama. Zeleni pitoni nisu osobito velike zmije, dužina im je između 1,2 i 1,8 metara, uglavnom žive na drveću i hrane se pticama i gušterima koji se penju po drveću. Potječu iz nekih dijelova Australije, te otoka Papua i Nova Gvineja. Upute koje smo primili od uzgajivača bile su vrlo jednostavne: temperatura u studiju mora biti oko 30 stupnjeva, nitko ne smije raditi bilo kakve nagle i brze kretnje jer zmija to poistovjećuje s pticom u letu i napast će taj objekt, ne smije se puhati direktno zmiji u glavu jer to doživljava kao agresiju i uslijedit će protunapad. Svi smo se držali uputa i tijekom snimanja nije bilo nikakvih problema. Držati takvu zmiju nije uopće neugodno, kao da držite plastičnu cijev, a najveći je izazov bio snimiti palucanje jezikom. Jezik je tako brz da je vrlo teško uskladiti trenutak okidanja.

© DAMIR TILJAK, "Ne vidim, ne govorim, ne čujem"

U studiju ili enterijeru?

Osim u stanu, dvorištu, vrtu ili parku, kućne ljubimce možete snimati i na specijaliziranim sajmovima, pa čak i na ulici. "Autoškola" je snimljena 2005. godine sasvim slučajno. Tadašnja miss sporta trebala je kao jednu od nagrada preuzeti na korištenje automobil. Dok su se govornici redali dosada je rasla, a ja sam čekao pravu temu za fotografiranje, njezin ulazak u automobil. Tada sam primijetio na travnjaku auto salona mladi par s psom. Uzeo sam jedan omanji model automobila, izjurio van, na brzinu se dogovorio s vlasnicima i napravio kratko, ali zabavno snimanje. Psića automobil nije baš pretjerano zanimao, zato sam postavio vlasnika s druge strane, a on mu je privukao pažnju lupkajući olovkom po automobilčiću. Ovu fotografiju i danas čuvam. Snimke misse sam odavno zagubio.

Postoje i sasvim suprotne situacije kada je ljubimac rezigniran, umoran ili letargičan (i

oni imaju promjene raspoloženja, baš kao i mi), i tada će ovaj trik uspjeti samo jednom – zato se dobro pripremite i iskoristite taj trenutak kako biste dobili zanimljivu fotografiju.

Druga je krajnost hiperaktivni, razigrani ljubimac koji niti sekundu ne može ostati miran. U tom je slučaju najbolje pričekati dok ga ne savlada umor i konačno se ne smiri, ali i tu pomažu razni oblici poslastica za kućne ljubimce koji će ga barem na neko vrijeme zaustaviti na jednom mjestu. Vlasnici najbolje znaju s čime se njihov ljubimac može "podmititi".

© DAMIR TILJAK, "Autoškola"
Ova priča ima dvije pouke. Prva je da vlasnici ljubimaca rado pristaju na fotografiranje – još nisam sreo vlasnika koji bi tako nešto odbio. Druga je da je ponekad potrebno animirati ljubimca. Za to mogu poslužiti različiti objekti, hrana ili neke njihove slastice, igračke ili jednostavno privlačenje pažnje lupkanjem, struganjem, grebanjem ili nekim drugim neobičnim iznenadnim zvukom.

Ko sve spada u kućne ljubimce?

Ljubimaca ima raznih: reptili, glodavci, ribe, ptice, psi, mačke i još poneke egzotične vrste – čak se i konji ubrajaju u kućne ljubimce, iako ne žive s nama u kućama. Profesionalno fotografiranje konja u nekim je zemljama, na primjer u Velikoj Britaniji, vrlo rašireno. Svaka životinjska vrsta ima svoje načine ponašanja. Stoga je, prije bilo kakvog angažmana koji izlazi iz domene snimanja svojih ljubimaca, bitno proučiti ta pravila. Danas su najrašireniji kućni ljubimci mačke i psi. Oni su visoko socijalizirani i budući da žive među ljudima, vlasnici ih doživljavaju kao članove obitelji. Stoga je osnovni pristup za snimanje pasa i mačaka u principu identičan fotografiranju ljudi. Primjenjive su gotovo sve kategorije: od portreta, odmaranja, zabave, akcije...

© DAMIR TILJAK, "Između dva svjetla"

I za kraj

Fotografije kućnih ljubimaca su jednako vrijedna tematika kao i sve ostale. Upravo zbog toga što je produkcija osrednjih fotografija izuzetno velika te ih "ozbiljni fotografi" podcjenjuju kao tematiku, izazov može biti još veći. Potencijalni modeli su svuda oko nas, a dobru scenu na livadi iz susjedstva jednako je teško snimiti kao i dobru scenu na nekom foto-safariju. Ako se naoružate znanjem i strpljenjem, siguran sam da rezultati neće izostati.

© SANDRA TOMLIJENOVIC, "Voroport"

Ugao snimanja je jako važan

Kod fotografiranja ljubimaca, kao i kod djece, jedno od osnovnih pravila je spustiti se na njihovu razinu. To često znači snimanje s razine tla. Fotografije snimljene s takvih pozicija znaju biti izrazito atraktivne. Ako snimate odozdo, morate pripaziti na smjer svjetla. Ukoliko je, kao što je to uobičajeno kod većine snimanja izvor svjetla postavljen odozgo, ne samo da ćete iz donje pozicije imati veći dio vašeg modela u sjeni nego ćete imati i svjetlo usmjereno direktno u objektiv. Kako ovakvi odnosi objekta i svjetla ne bi rezultirali siluetom, a s obzirom da udaljenost do objekta nije velika, dobro je iskoristiti bljeskalicu ugrađenu u fotoaparatus. Upravo je tako nastala fotografija "Između dva svjetla" – još jedan težak test za sustave automatskog izoštravanja, mjerenja svjetla i kontrole ekspozicije. Na toj je fotografiji Sony DSC-H9 upravo savršeno odradio posao, a posebno me impresioniralo kako je uskladio intenzitete bljeskalice i dnevnog svjetla.

© "Kori i Didi"

Maja Hrnjak

Ljubimci na reklamama

DOPRINOSI PRIČI O SNIMANJU KUĆNIH LJUBIMACA DALA JE I MAJA HRNJAK IZ ZAGREBA, KOJA JE SVOJ HOBI USPJELA DA PRETOČI U POSAO – NEOBIČAN, DINAMIČAN I PUN NEPREDVIDIVIH SITUACIJA

"Kada sam 2006. kupila svoj prvi profesionalni D-SLR fotoaparatus i počela upoznavati digitalnu tehniku, jedan od najstrpljivijih modela bila je Luna – moj pas kojeg sam nabavila iste godine. Počela sam slati fotografije Lune na razne natječaje i 2008. na natječaju "PX3, Prix De La Photographie, Paris", Lunina fotografija je pobijedila po glasovima publike u kategoriji "Kućni ljubimci". U Digital foto magazinu također je ista fotografija proglašena najboljom u istoj kategoriji. Nakon toga Luna je objavljivana i u časopisu National Geographic Hrvatska, te u francuskom Photo.

Ponesena tim malim ali slatkim uspjesima,

fotografiji sam se, nakon puno godina, vratila s velikim žarom. Počela sam surađivati sa svojom prijateljicom, grafičkom dizajnericom, te odlučila dati otkaz u državnoj firmi u kojoj sam radila deset godina i osnovati svoje poduzeće. Iako radim na svim područjima reklamne fotografije, ti prvi "psećji" uradci očito su me obilježili, pa sam prošle godine bila posebno sretna kada su me kontaktirali iz jedne strane farmaceutske firme koja je trebala kampanju za veterinarske proizvode. Tako je počela naša suradnja kroz koju smo do sada uradili tri kampanje.

© "Luna i Didi"

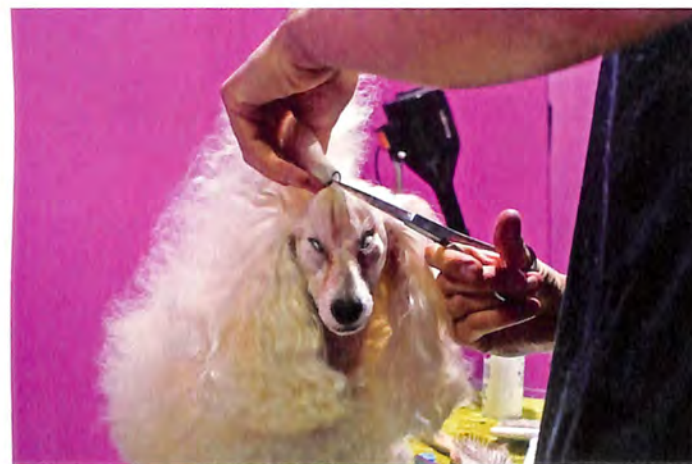
Luna iz serije "Odmor"

Kako strašno volim životinje, kroz moj studio prošlo je mnoštvo pasa i nekoliko mačaka, a rad s njima je bio divan. Kljent je u prvoj kampanji zahtijevao točno određene pasmine i boje, pa sam imala puno muke tražeći ih preko interneta. Međutim, svi vlasnici bili su izuzetno ljubazni, susretljivi i ponosni da će im ljubimci biti zaštitno lice na jumbo plakatu i ambalaži. Naravno, za svoj rad su dobili i honorar.

Moj posljednji posao za istu firmu bio je i najteži. Kljent je zahtijevao studijsku fotografiju psa i mačke u zaigranoj, ili u što opuštenijoj situaciji. Ovaj se zadatak, nakon više parova koje sam snimala što u studiju što po kućama, pokazao nemogućim. Pas i mačka morali su živjeti zajedno da se ne bi potukli, međutim onog trena kada su došli u studio, ili kada sam ja došla u njihov dom, ukočili su se i naravno da nije bilo ništa od igre. Kljent se na kraju zadovoljio fotomontažom.

Studijsko fotografiranje pasa je sve samo ne dosadno, svaki pas ima drugačije ponašanje u studiju, moja Luna, na primer, ne želi hodati po papirnatim podlozi, neki psi poziraju kao ljudi, neki nemaju mira tri sekunde, gotovo svako snimanje je vrlo dinamično i zanimljivo. S mačkama je najteže, jer imaju svoju volju i rade samo ono što žele i kad žele."

Sve fotografije © MAJA HRNJAK

Sve fotografije © MILICA MRVIĆ

Milica Mrvić

Lepota je deo ljubavi

PRIČA O KUĆNIM LJUBIMCIMA NE BI BILA POTPUNA BEZ OSVRTA NA SALONE LEPOTE ZA KUĆNE LJUBIMCE. MILICA MRVIĆ DONOSI NAM ZANIMLJIV POGLED, PUN HUMORA I SIMPATIJE PREMA ČESTO BIZARNIM SITUACIJAMA U KOJIMA SE KUĆNI LJUBIMCI, OVOGA PUTA PSI, NALAZE TOKOM OPSEŽNIH PRIPREMA ZA SAVRŠEN IZGLED

"P riča o salonima lepote za kućne ljubimce zaokružena je u knjigu fotografija radenu kao jedan od zadataka na predmetu fotografija na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu (FPU). Ideja za priču o psima kao kućnim ljubimcima nastala je iz želje da bolje upoznam i razumem odnos između pasa i njihovih vlasnika. Budući da imam mačku i da sam upoznata s količinom uzvraćenih i neuzvraćenih emocija svog ljubimca, bilo mi je jako zanimljivo da se pozabavam čovekom i njegovim "najboljim prijateljem".

Zapravo, sve je počelo nakon jedne CACIB-ove izložbe pasa svih rasa kada su mi, između ostalog, pažnju privukli mali, takozvani "toy dogs", i njihov, za mene, ekstremni način priprema za samu izložbu. Nakon toga, profesor fotografije na mom fakultetu uputio me je na "Pet studio" koji se bavi "groomingom" (doterivanjem) kućnih ljubimaca, ponajviše pasa, i ovo je bilo najbolje mesto za početak priče jer okuplja najrazličitije ljude oko njihove zajedničke strasti – kućnih ljubimaca.

U studiju sam očekivala da ću naći dosta sličnih primera frizura i uredivanja koje sam zapazila na izložbama, ali zapravo to nije slučaj. Iako u ponudi postoji farbanje dlake ljubimca, lakiranje noktiju, ove stvari nisu toliko česta pojava. Tako sam krenula da pristupam celoj temi kroz intimni deo odnosa psa i vlasnika. Preko "Pet studija" ostvarila sam kontakte s vlasnicima pasa i posećivala ih u njihovim domovima, pokušavajući da zabeležim svakodnevne rituale koje imaju sa svojim ljubimcima. Tu su nastale četiri priče, specifične svaka na svoj način, ali s puno topline i istinske obostrane privrženosti. Shvatila sam da je ljudima izuzetno lako pristupiti kada vas zanima nešto što oni zaista vole i čime se ponose."

Teresa Berg

I profesija i ljubav i društvena odgovornost

MOŽDA ĆE SE NEKIMA OVA TEMA ČINITI PROZAIČNOM I NEDOVOLJNO ZAHTEVNOM ZA NEKE OZBILJNIJE FOTOGRAFSKE ANGAŽMANE, ALI AMERIČKI FOTOGRAF TEREZA BERG SVOJIM FOTOGRAFIJAMA I DUGOGODIŠNIM RADOM DOKAZUJE DA TO NIJE TAČNO

www.teresaberg.com

T ereza se specijalizovala za fotografisanje kućnih ljubimaca, a pored komercijalnog rada, angažovana je i na socijalnim projektima koji su usmereni na udomljavanje pasa lualica. Posедуje studio u Dalasu, čiji su zidovi prekriveni fotografijama, mahom pasa. Mnogi od njih nekada su bile lualice, ali zahvaljujući njenim fotografijama, našli su dom, ljubav i pažnju. Već dugo godina saraduje s volonterskim grupama koje rade na spasavanju pasa lualica. Svojim pozitivnim pristupom prema psima uspešla je da prepolovi vreme potrebno za njihovu "usvajanje". Kako sama kaže, fotografije s tužnim, jadnim i izmučenim psima niko ne želi da gleda, a kamoli da usvoji takvog psa!

Upravo zbog toga ona ih fotografiše isto kao i kućne ljubimce, mahom u svom studiju, okupane, očesljane, vesele, možda s mašnom oko vrata... svakako dopadljive i umilne, sasvim suprotno od uobičajenih fotografija pasa iza ograde, crvenih očiju od blica, mokrih i prljavih, koje niko neće poželeti da primi u svoj dom. Tereza snima i kućne ljubimce s vlasnicima, pokušavajući da zabeleži tu specifičnu vezu koja kućne ljubimce čini toliko važnim u životima svih nas.

PRAKSA NA DELU

Sve fotografije © TERESA BERG

SAVETI

- U saradnji s nekoliko fotografa napisala je knjigu sa savetima i uputstvima kako snimati pse. Jedan od saveta koji Tereza izdvaja jeste da je važno spustiti se na visinu psa kog fotografirate, bez obzira na to koliko bio mali ili nisko na zemlji, kao na primer, jazavičari.
- U studiju je taj posao lakši, dok kada snimate napolju, treba paziti da im se noge ne utope u travu, pa je rešenje postaviti ih na neko uzvišenje.
- Mnogi psi vole da se igraju, pa čak i glupiraju, a ako im posvetite puno pažnje sigurno će vas nagraditi dobrom fotografijom.
- Ne zaboravite na nagradu, naravno jestivu, ali dajte je samo za dobro ponašanje i kada ispune ono što želite. Razne zvečke, ili pak obične plastične flaše, zgužvani šuškvavi papir mogu vam pomoći da im privučete pažnju i dobijete pogled ravno u objektiv.
- Tereza bez ustezanja oponaša lajanje, zviždi, i u svom studiju često je četvonoške. Za dobru fotografiju kaže da nije neophodna skupa i glomazna rasveta, već samo jedan izvor difuznog svetla, bio to prozor ili staklena vrata.

U saradnji sa Bev Hollis i Barbarom Sreitsameter, Tereza Berg je napravila vodič za fotografisanje kućnih ljubimaca, u kome možete naći savete i dobiti inspiraciju pri fotografisanju životinja. U njemu je predstavila 30 omiljenih fotografija sa "receptima" podešavanja svetla i informacijama o ekspoziciji, za svaku od fotografija. Knjigu možete naručiti preko linka: www.teresaberg.com

Ova tri psa dole nekada su bile skitnice na ulici, odbačeni od svojih vlasnika kada im više nisu bili potrebni. Iako su često u vrlo lošem stanju, Tereza se potrudila da budu dobro okupani, nahranjeni i dobrog zdravlja pre nego što stanu ispred njenog fotoaparata.

Da bi izgledali što lepše često im oko vrata kači raznobojne mašne ili cveće, a i boja pozadine pažljivo je odabrana u skladu s njihovim krznom – baš kao na nekom modnom snimanju!

Igor Ivanović

Fotografisanje adžilitia

"Zeljko i Du"

"U sriedu"

Sve fotografije © IGOR IVANOVIĆ

Fotograf koji se ujedno i natječe, u daleko je boljoj poziciji od nekoga tko to povremeno fotografira. Naime, čitanje staze, poznavanje natjecatelja i njihovih pasa, te njihovih karakteristika, od velike je pomoći pri odabiru mjesta s kojega će se fotografisati. Vrlo je bitna i oprema kojom raspolazete i koja će odrediti kojom tehnikom ćete snimati.

Odabir pozicije uz stazu

Staza za adžiliti vrlo je slična organizacijom stazama za konjičke prepone, uostalom tako je adžiliti i nastao, no za razliku od konjičkih natjecanja, gdje su prepreke raspoređene na relativno širokom terenu, staze za adžiliti su zbijene, s dovoljno prostora da između prepreka natjecatelj koji vodi psa po stazi, protrči između. To znači da se između fotografa i natjecatelja (čovjeka i psa) potencijalno nalazi šuma prepreka koje ometaju, te treba unaprijed odabrati relativno dobru poziciju za snimanje. Također, s obzirom da se na otvorenom trči na terenima bez tribina, fotografisanje se obavlja uz samu stazu pa je potrebno barem okvirno odabrati jednu ili više pozicija sa koje ćete snimati. Staze su vrlo brze, psi trče brzinama između 2-5 metara u sekundi, ovisno o kategoriji, tako se i ne stigne promijeniti pozicija unutar jedne trke.

Odabir foto-opreme

Natjecanja se dijele u dvije kategorije bitne za fotografiranje:

1. Natjecanja na otvorenom – sezona proljeće, ljeto i jesen

Natjecanja na otvorenom su često po nemoćnim uvjetima, u nekim krajevima se vrijeme promijeni više puta u toku dana, što znači da

treba svakako uvijek očekivati kišu, te ponijeti zaštitu za fotoaparat i objektiv. Najbolje je snimati teleobjektivima, u obzir dolazi sve između 100-800 mm.

2. Dvoranska natjecanja – zimska sezona

Obično se natjecanja odvijaju u dvoranama koje nisu dovoljno osvijetljene kao na "pravim" sportskim takmičenjima, to su paviljoni na sajamskim prostorima, konjički klubovi i slično, tako da je tu pravilo: ili fotoaparat koji može snimati s vrlo visokim ISO vrijednostima uz zadovoljavajuću kvalitetu fotografije ili brzi objektiv sa svjetlosnom jačinom od barem f/2. Treba voditi brigu i o balansu bele jer se često mijesha dnevno svjetlo sa neonskim, pa je najbolje namjestiti tzv. Custom balans bele fotografisanjem bijelog lista papira.

Kontrola dubinske oštine

S obzirom na veliku količinu predmeta, te ljudi koji se nalaze u pozadini, bitno je kontrolirati dubinsku oštrinu, kako bi odvojili vodiča/psa od pozadine, što ponekad zna biti vrlo teško. Dobar, svjetlosno jak teleobjektiv znači i lakšu

"Korak ispred"

KAO I SNIMANJE SVAKOG DRUGOG SPORTSKOG DOGAĐAJA, FOTOGRAFISANJE ADŽILITIA (AGILITY) NATJECANJA JEDNO JE OD NAJZAHTJEVNIJIH ZADATAKA. NEMA NAMJEŠTANJA, BITNO JE UHVATITI NAJBOLJI, NAJATRAKTIVNIJI TRENUTAK – BITI U PRAVO VRIJEME NA PRAVOM MJESTU. ZA TO JE POTREBNA VJEŠTINA KAO I PRAKSA

kontrolu, što je veći otvor blende i veća žarišna duljina to je manja i dubinska oština. No, ne treba zaboraviti i na udaljenost od objekta snimanja, tako da ako nema drugih mogućnosti, pridite bliže stazi.

Kontrola fokusa

Ovdje postoje dvije oprečne metode:

1. Upotreba stalnog autofokusa (oznaka je obično AF-C), koji, kada se uključi, prati objekt i konstantno fokusira. Problem je što između nas i vodiča/psa postoji hrpa prepreka koje mogu zbuniti sistem autofokusa – pogotovo ako je uključeno više fokusnih točaka. Ova tehnika je najupotrebljivija pri tzv. "panningu" gdje cijelo vrijeme pratimo objekt snimanja koji se kreće okomito na nas, slijeva na desno ili obrnuto.

2. Upotreba single autofokusa (AF-S) koji fokusira jednom i dalje ne. I sa S-AF možemo fotografisati "panningom", prateći vodiča i psa i u pravom trenutku fokusiramo i snimamo, obično samo jednu fotografiju. Ovaj način zahtijeva brzinu, izvježbanost i osjećaj za trenutak, no omogućava veću kontrolu nad krajnjim rezultatom.

Kontrola kompozicije

Kontrola kompozicije vrlo je zahtjevna zbog brzine kojom se utrka odvija pred našim očima. Širi kadrovi, gdje se vidi i vodič i pas, znaju biti vrlo atraktivni, jer se vidi veza između njih dvoje, te koncentracija koju imaju jedno prema drugom, jer njihova uigranost znači pobjedu ili poraz. S druge strane, što je ujedno i najzahtjevnije, uski kadrovi, sa npr. samo njuškom psa, ili razrogačenim okom imaju posebnu draž, no zahtijevaju od fotografa maksimalnu koncentraciju i spretnost ili vrhunsku opremu koja je sposobna fokusirati u djeliću mikrosekunde.

ODABIR FOTOGRAFIJA VAŠIH LJUBIMACA KOJE STE POSLALI PUTEM FACEBOOK-a

MLJAC, MLJAC MILOŠ STOJANOVIĆ, Niš

Po struci sam mašinski inženjer, a fotografijom se iz hobija bavim par godina. Koristim fotoaparat Canon 40D. Tokom godina imali smo više kornjača, maca, a sada je sa nama zečić, i tu i tamo ih fotografisemo."

LJUBAV NINA – BENDŽI BORIS BAJČEVIĆ, Beograd

"Fotografija je nastala pre pet meseci i na fotografiji je naš ljubimac Bendži u zagrljaju komšice Nine koja ga je obožavala i ljubav je bila obostrana. Bendži je naročito bio srećan kada bi nam neko dolazio u goste. Tada bi se obavezno gurao do gostiju, donosio im svoje igračke i kao da ih je zvao da ga grle i maze. Nina ga je u jednom trenutku oduševljeno zagrlila, a on kao da se od miline rastopio i od srca nasmejao. Slučajno sam u rukama držao fotoaparat tako da sam tu emociju uspeo da zabeležim. Fotografija je nastala spontano, u stanu, bez nameštanja kadra ili rasvete. Korišćen je blic s fotoaparata. Fotoaparat je Canon EOS 50D, objektiv EF 85 mm f/1,8 USM, ISO 400, f/5,0, 1/60. Kropom sam eliminisao sve ometajuće faktore koji su bili u pozadini i dodatno sam potamneo pozadinu. Konverziju u crno-belo izvršio sam u PS4 pomoću Silver Efex Pro plugina."

STOLE ĐORDE PETROVIĆ, Vrnjačka Banja

"Fotografija je nastala pre dve godine prilikom moje posete rođacima na selu. Stole je danas veliki lovački pas. Od opreme sam koristio Nikon D80, Tamron 70-200 mm f/2,8 Di LD (IF) Macro AF."

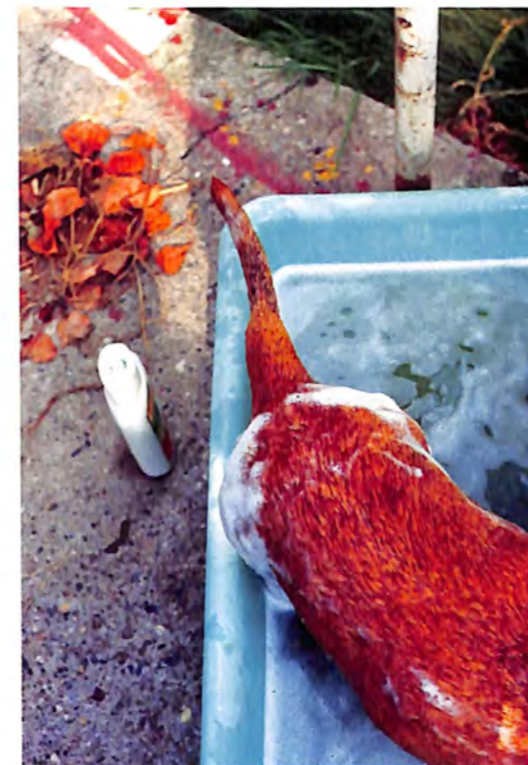
HOĆU VAN GORAN BORIČIĆ, Podgorica, Crna Gora

"Fotografija je nastala prošle godine! "Cezar" je ljubimac moje ćerke i jako je nestašan i voli svuda da zavlači svoju njušku, tako se i u ovom slučaju zavukao u jednu napuštenu kuću, čija su se vrata pri njegovom ulasku zatvorila! Fotografisano je Nikonom D5000, objektiv 18-55 mm."

GAME OF LOVE MILOŠ RANČIĆ, Novi Sad

"Fotografija je nastala u septembru 2008. godine, na novosadskoj plaži "Oficirac". Nažalost, vlasnike ovih pasa ne poznajem. Tog devetog septembra bilo je sunčano i lepo vreme, tako da, što se tiče uslova za fotografisanje, dan je bio savršen. Od opreme sam koristio Nikon D50, s objektivom Sigma 70-300 mm."

BATH TIME MAŠA CVIJANOVIĆ, Novi Sad

"Na fotografiji "Bath time" se nalazi pas moje prijateljice koji se zove Džo. Fotografija je snimljena jednog toplog letnjeg dana prošle godine u dvorištu njene kuće. Od opreme sam koristila Zenit TTL, Helios-44, 2/58 mm."

NS-TAXI TAMÁS TÓTH, Subotica

"Vozeći se biciklom jedan dan me je dočekaio neobičan prizor – kostur potpuno izgorelog automobila. Dok sam ga fotografisao, neki prolaznici su se zaustavili, a jedan od njih je ponudio da ako hoću, njegov pas voli da pozira! Nismo razmenili kontakte, ali ako sada prepozna svog psa, rado ću poslati fotografiju. Fotografisano "Sigminim" širokougaonim objektivom 10-20 mm na Nikonu D80, s eksternim blicem SB-600."

PAPIGA U KONTRI MARIO RADAKOVIĆ, Sisak, Hrvatska

"Ptica je bila moja, i njegova sestra je bila s njime tako da sam ih imao u paru. To je crvena rozela, papiga srednje veličine, stara godinu dana. Fotografija je snimljena fotoaparatom Sony DSC-F828, na blendi 2,5, ISO 64 i brzinom zatvarača od 1/400 sekunde pri žižnoj daljini od 26 mm. Ekspozicija je izmjerena na pozadinu i fokusirano na papigu. Želio sam ju snimiti kao siluetu jer mi je tako djelovala neobično i drugačije."

EVELIN MAGNIFICO BLANCO KATARINA DREZGA, Beograd

"Fotografija je nastala prilikom igre s drugim štenetom na Borkovačkom jezeru (opština Ruma). Snimljeno je fotoaparatom Nikon Coolpix 7900, jer je mali i zgodan da se ubaci u džep, a može brzo da se reaguje."

Photobook!

NEKAKO SMO NAVIKLI DA JE SVE DIGITALNO. FOTOGRAFIJE POKLANJAMO ISKLJUČIVO NA DISKOVIMA (KO JOŠ PRAVI KOPIJE NA PAPIRU), DELIMO IH I KOMENTARIŠEMO SA DRUGIMA PUTEM SOCIJALNIH MREŽA. KADA SE DOGODI DA DISK NA KOME JE CELOKUPNA ARHIVA VIŠE NE RADI, TADA ZAŽALIMO ŠTO NEMAMO KOPIJU, ILI BAREM FOTO-BUK

Danas, u doba digitalne fotografije, termin foto-album je prevaziđen, pa se to sad lepo onako "narodski" zove foto-buk ("PhotoBook"). U ponudi ih imaju mnoge fotografske radnje, lako ih je naručiti i izgledaju odlično, ali da vidimo šta je to što vi možete sami da uradite pre nego što pošaljete knjigu na izradu?

Zadatak ovog teksta jeste da istraži mogućnosti kreiranja takve publikacije koristeći "Adobeove" programe Lightroom, Bridge, Photoshop i aplikacija koje su specijalizovane za ovaj posao, tako da ćete sami moći da izaberete metod koji najviše odgovara vašem znanju i potrebama.

Svakako najjednostavniji način, koji će u početku većina autora iskoristiti, jesu posebno dizajnirane aplikacije prilagođene jednostavnom radu gde se proces slaganja fotografija svodi na "Drag&Drop" metodu i podešavanje veličine, ugla i eventualnog nekog efekta. Iako je postupak izuzetno jednostavan, nakon određenog vremena počinju da vam nedostaju različite mogućnosti i čini vam se da albumi liče jedan na drugi. Nikada ne treba biti isključiv pa ćete shvatiti da različite aplikacije treba kombinovati jer to daje neograničene mogućnosti dizajniranja. Na primer, ono što nije moguće kreirati u aplikaciji GoGoBook uradićemo u Photoshopu i potom gotovu fotografiju ubaciti kao kompletnu stranicu u istu tu aplikaciju.

Takođe je neophodno prilagoditi dizajn načinu izrade jer se pojedini foto-bukovi izrađuju kao velike fotografije koje se potom spajaju u knjigu, a sa druge strane postoje potpuno drugačiji sistemi štampanja: od inkdžet štampača, preko HP Indigo, Xerox, Konika Minolta uređaja koji su bazirani na kolor laser postupku. Pre nego što se odlučite, dobro pogledajte uzorke, jer svaka metoda ima svoje prednosti i mane.

ADOBE LIGHTROOM

Korak 1. izbor fotografija

Situacija je sledeća: vratili ste se s mora gde ste napravili pregršt fotografija. Prebacili ste ih s kartica na kompjuter i uvezli u novoformirani Lightroomov katalog originalnog naziva "More 2011". Obrisali ste neoštre i nezanimljive snimke, kao i one na kojima niste "ispali" onako kako vam se sviđa. Sad želite da izdvojite fotografije koje biste stavili u foto-buk, koji možete da pokazujete prijateljima bez gnjavaže "paljenja" kompjutera. Lightroom nudi različite načine da se željene fotografije odvoje od ostatka, a ja bih predložio dva – zastavice i brzu kolekciju (**Quick Collection**).

03 ŠTA DA BUDE U ALBUMU?

U zavisnosti od toga koji sistem izbora snimaka ste odlučili da koristite, možete da izaberete neki od tri predložena načina njihovog ubacivanja na stranice foto-buka. Ova opcija pojavljuje se kada aktivirate sekciju "Print". Prva opcija je zgodna da se koristi u saradnji sa "Quick Collection" izborom, dok je treća korisna ako ste se odlučili za sistem zastavica.

Korak 2. dizajn

Lightroom ima čitavu sekciju "Print" koja može da priskoči u pomoć pri kreiranju foto-buka. Malim eksperimentisanjem dobio sam nekoliko interesantnih opcija koje omogućavaju da vrlo lako postignemo ono što želimo.

05 AUTOMATSKI PHOTOBOOK

Ako ne želite da trošite puno vremena na dizajn i uklapanje fotografija na idealna mesta, sledeća opcija će vam se dopasti. Za početak, bilo bi dobro da odredite veličinu i orijentaciju stranice vašeg foto-buka. Izabrao sam B5 format, koji lepše leži u ruci od A4, kao i pejzažnu (landscape) orijentaciju stranice. Pored nekih standardizovanih veličina stranice, moguće je zadati i dimenzije po želji, što se sve nudi pod stavkom "Paper Size".

01 ZASTAVICE

Prvi način omogućava da željenim fotografijama dodelite belu zastavicu, koja u Lightroomovoj terminologiji označava izabrane snimke (pick). Najbrži način je da u uvećanom prikazu pregledate snimke i da kada naidete na onaj koji želite, u svom foto-buku pritisnete taster "P" i fotka će dobiti belu zastavicu.

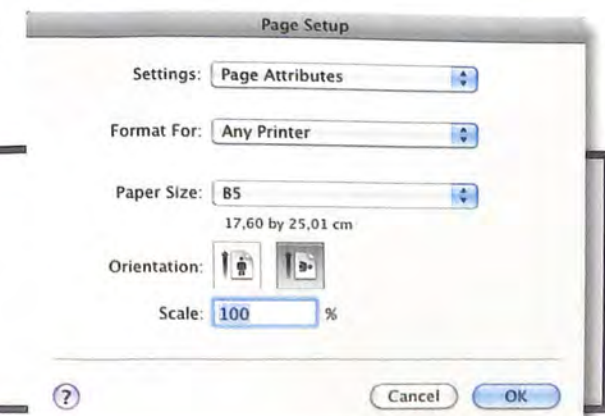
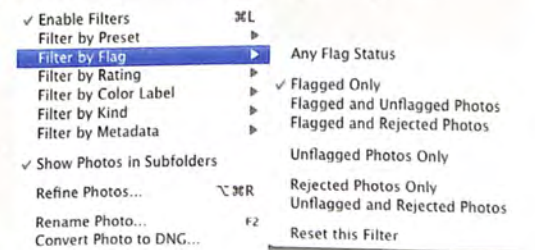
02 KOLEKCIJA "NA BRZAKA"

Drugi način traži od vas još manje. Pregled fotografija i njihov izbor je isti, samo što u ovom slučaju treba da pritisnete taster "B" i one će automatski biti ubačene u Brzu kolekciju. Ovaj metod ne traži filtriranje, pa je za korak brži od onog sa zastavicama. Sad, često zastavicama obeležim fotografije koje smatram dobrim, pa kad su već tako obeležene, ne moram da ih stavjam u brzu kolekciju, već samo isfiltriram i dobijem ono što želim.

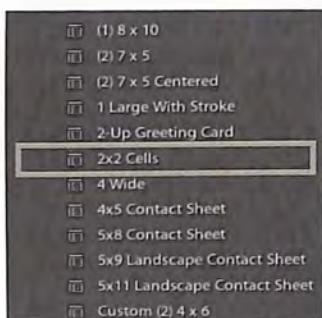
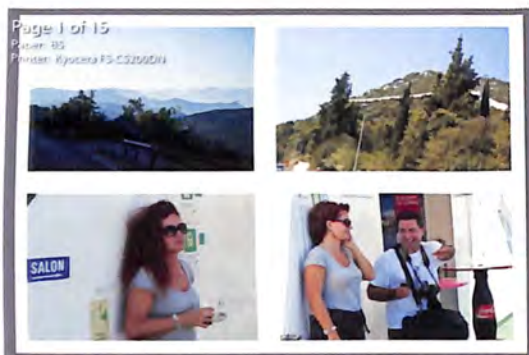
04 MENI LIBRARY

Da biste videli samo one snimke koji imaju zastavicu, koristite opciju "Filter", kroz koju izdvajate samo obeležene. Za one koji vole da koriste komande iz menija, ovu opciju mogu naći u meniju "Library" (obratite pažnju da je ovo meni "Library", a ne sekcija "Library"!), dok ja više volim da koristim metod pozivanja filtera komandom Ctrl(Cmd)+F, koja mi automatski daje opcije filtriranja na vrhu Lightroomovog ekrana.

06 TEMPLATE BROWSER

Iz "Template Browsera", koji se nalazi na levoj strani ekrana (kada je izabrana sekcija "Print"), izaberite stavku "2x2 Cells".

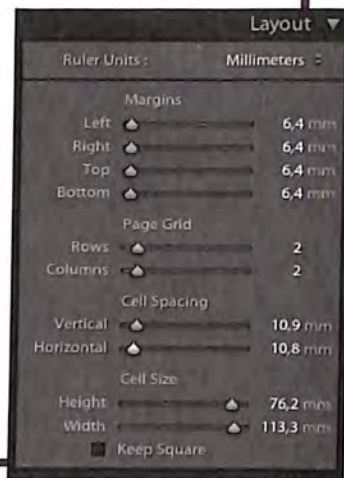

07 PAGE GRID

Izgled stranice u rasporedu 2x2. Ovaj raspored moguće je promeniti menjanjem parametra "Page Grid" u panelu "Layout". Naravno, s promenom broja redova i kolona menjaće se i veličina fotografija u albumu.

08 PANEL LAYOUT

Panel "Layout" omogućava podešavanje margina, broj redova i kolona u kojima će fotografije biti smeštene, njihovo međusobno rastojanje i veličinu. Neke opcije poništavaju druge, pa će, na primer, povećanje margina automatski smanjiti veličinu fotografije, i slično. Sistem zapravo sam brine da vaše fotografije izgledaju najbolje moguće.

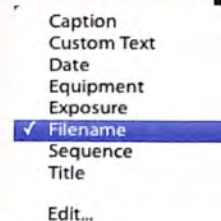
09 IMAGE SETTINGS

Budući da panel "Layout" brine skoro o svemu, sve što bi moglo biti korisno iz panela "Image Settings" jeste da podesite boju i debljinu okvira fotografije (ako uopšte želite da ga imate).

10 PAGE

Panel "Page" definiše razne elemente stranice, pa ako ne želite da vam stranice foto-buka budu bele, stavkom "Page Background Color" možete da definišete boju koja vam se dopada. "Identity Plate" pruža mogućnost da upišete tekst koji će se nalaziti na svakoj stranici, na primer, naziv foto-buka, i da na taj način oni koji gledaju fotografije odmah znaju koja je tema čitavog albuma. Ako želite da album ima numerisane stranice, kroz opciju "Page Numbers" možete i to da kontrolišete. Mislim da je najzanimljivija opcija ovog panela "Photo Info", koja omogućava da stavite pojedinačne komentare ispod svake fotografije. Najbolje bi bilo da to bude urađeno kroz "Caption", koji se unosi u sekciji "Library" u panelu "Metadata".

Korak 3. štampa

U ponudi su **dve opcije** – direktna štampa na instaliranom štampaču ili pravljenje JPEG fajlova koji se mogu štampati negde drugde ako nemate štampač. Nije loše, ali bilo bi dobro da postoji mogućnost pravljenja PDF verzije.

12 JPEG DOKUMENTA

U situaciji kad nemate štampač, moguće je čitav foto-buk sačuvati kao niz JPEG dokumenata gde svaki predstavlja jednu stranicu albuma. Tu je već vrlo uputno iskoristiti opcije koje se nude u smislu rezolucije i kolornog profila, mada bih i ovde preskočio "Print Sharpening" i sve što ima veze sa štampom podešavao u drajveru. Da bi se konačno i napravili ti JPEG dokumenti, treba kliknuti na dugme "Print to File", koje se pojavljuje samo kada je opcija pravljenja JPEG dokumenata aktivirana.

11 REZOLUCIJA ŠTAMPE

Kada ste sve lepo složili, valjalo bi vaš foto-buk i odštampati. Lightroom nudi kontrolu nekih opcija kao što su rezolucija štampe, izoštravanje pri štampi i to u zavisnosti od toga da li je papir sjajan ili mat. Da se ja pitam, sve ove opcije bih preskočio i sva podešavanja uradio direktno u drajveru štampača.

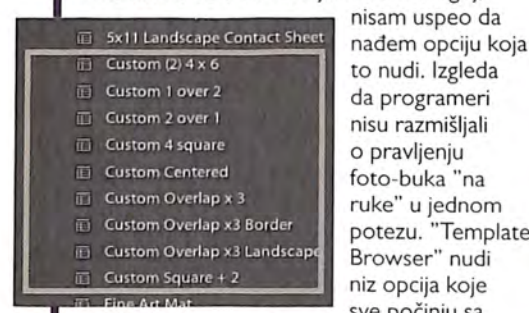

Manje-više manualni pristup

Ako želite da se upustite u avanturu da sami odredite gde će se koja fotografija naći u foto-buku, Lightroom nudi dve opcije – prvu, gde u postojeći šablon ubacujete fotografije, i drugu, bez šablona, gde ste prepušteni sopstvenoj kreativnosti.

13 ŠABLON KAO OSNOVA

Opcija da ručno ubacujete snimke u ponudeni šablon radi samo na jednoj stranici i ma koliko se trudio da je dodam drugoj,

nisam uspeo da nađem opciju koja to nudi. Izgleda da programeri nisu razmišljali o pravljenju foto-buka "na ruke" u jednom potezu. "Template Browser" nudi niz opcija koje sve počinju sa "Custom..." i one nude šablon postavljenih okvira u koje možete da ubacujete vaše snimke. Ovde treba voditi računa da veličina okvira najverovatnije neće apsolutno odgovarati proporcijama vaših snimaka i da će biti smešteni tako da je okvir popunjen fotografijom, po cenu odsecanja "viška". Kontrola onoga šta će biti "višak" nije moguća, što ovaj postupak čini prilično manjkavim.

18 DODAVANJE STRANICA

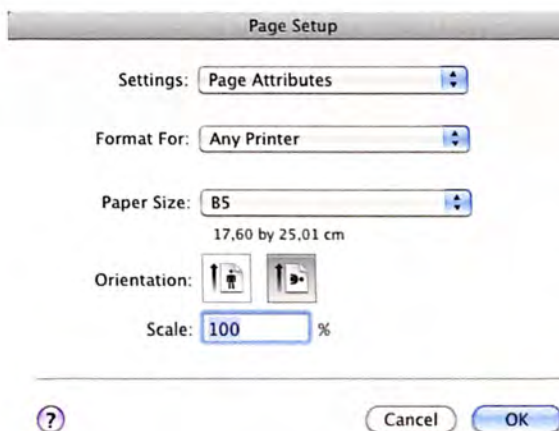
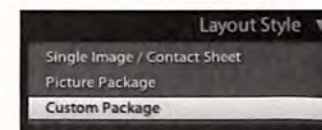
Da bi se nešto zvalo foto-bukom (knjigom fotografija), potrebno je da sadrži više od jedne stranice. Nove stranice dodaju se preko panela "Cells", u kome se nalazi dugme "New page". Stranice će se dodavati u orijentaciji i veličini koju ste podesili u "Page Setup" prozoru za dijalog.

20 PRINT JOB

Postupak prebacivanja foto-buka na papir isti je kao što sam opisao na prethodnom primeru, što se svodi ili na štampu na izabranom štampaču ili pravljenje JPEG dokumenata koji će se štampati naknadno.

14 LAYOUT STYLE

S obzirom na to da se šabloni baš i nisu pokazali, najveća kreativnost i kontrola postižu se kada stvar uzmete u svoje ruke. Da biste krenuli od prazne stranice, potrebno je da iz "Layout Style" panela izaberete režim "Custom Package".

15 PAGE SETUP

Ponovo idite u "Page Setup" i postavite stranicu prema svojim željama. (Pogledajte opis ovog koraka na prethodnoj stranici.)

16 CELLS

Ako na stranici još ima okvira koji su ostali iz nekog šablona, u panelu "Cells" kliknite na dugme "Clear Layout" i stranica će biti prazna. Ako želite da vam fotografije u albumu budu tačno određenih dimenzija, u tu svrhu možete koristiti dugmiće koji se nude na panelu "Cells". Dimenzije koje su date "prepevane" su iz Imperijalnih mera (čitaj obračunate su u inčima), pa ako želite da ih podesite prema, vama logičnijim, merama, dovoljno je da kliknete na strelicu pored dugmeta i tu izaberete stavku "Edit". Okviri se mogu postavljati na stranicu kako god vi želite, uključujući i njihovo međusobno preklapanje.

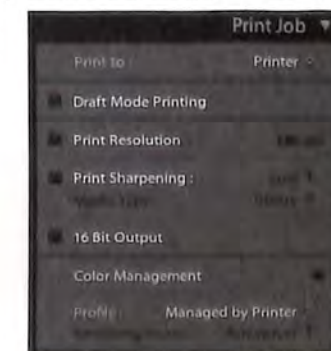
17 PREVLAČENJE FOTOGRAFIJA

Kada ste postavili raspored koji vam odgovara, iz "Filmstripa" koji se nalazi u dnu ekrana prevučete željene snimke u okvire (vidi sliku). Lightroom dozvoljava da fotografije prevlačite direktno na stranicu iako na njoj nema okvira. Oni će biti automatski kreirani u procesu prevlačenja.

19 RULERS, GRID & GUIDES

Da bi vam pozicioniranje fotografija po stranicama bilo lakše, Lightroom kroz panel "Rulers, Grid & Guides" nudi neka zgodna pomagala. Lenjir može da se setuje da bude u, vama zgodnim, milimetrima ili centimetrima, što daje lakšu orijentaciju kada je u pitanju veličina slika na stranici. Mreža (grid) može da bude "lepljiva", pa to izuzetno olakšava poravnavanje fotografija i čini album urednim.

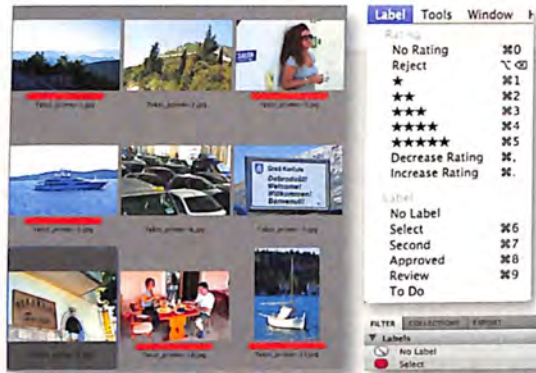
ADOBE BRIDGE

"Kad nema kiše, dobar je i grad"

Adobe Bridge je generalno program za manipulaciju dokumentima, i to izuzetan (pogledajte tekst o njemu u broju 85), pa su njegove mogućnosti pravljenja foto-buka prilično ograničene. Pod radnim okruženjem "Output" krije se opcija PDF, koja omogućava da fotografije štampate. Dobro je što je ovde ponuđena opcija da se pravi PDF, kojem više verujem kada je štampa u pitanju, u odnosu na JPEG dokumente koje nudi Lightroom. Ova opcija svakako nudi da ceo foto-buk bude u jednom dokumentu, jer PDF podržava višestranične dokumente. Kako je ova opcija više namenjena vizuelnom prikazu sadržaja foldera i projekata, krajnji proizvod neće biti na nivou Lightrooma. S druge strane, Bridge pruža neke opcije koje bih voleo da imam u Lightroomu, pa očekujem da će sledeće verzije ova dva programa razmeniti neke od svojih mogućnosti, kao što je to već i bio običaj.

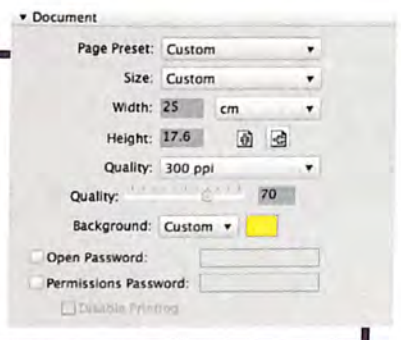
01 IZBOR KANDIDATA

Bridge ima više raznih načina da obeleži i filtrira dokumente. I ovde predlažem dva koja su zgodna za ovaj posao – oznake (Labels) i zvezdice. "Oznake" su zapravo kolorna obeležavanja uz koje stoje određeni nazivi. U ovom primeru koristio sam oznaku "Select", koja ima crveno obeležavanje. Kao što možete da vidite na slici, oznake imaju prečice, pa ako ih koristite, posao će vam biti brz i lak. Slična je stvar i sa zvezdicama, gde možete da dodelite od jedne do pet vašim snimcima. Samo filtriranje izuzetno je lako, jer Bridge taj posao obavlja "u hodu", pa kad pogledate panel "Filter", videćete da su dokumenti već sortirani prema različitim kriterijumima. Sve što treba da uradite jeste da kliknete na željeni kriterijum i dokumenti koji su u tom opsegu biće izdvojeni na ekranu.

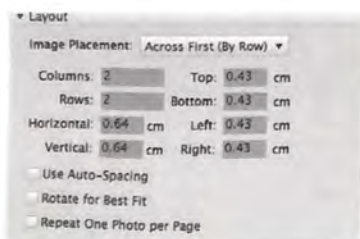
02 DOCUMENT

U panelu "Document" podesite veličinu i orijentaciju stranice. Kao i u Lightroomu, pored ponuđenih veličina, možete i sami da definišete onu koja vam odgovara. Stavka "Quality" definiše rezoluciju u kojoj će fotografije biti ugrađene u PDF dokument. I ovde možete da podesite boju pozadine, što može vašem albumu dati malo unikatniji izgled.

03 LAYOUT

"Layout" panel služi da podesite kako će se fotografije rasporediti na stranici i koliko će biti njihovo međusobno rastojanje.

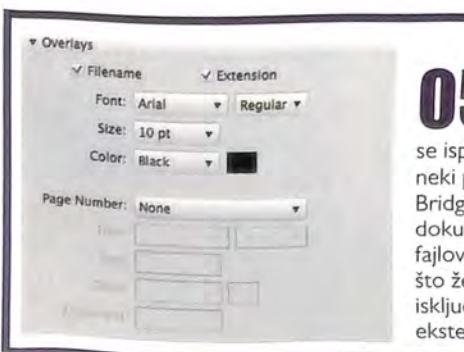
04 HEADER

Kako ovde nema velikih mogućnosti dodeljivanja lepih naslova, opcija Zaglavlje (Header) će poslužiti svrsi. Naime, svakoj stranici moguće je dodeliti zaglavlje u koje možete smestiti ime albuma, što ga može učiniti celovitijim.

05 OVERLAYS

Mogućnost da se ispod fotografija stavi neki potpis u programu Bridge ograničena je na ime dokumenta, pa ako nazive fajlova preimenujete u ono što želite da vam bude potpis i isključite opciju da se prikazuje ekstenzija – eto rešenja!

06 SAVE...

I konačni i verovatno najvažniji korak u celoj ovoj operaciji – da foto-buk koji ste pravili u programu Bridge ugleda svetlo dana – jeste da ovaj PDF sačuvate klikom na dugme "Save...", koje se nalazi u donjem desnom uglu. Ako želite da pogledate PDF nakon njegovog kreiranja, obeležite ovu opciju pored pomenutog dugmeta "Save". Naravno, poslednji korak će svakako biti samo štampanje PDF-a na nekom kvalitetnom štampaču i papiru po izboru.

07 TEŠKA ARTILJERIJA

Ako bih mogao da biram, moj "Weapon of Choice" svakako bi bio Adobe InDesign, koji kao ozbiljni profesionalni alat za slaganje teksta nudi izuzetne mogućnosti dizajna, rada sa slikama i tekstom, kao i direktnu komunikaciju s Photoshopom. Pretpostavka od koje sam pošao jeste da većina fotografa više voli da drži fotoaparat u ruci nego da sedi pred računarom, pa u ovom tekstu nisam htio da pomignem ovaj alat i da vas upućujem na dugotrajno izučavanje njegovih mogućnosti koje bi vas udaljilo od onoga zbog čega smo svi mi ovde – fotografije!

VAŽNA NAPOMENA Da bi se podešavanja koja pravite videla, neophodno je da svaki put osvežite prikaz pritiskom na dugme Refresh Preview.

iz fotografske radnje

SVI ZNAMO DA SE FOTO-KNJIGE IZRAĐUJU U RADNAMA GDE SE DIZAJNIRANJE OBAVLJA POSEBNIM PROGRAMIMA. MI ĆEMO DIZAJN URADITI U PHOTOSHOPU, NAŠOJ ELEKTRONSKOJ FOTOGRAFSKOJ RADNJI

Popularnost foto-knjiga ili foto-buka, kako ih sad popularno svi zovu, polako raste i kod nas. Izgleda da smo se zasitili pokazivanja fotografija tako što prijatelje vodimo do računara ili uspomene s letovanja vrtimo na televizoru, bilo kojom od metoda, uključujući tu i direktno povezivanje fotoaparata koji u sebi imaju različite slajd-šou programe. Foto-knjiga je elegantan način da se uz muziku i piće prijateljima pokaže putopis ili kako je bilo na nekom slavlju. Ujedno, to je i veoma dobra odbrana od brojne rodbine koja bi da ponese

neku od fotografija iz gomile koju ste uradili i držite po kesama ili kutijama za cipele (kao što reče Sveta Dragović: "Neko će jednom napraviti studiju o ovom čudnom odnosu"). Unutar knjige, fotografije su uvek poredane kako treba, i ne mogu se uzimati.

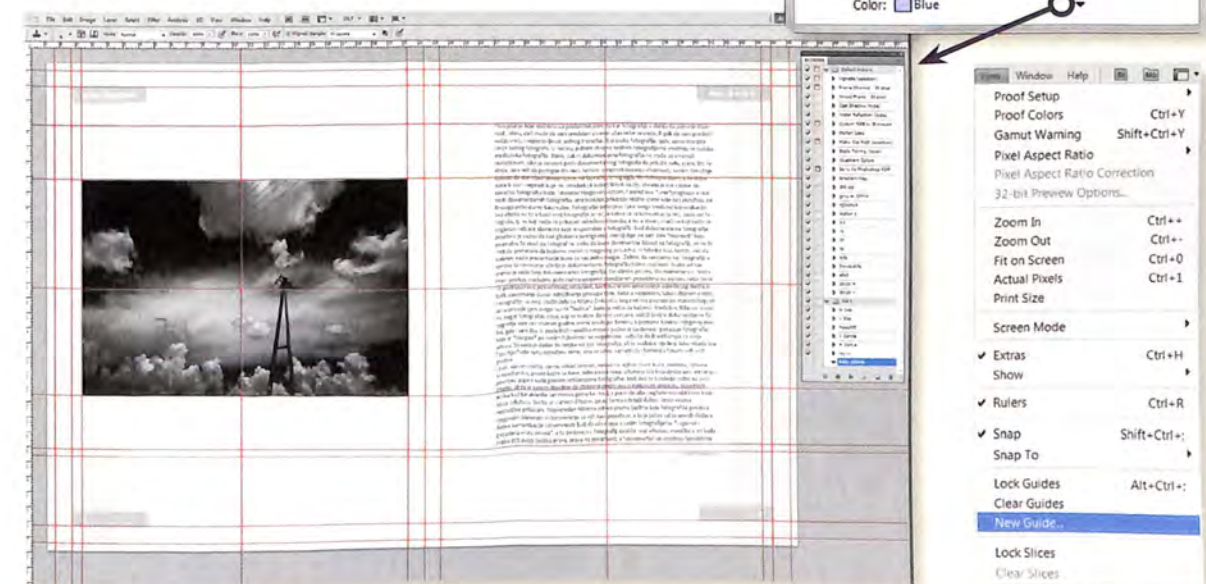
Photoshop nije zamišljen kao program kojim treba slagati fotografije i tekst (za takav posao koristi se InDesign), ali maksimalno proširenje upotrebe vrednosti ovog alata daje mogućnost da kompletnu pripremu za bilo kakvu štampu uradite isključivo u ovom programu koji fotografi najčešće kori-

ste i svakako najbolje poznaju. Neograničena količina efekata pruža ogromne mogućnosti, ali one mogu biti i odbijajući faktor, najčešće onima koji nemaju mašte, ali ni ideju kako da naprave svoj dizajn.

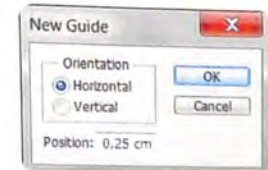
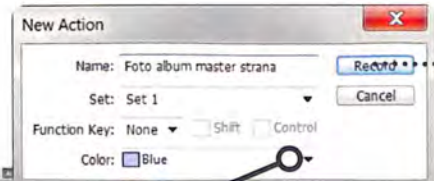
Zanimljivo dizajnirana foto-knjiga predstavlja i veoma efekatan način prezentacije rada potencijalnim klijentima, a nama su svakako najpoznatiji popularni "bukovi", kakve za svoje prezentacije koriste manekeni i foto-modeli.

Ujedno, ova priča idealna je prilika da pomenemo mogućnosti pomoćnih linija i mreže, kao i manipulaciju pametnim slojevima.

ADOBE PHOTOSHOP

Posao oko izrade osnovne strane može biti dosadan i dugotrajan, pa je dobro automatizovati ga, odnosno, iskoristiti mogućnosti izrade akcija. Na paleti Actions aktivirajte opciju New Action, imenujte je i kliknite na Record. Prva stavka jeste nov dokument kome date dimenzije "platna", tj. radne površine na koju redate fotografije. Standardne dimenzije za velike fotografije jesu 45,7 x 30,5 cm. Nakon toga počinjete s postavljanjem pomoćnih linija koje odgovaraju potrebama vašeg dizajna. Prvo postavite linije obreza (deo koji će nakon spajanja pojedinačnih listova u knjigu biti odsečen), a potom ostale linije koje će vam pomagati u postavljanju fotografija na stranu.

01 IZRADA MASTER STRANE

Kao što je to Zoran Imširagić pomenuo, dizajniranje publikacija posao je za druge programe, ali od trenutka kada je Photoshop u saradnji s Acrobatom dobio mogućnost zadržavanja teksta u vektorskom obliku, jednostavnije zahvate u pripremi za štampu možemo "fotošopovati" bez problema. Rad na našoj foto-knjizi počemo izradom osnovne ili popularno zvane "master" strane, na kojoj su svi grafički elementi koji će biti ponavljani. Ako je ono što menjate na stranicama fotografije i tekst (naslovi fotografija), ostale elemente možete "spustiti" u osnovni sloj ili slojeve grupisati.

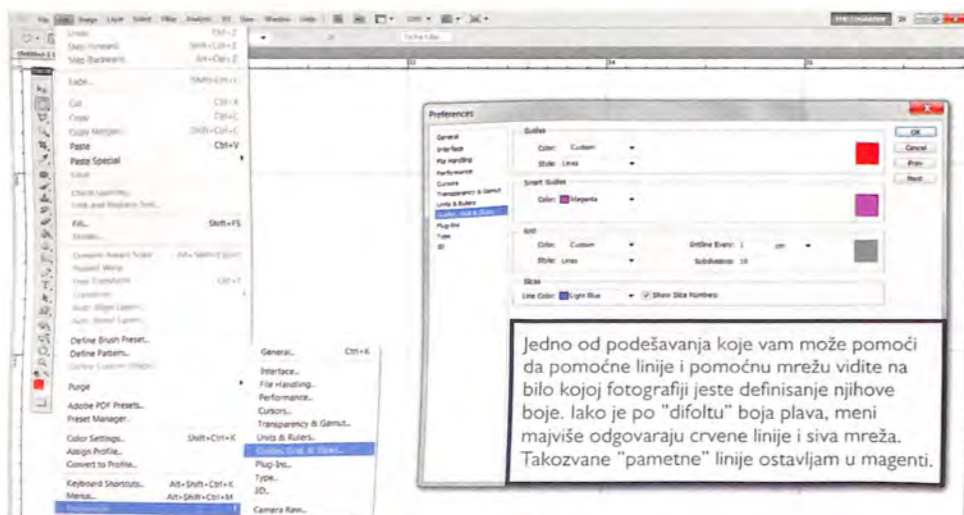
Kalkulator će vam u ovoj situaciji poslužiti za tačno pozicioniranje pomoćnih linija.

02 KONTROLA POMOĆNIH LINIJA

O pomoćnim linijama ne priča se mnogo jer se one nekako podrazumevaju, a i ne koriste se previše, osim ako treba ispraviti perspektivu ili liniju horizonta. Pomoćne linije možete postaviti na tačno zadatu poziciju pomoću kontrole New Guide. Ako želite da brzo postavite pomoćne linije, "izvlačite" ih s lenjira koji aktivirate ili deaktivirate prečicom Ctrl+R. Jednostavni klik uz zadržavanje i povlačenje izvlači horizontalne linije s horizontalnog lenjira, i obrnuto. Ali, kako ne biste stalno išli od lenjira do lenjira, vertikalnu pomoćnu liniju možete dobiti ako izvučete horizontalnu i pritisnete taster Alt, a isto važi i za horizontalne linije s vertikalnog lenjira. Isto tako, položaj pomoćnih linija možete promeniti u bilo kom trenutku tako što pritisnete taster Ctrl, postavite kursor iznad linije, kliknete i povučete je, a uz pomenuti taster Alt promenite orijentaciju. Precizno pozicioniranje dobijate povlačenjem uz pritisnut taster Shift i tada se pomoćne linije "lepe" za podelu na lenjirima.

UPOZORENJE

U radnjama se još mogu kupiti klasični albumi u koje se fotografije lepe, a preko njih se stavljaju plastične, zaštitne folije, ili mali albumi s plastičnim džepovima. Kao muzealac brinuo sam o zaštiti kulturnih dobara, uključujući tu i takozvanu fototeku. Briga o fotografijama zahteva posebnu opremu i znanje, a ovo pominjem baš zbog direktne veze trajnosti fotografija u boji i mesta gde ih čuvamo. Na kolor-fotografije pogubno dejstvo imaju hlor i organski rastvarači. Hlor je sastavni deo hemijskog procesa proizvodnje raznih vrsta plastike, uključujući tu i polivinil-hlorid, od koga se izrađuju džepovi i omotači većine albuma. Pod uticajem toplote hlor se izdvaja iz folije i reaguje s emulzijom na poguban način. Što se organskih rastvarača tiče, njih ima svuda jer su deo boja i lakova, tako da čuvanje vaše porodične foto-arhive u fiјoci novog ormara nikako nije dobra ideja.

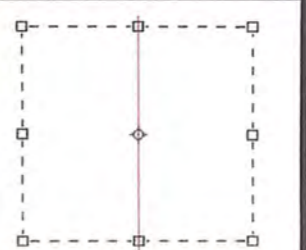

03 POMOĆNA MREŽA I NJENA KONTROLA

Budući da se pomoćne linije koriste samo sporadično, korišćenje pomoćne mreže još je ređe. Njena upotrebna vrednost može biti velika, pogotovu ako je potrebna precizna kontrola horizontalnih i vertikalnih linija, tako da je nezamenljiva kada je u pitanju arhitektura. Aktiviranje pomoćne mreže linija obavlja se iz menija View>Show>Grid ili kombinacijom tastera Ctrl+*. U meniju Preferences možete podesiti razmeru i odnos podele, što ponekad može biti od velike koristi kada je potreban određeni odnos, a ne precizna milimetarska mreža, kakva se koristi za rad na našoj foto-knjizi. Podešavanjem boje linija mreže olakšaćete rad i obezbediti vidljivost na svakoj podlozi, s tim da je i mreža automatski prilagodljiva.

04 PRONAĐI SREDINU!

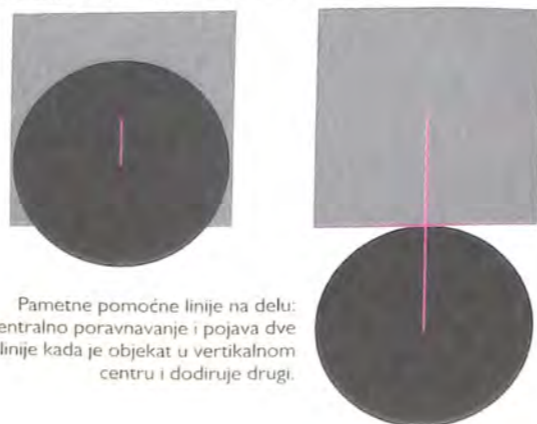
Mali trik kojim možete ubrzati tačno postavljanje pomoćnih linija na sredinu nekog prostora jeste da napravite selekciju. Pomoćna linija će se "lepiti" za sredinu. A ako želite da budete sigurni, možete aktivirati i opciju Select Transform, koja na sredinama strana selekcije daje kontrolne ručice.

Kada jednom postavite pomoćne linije, možete ih "zaključati" komandom Lock Guides ili prečicom Alt+Ctrl+;, da ih slučajno tokom rada ne pomerite. Pojedinačne linije uklanjate tako što ih vratite na lenjir, a sve zajedno komandom Clear Guides. Postavljanje objekata na mesto uz kontrolne linije olakšano je opcijom Snap, tj. "lepljenjem" objekata uz pomoćnu liniju, a možete je aktivirati i isključiti komandom Shift+Ctrl+; koja kontrolise i ostale "Snap To" kontrole.

05 PAMETNE POMOĆNE LINIJE

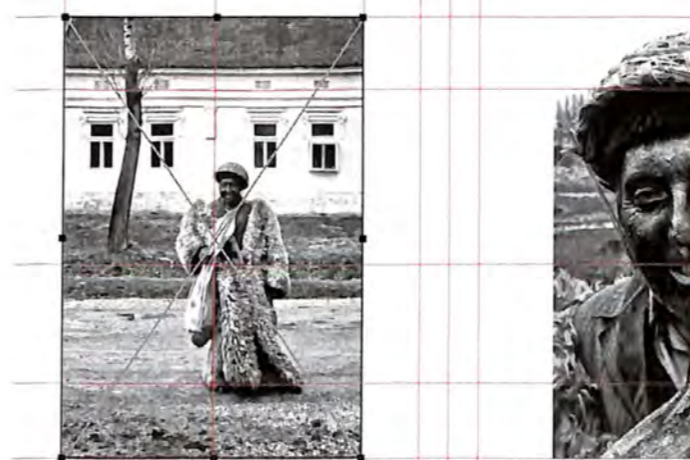
Nekoliko puta do sada pričali smo o raznim pametnim dodacima koji su se pojavili u programu Photoshop, pa su se tako pojavile i pametne pomoćne linije. Ako ih do sada niste primetili, to je zato što su one automatizovane i pojavljuju se samo ako su aktivirane, a i tada samo kada se sadržaji dva sloja ravnaju po nekoj osnovi: gore-dole, levo-desno ili sredine. Pored ovih ravnjanja, veoma je korisna mogućnost da se poravnaju ivice slojeva. Sve što je potrebno jeste da pametne pomoćne linije aktivirate komandom View>Show>Smart Guides. Nakon toga, ako povlačite sadržaj jednog sloja u odnosu na drugi, na trenutak će se pojaviti linija, i to onoliko duga koliko je dugačak sadržaj sloja. Linija će menjati dužinu ako objekat pomerate, a postoji ravnjanje, dok je podešavanje centara objekata na dva sloja veoma jednostavno: linija se postepeno smanjuje sve dok se ne pretvori u tačku i nestane. Tada su dva sloja idealno poravnata. Kombinovanje običnih linija s pametnim pomoćnim linijama i s pomoćnom mrežom prilikom izrade foto-knjiga i albuma ubrzava rad uz postizanje velike preciznosti. Ako, na primer, postavljate pojedinačne fotografije na osnovnu stranu, a ispod njih ubacujete tekst, pozicioniranje uz pomoć pametnih linija, biće mnogo lakše nego izvlačenje pravih pomoćnih linija ili poravnavanja slojeva komandom Layer>Align>Center uz, naravno, prethodno selektovanje slojeva koje poravnate.

Pametne pomoćne linije na delu: centralno poravnavanje i pojava dve linije kada je objekat u vertikalnom centru i dodiruje drugi.

06 PAMETNO UBACIVANJE FOTOGRAFIJA

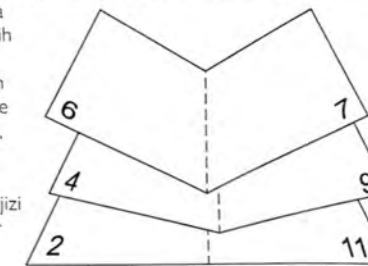
Do sada upoznali ste se sa svim metodama koje će vaš rad maksimalno ubrzati i ujedno učiniti preciznim i vreme je da počnete da ubacujete fotografije. Manipulacija pojedinačnim fotografijama i ostalim elementima vašeg dizajna najlakše se radi uz pomoć takozvanih pametnih slojeva unutar kojih se nalaze pametni objekti. Kako su i zašto ovi objekti dobili epitet pametni? Ako odabranu fotografiju otvorite, iskopirate i spustite na osnovnu površinu, promena veličine biće konačna, odnosno, ako je jednom smanjite, ne bi trebalo da je ponovo povećavate jer će izgubiti na kvalitetu. Ovo se često vidi na raznoraznim štampanim stvarima kada dizajnera mrzi da ponovo importuje logotip, pa se pojavi zamućen – siguran znak da je bio smanjen i potom ponovo povećavan. Kako se ovakvi problemi ne bi događali, osmišljen je sistem pametnog sloja, u kojem je objekat uvek maksimalnih, tj. originalnih dimenzija, a smanjen je jedino njegov prikaz. Sve do onog trenutka kada taj sloj rasterizujete i prevedete u standardni oblik ili dok ne spojite nekoliko slojeva, međusobno povećavanje ili smanjivanje ne ostavlja trag na kvalitetu jer informacija o originalnoj veličini postoji, iako je sakrivena. Moram da napomenem da se i veličina fajla ponaša šodno tome, tj. fajl je mnogo veći nego što bi na pogled trebalo da bude. Moram, takođe, razuveriti one koji su ubeđeni da se pomoću pametnih slojeva fotografije mogu neograničeno povećavati kao u CSI krimi serijama. Ubacivanje fotografije (ili bilo kog drugog objekta) u obliku pametnog sloja moguće je komandom Place, nakon čega se pojavljuje objekat s

karakterističnim okvirom i ručicama za podešavanje veličine. Drugi način, pomalo neuobičajen, jeste da otvorite master stranu i potom iz foldera dovučete ikonicu fajla na ikonicu Photoshopa. Nakon toga odabrana fotografija pojavljuje se kao pametni sloj na aktivnom dokumentu, tj. na master strani. Ukoliko nemate aktivan dokument, na ovaj način možete otvoriti fajl s digitalnom fotografijom.

SAVET

Kada foto-album pravite u laboratoriji, tada se naspramne strane nastavljaju jedna na drugu i slepljuju s prethodnom i sledećom. Ali, ako knjigu štampate obostrano na inkžet papiru i spajate po sredini, tada vaši "spređovi" (spojene naspramne strane) više ne idu po redu. Za takav posao neophodna je izrada "špigla" ili makete vaše knjige. Recimo, ako knjiga treba da se sastoji od dvanaest strana, to su tri lista štampana obostrano: tri lista savijena po sredini daju dvanaest stranica. Njih obeležite uključujući tu i prvu stranu i potom razdvojite – prva je naspram dvanaeste, druga naspram jedanaeste i tako dalje. Ono što treba zapamtiti, a koristi se za proveru ispravnosti paginacije, jeste da zbir naspramnih strana mora biti uvek isti. U vašoj knjizi sredina su strane šest i sedam, a zbir vam je već poznat.

UNOŠENJE TEKSTA

Rad tekстом je unapređen, ali postoji još mnogo načina da se tekst ubaci u dokument, a da sloj ostane u vektorskom obliku. Tekst možete složiti u nekom od za to predviđenih editora, koji svakako imaju mnogo bolju kontrolu, i potom ga sačuvati ili eksportovati kao pdf, eps... Komandom Place postavite vektorski sloj s tekстом na stranice vaše knjige. Ovakvo dobijeni sloj s tekстом nije moguće direktno menjati.

MAKSIMALAN KVALITET

Ako vaša foto-knjiga sadrži tekst, logotipe ili druge elemente, maksimalan kvalitet dobijate ako sloj ostane u vektorskom obliku. Ovo postižete tako što stranice čuvate u .pdf formatu, uz obavezno uključenu opciju Preserve Photoshop Editing Capabilities. U suprotnom, ako .pdf otvorite iz programa Photoshop, moraćete da ga rasterizujete i on će se pojaviti kao jedan bitmapirani sloj.

PROBLEM TRAJNOSTI

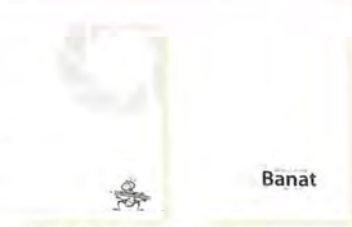
S foto-knjigama jedini problem može biti u vezi s kvalitetom i hemijskim komponentama od kojih je izrađena obostrano lepljiva folija, kojom se spajaju pojedinačne strane. Ovo se odnosi prvenstveno na trajnost folije, jer je najveći deo mogućih hemijskih reakcija onemogućen zahvaljujući mestu gde se folija koristi, a to je plastična poledina fotografija.

07 ŠTAMPANJE I POVEZIVANJE

Izgled listova buduće knjige. Svaki list predstavlja dve strane koje se "leđima" ulepe jedna za drugu. U slučaju obostrane štampe nema lepljenja, a svaki list predstavlja četiri stranice knjige. Ako vašu foto-knjigu spajate šivenjem kroz sredinu, morate voditi računa o poziciji fotografija jer zbog debljine papira svaki list, osim onog u sredini, gubi jedan deo svoje širine tako da (ako imate dizajn na kojem se nešto ponavlja) na početnim stranama bude bliže ivici od stranica u sredini. Ako nakon spajanja knjigu obrežete, tj. odsećete višak kako biste joj dali konačan izgled, unutrašnje strane

biće proporcionalno kraće za debljinu savijenih strana.

Postoji još jedno rešenje, a to je da obostrano štampate svaki list i da ih date knjigovescu koji će iskoristiti poseban način povezivanja, takozvano koptsko ušivanje koje daje knjigu čije se stranice lepo otvaraju. Naravno da ovakvo šivenje možete isprobati i sami. Korice se izrađuju posebno, u skladu s povezivanjem.

on-lajn knjige

NA PRETHODNIM STRANAMA VIDELI STE PRIMERE IZRADE FOTO-KNJIGE UZ POMOĆ TRI PROGRAMA. SVI RADE ODLIČNO, ALI IMAJU JEDNU MANU – MORATE DA ZNATE DA RADITE S NJIMA, A TREBA I DA ODŠTAMPATE KNJIGU! ŠTA AKO NE POZNAJETE NIJEDAN OD TIH PROGRAMA I NEMATE VREMENA DA SE BAKĆETE SA ŠTAMPARIJOM?

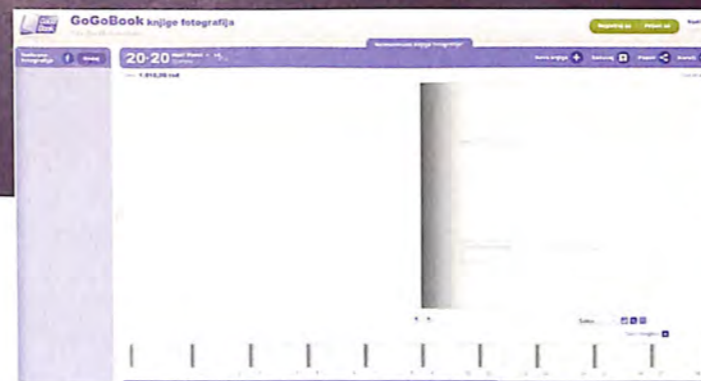
Još na Fotokini 2008. godine prezentovani su on-lajn programi za naručivanje foto-knjiga, dok se prošle godine desila njihova prava ekspanzija. Knjige svih veličina, debljina, vrsta papira i korica mogle su se videti na sajmu, a lakoća njihove izrade i naručivanja preko pomenutih programa bila je zaista fascinantna. Iako smo mislili da će proći nekoliko godina dok tako nešto kod nas zaživi, jedna mlada žena odvažila

se da bude prva i ponudila je proizvod pod nazivom "GoGoBook". Njeno ime je Goga Vučković, a potencijal ovog proizvoda na vreme je uvidela i prva pokrenula on-lajn naručivanje foto-knjiga, tj. prvi domaći veb-sajt koji nudi usluge profesionalne štampe individualizovanih foto-knjiga (Photobook). Drugim rečima, svako ko ume da koristi Internet i poseduje kolekciju digitalnih fotografija, može brzo i jednostavno da kreira svoju foto-knjigu.

Po Goginim zahtevima, firma "Comtrade" napravila je program za izradu ovih knjiga. Taj program omogućava da birate između četiri formata: maxi format (30x30 cm), portret format (20x28 cm), panorama format (28x20 cm) i mini format (20x20 cm), a svi se mogu izraditi u tvrdom ili mekom povezu. Broj stranica, takođe, može da se bira: 28, 44, 64 ili 104, sve u skladu s količinom fotografija koje želite da uključite u knjigu. U ponudi postoje i brojni predlošci

Ivana Tomanović

WWW.GOGOBOOK.COM

05 ODABIR ŠABLONA

Izgled strane pre unošenja fotografija kada je potrebno izabrati šablon po kom će fotografije biti poredane na svakoj strani. Pored mesta za fotografije, označena su i polja za upisivanje teksta.

06 GOTOV LAYOUT

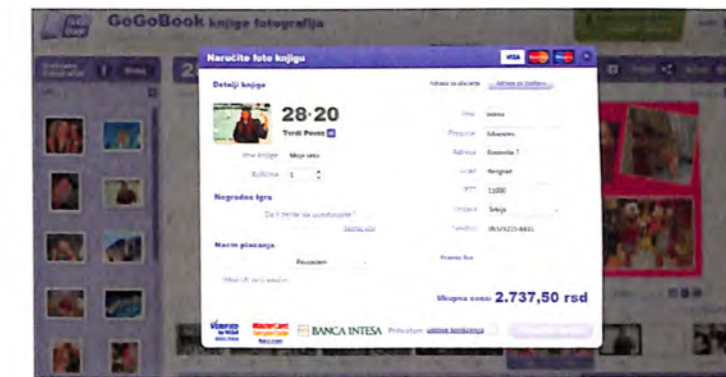
U levom polju vide se sve fotografije ubačene u prelom (layout), dok se u donjem delu vidi šlajfa s fotografijama poredanim po izabranom šablonu i s pozadinom u boji.

(template) za slaganje fotografija, tako da svaka knjiga može biti jedinstvena. Tu je i opcija za pisanje teksta, kao i izbor pozadine.

Ove knjige za kratko vreme našle su brojne poklonike: od ljudi koji žele da na interesantan način sačuvaju uspomenu s odmora, putovanja, raznih proslava, do profesionalnih fotografa koji su u svoje usluge uvrstili i foto-knjige ili ih koriste kao promotivni portfolio.

UPUTSTVO

za izradu knjiga možete naći na sajtu: www.gogobook.com, kao i datum isporuke i cene koje su zaista pristupačne.

07 NARUČITE KNJIGU

Konačan deo u izradi jeste porudžbina knjige gde još jednom možete proveriti format, broj strana, povež, način plaćanja, vašu adresu i, naravno, cenu.

01 ŠTA JE GOGO BOOK?

Klikom na ovaj link otvara se stranica s jednostavnim ali detaljnim uputstvom kako da kreirate foto-knjigu uz pomoć ovog programa.

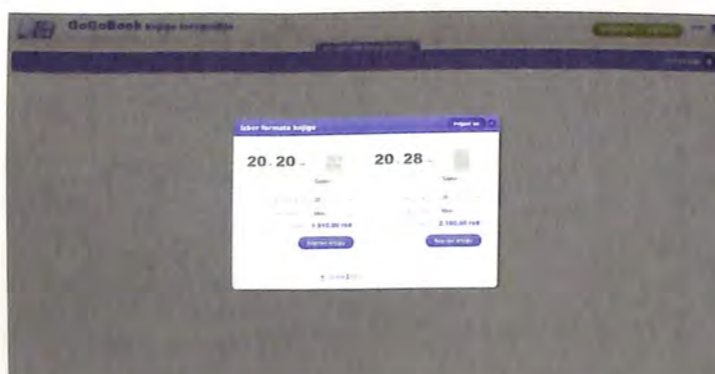
02 PROIZVODI

Na linku proizvodi imate pregled svih veličina knjiga, mogućnost odabira broja strana, kao i to da li želite meki ili tvrdi povež.

03 GALERIJA KNJIGA

Ovo je još jedan koristan link koji će vam pomoći u odabiru izgleda knjige na osnovu prikazanih, već gotovih knjiga, koje su drugi korisnici kreirali – čisto za inspiraciju.

04 MOJA KNJIGA

Klikom na link Moja knjiga otvoriće se nov prozor za izradu knjiga, a prvi korak jeste da odredite format, broj strana i krenete u konačnu izradu.

kritike* (film + knjige + pozorište + muzika) / intervju + premijere + koncerti + najave² listinzi + patrole + pokloni =

YellowCab

svakog 1. u mesecu na kioscima vodič kroz Beograd

Da li svako može da fotografiše?

Vladimir Červenka

"SVI LJUDI ZNAJU DA GOVORE, NEKI ZNAJU I DA PIŠU, ALI TO NE ZNAČI DA ONI KOJI GOVORE KAŽU NEŠTO ZANIMLJIVO, A ONI KOJI PIŠU MOGU DA NAPIŠU ROMANI!"

(J. ŠMOK)

Američka firma "KODAK" izbacila je na tržište 1888. godine prvi fotoaparati s jednostavnim rukovanjem – Box Camera, pod geslom "Vi pritisnite samo okidač, nama prepustite ostalo", koji je bio namenjen "širokim narodnim masama". Od tada svi proizvođači fotoaparata utrkuju se u proizvodnji fotoaparata koji sve mogu da urade sami i od svojih vlasnika ne zahtevaju nikakav manualni i intelektualni napor, kao ni znanje za realizaciju snimka. Na ovoj fotografiji je kratak "istorijski" pregled tipova fotoaparata. u gornjem delu su Boks-kamere iz prve polovine prošlog veka koje koriste rol-filmove: Agfa (6x6 cm), Kodak (4,5x6 cm) i Junka (24x35 mm), koje imaju samo dve ekspozicije i dve blende – za oblačno ili sunčano vreme. U sredini se nalaze automatizovani fotoaparati iz sedamdesetih i osamdesetih godina 20. veka koji koriste film od 35 mm: fantastični Olympus XA, Fuji Quick Snap za jednokratnu upotrebu, Nikon RD2 i Canon Prima. Pored njih se nalazi Polaroid Land Camera koji je izbacivao odmah gotove fotografije, a u prednjem planu su savremeni digitalni fotoaparati koji sve rade sami, na veliko zadovoljstvo svojih vlasnika. U slengu nepravedno su zvani "idiot fotoaparata" ili "glupiksima", jer su veoma "pametni", a jedina mana im je što ne umeju da misle (to prepuštaju svojim vlasnicima). Mogu da budu od velike koristi i ozbiljnim fotografima, a autor ovih tekstova s velikim uživanjem i danas povremeno koristi Agfinu boks-kameru, a Nikon Coolpix iz prednjeg plana nosi svakodnevno i koristi kao zapisnik utisaka.

U fotografiji je slično – aktivirati mehanički i optički sistem ne znači imati šta reći! Danas svako može da fotografiše: dovoljno je da pritisne okidač i na displeju fotoaparata može da vidi gotovu fotografiju. To svakodnevno radi milijardu ljudi koji proizvode milijarde fotografija, ali samo možda 10 procenata takozvanih "fotografa" zna da napravi fotografiju – tj. "da fotografiše". Da li svako može da se bavi fotografijom ili samo onaj ko se tome nauči?

Na početku civilizacije čovek je proizvodio sam za sebe ono što mu je bilo potrebno. Proizvodni postupci bili su primitivni, nije postojala podela rada. S razvojem zajednice udeo pojedinca na konačnom proizvodu postepeno se smanjivao – pored umešnosti pojedinca povećavala se "kolektivna umešnost". Ovaj

razvoj doveo je stvari do krajnosti – skoro sve proizvode prave drugi ljudi, a pojedinac, iako član kolektiva, svaki proizvod mora da kupi u supermarketu! Slikar odavno ne priprema sam podlogu na kojoj slika: papir, platno, boje i alat kojima radi kupuje u specijalizovanim

radnjama, deo njegove umešnosti je kolektivna, ali upravlja olovkom ili četkom sâm, što podrazumeva visok nivo ručnog rada. Na prvi pogled, čini se da u fotografiji upravo ta veština kao da je potisnuta na minimum – da bi se napravila fotografija dovoljno je pritisnuti okidač! Homo fotografikusa opslužuje visokokvalifikovan kolektiv, pa zamislite samo koliko ljudi onda učestvuje u tome da bi on mogao kupiti sofisticiranu opremu? Svakim pritiskom na okidač aktivira se umešnost, znanje i iskustvo stotinak i više ljudi koji preuzimaju većinu njegovih briga! Ali kojih?

Na prvi pogled, na današnjem nivou razvoja fotografske opreme čini se da je u fotografiji manualna veština potisnuta na minimum – da bi se napravila fotografija dovoljno je samo pritisnuti okidač!

Dokumentarna fotografija predmeta koja se koristi za muzejsku dokumentaciju, ima samo karakter informacije, ne sadrži emotivne komponente.

Dokumentarna naučna fotografija: fotografija arheološkog nalaza (Celarevo, deset vek). Takođe sadrži samo informativne komponente, emotivni učinak može da izazove sâm predmet koji se nalazi na fotografiji. Obe fotografije spadaju u grupu objektivne mehaničke reprodukcije u kojoj su prisutni samo konstruktivni elementi.

Konstrukcija i kompozicija

U fotografskom stvaralaštvu susrećemo se sa dva problema – zanatskim i kreativnim. Prvi podrazumeva manipulaciju sadržajnim elementima fotografije u smislu izgradnje slike – konstrukcije fotografske slike. Drugi manipuliše sadržajnim elementima u kreativnom smislu – kompozicija slike. Da malo pojasnim: zidar mora da zna da spaja cigle – konstrukcija, spaja ih prema planu koji je napravio arhitekta – kompozicija; glumac izgovara tekst i tumači određenu ulogu – konstrukcija; o tome kada će stupiti na scenu odlučuje reditelj – kompozicija; deo slike može da bude oštar, drugi

neoštar – konstrukcija; odlučivanje o tome koji deo će biti oštar i koji neoštar – kompozicija. Rešavanje problematike konstrukcije fotografske slike iziskuje određeno znanje i specijalizovanu manualnu veštinu, ali današnji stepen razvoja fotografske tehnike omogućava da većinu problema rešavamo pomoću kolektivne umešnosti. Budući da veliki deo konstruktivnih briga u fotografiji preuzima kolektiv koji "angažujemo" kupovinom fotoaparata, u fotografiji može da gradi, tj. konstruiše svako, dovoljno je da mu prodavac opreme objasni koje dugme aktivira sistem, a oni ambiciozniji

moгу da pročitaju i opsežno uputstvo veličine džepnog izdanja neke knjige.

Ali, problematiku kompozicije fotografske slike ne može rešavati niko osim nas. Ko hoće da bude autor (stvaralac), mora da savlada i tu problematiku! Kada je u pitanju lično izražavanje, stvar se svodi na individualno uslovljenu kompoziciju (plus poznavanje zanata – problematike konstrukcije), a to je veoma zahtevna intelektualna (i fizička) aktivnost koja podrazumeva posebne sposobnosti i neophodnost dužeg razvoja autora.

Fotografija za uspomenu (Tunis 2007): negde smo bili, nešto smo videli i to smo nadomestili fotografijom.

Šta reč "fotografisati" znači?

Konstruisati? Komponovati? Ili i jedno i drugo? Ako se ograničimo samo na konstrukciju, na današnjem nivou razvoja fotografske tehnologije može da fotografiše (pritisnuta okidač) bukvalno svako – potrebna veština stvarno je minimalna! Ali potrebno je i imati šta zanimljivo saopštiti ostalima, dakle savladati problematiku kompozicije?

Svaki pojedinac savladao je tehniku govora u detinjstvu i osnovnoj školi, ali to ne znači i govoriti nešto zanimljivo. Slično je i s pisanom reči – mnogi umeju da sklope rečenicu, ali ne mogu da napišu pripretku! Zbog toga je potrebno savladati problematiku kompozicije i, naravno, imati šta zanimljivo saopštiti ostalim jedinkama, odnosno imati "priču"!

Šta je odgovor na postavljeno pitanje? "Fotografisati" jednako savladati problematiku konstrukcije i kompozicije uz napomenu da je kompozicija kod svakog kreativnog izražavanja dominantna! A to se ne postigne tako lako! Ko želi da pritisnuta okidač i da mu

"ispadaju" fotografije, treba da nabavi odgovarajući fotoaparati i to je sve. Ko ima ambicioznija interesovanja – MORA DA UČI – što znači proširivanje ne samo VEŠTINE, već i INTELEKTUALNIH MOGUĆNOSTI!

Neko će prigovoriti: fotografisati može da nauči svako, delimično to je istina, svaki čovek može da se nauči skoro svemu, ali mora da uči! A ako hoće da nadmaši prosek, mora da ima odgovarajuće predispozicije – talenat i izvanrednu marljivost! Paradoks je u tome što "naučiti" crtati znači marljivo vežbati i lako je konstatovati nespretnost početnika, dok kada uzmemo u ruku fotoaparati, konstatujemo vidnu manualnu "mogućnost" jer dovoljno je pritisnuti okidač. Ali uvideti intelektualnu nemogućnost mnogo je teže nego konstatovati nespretnost ruke! Potreba za učenjem nastupa tek na određenom stepenu razvoja fotografa, ona nastaje pre svega kod onih koji su savladali osnovne fotografije, ali ne žele da ostanu na tom nivou, odnosno samo da pritisnuta okidač.

Informativno i emotivno saopštenje

Kao i kod ostalih sistema komunikacije – reč, pismo, slika, ton, fotografsko saopštenje može da sadrži samo informativne, informativne i emotivne ili samo emotivne komponente.

• U prvu grupu spada informativna reportažna publicistička fotografija i dokumentarna naučna fotografija koje imaju samo karakter informacije.

• U drugu grupu svrstavamo autorsku – subjektivnu reportažnu i dokumentarnu fotografiju koje, pored informativne, sadrže i emotivnu komponentu.

• U treću – kreativnu likovnu i dekorativnu (umetničku) spadaju fotografije koje sadrže pretežno ili isključivo emotivne komponente.

Autorska – subjektivna dokumentarna fotografija (Poklade, Banat, 1974)

Autorska – subjektivna reportažna fotografija (Prag, 1. maj 1972). Na obe fotografije informativna i emotivna komponenta su uravnotežene, očigledna je autorska namera da prikaže atmosferu događaja i svoje lično viđenje.

Pravila konstrukcije i kompozicije

Svako saopštenje ima svoj izraz koji ima za cilj da u svesti gledaoca izazove određeni sadržaj. Izražavamo se pomoću materijalnih znakova koji moraju biti napravljeni, proizvedeni. Postupak realizacije materijalnog izraza obeležavamo rečju "konstrukcija".

Da bismo bilo koji vid izražavanja materijalizovali, potrebno je poznavati i poštovati određene konvencije – pravila koja određuju gde treba da budu smešteni pojedini konstruktivni elementi (u slučaju fotografije i likovne umetnosti to su: figura, boja, linija i sl.). Odlučivanje o

tome označavamo terminom "kompozicija" – odnosno manipulacija sadržajnim elementima prema namerama autora. Na primer:

– kompozitor komponuje muzičko delo, određuje kad, kako i kojim redosledom treba da bude proizveden svaki ton;

– izvođač (interpretator), pratič uputstva kompozitora, konstruiše muzičko delo, tj. "proizvodi" tonove prema uputstvima kompozitora. Postoje dve mogućnosti:

1. kompozitor je jedna ličnost – konstruktor (izvođač, interpretator, graditelj) je druga ličnost;

2. ista ličnost je i kompozitor i konstruktor.

Autor u sadržajnom smislu je kompozitor, realizator u predmetnom smislu je konstruktor. Većina fotografa spada u drugu grupu kompletnih autora, ali u profesionalnoj fotografiji i prva varijanta je uveliko zastupljena. Problematika konstrukcije i kompozicije postoji i u fotografiji, kod raznih vidova fotografije ispoljava se na različite načine.

1. Kod mehaničke reprodukcije (informativna fotografija) postoje samo konstruktivni elementi, kompozicija nije bitna – nerna autorskih

elemenata, ali izvođač mora biti vrhunski majstor (reprodukcija umetničkih slika, snimanje predmeta za naučnu dokumentaciju).

2. Kod najrasprostranjenije vrste fotografskih zapisa – fotografija za uspomenu (informativna + pretežno lična emotivna komponenta), konstruktivni i kompozicioni elementi svedeni su na minimum. Konstruktivne probleme rešavaju proizvođači opreme i materijala (automatika, obrada snimljenog materijala), dok se problemi kompozicije rešavaju na jednostavan način: ono što vidimo nadomeštamo snimkom, odnosno negde stojimo i nešto vidimo, podignemo fotoaparatus, kadriramo i pritisnemo okidač. Kompozicija i izbor pojedinih sadržajnih elemenata nisu posledica preterane duševne aktivnosti autora, već manje ili više slučajnost. Većina vlasnika fotoaparata misli da se upravo ove aktivnosti mogu nazvati "fotografisanjem".

3. Konstrukcija i kompozicija dolaze do punog izražaja tek kod stvaranja ciljanog fotografskog saopštenja – fotografije koje svesno i namenski stvaramo kao saopštenje namenjeno nekom drugom. Kod njegovog stvaranja biramo svesno konstruktivne i kompozicione elemente, odlučujemo o njihovoj primeni, o zastupljenosti informativnih i emotivnih komponenti. Ovo odlučivanje zovemo autorskom namerom, a njen rezultat kreativnom, ili ako se nekom više sviđa, umetničkom fotografijom. ■

Kreativna likovna fotografija (ciklus Kosmička istraživanja 1972): informativne komponente su potpuno potisnute, a emotivne naglašene izrazitim linearno – tonalnim rešenjem i kontrastom grube i glatke površine. Nefigurativna kompozicija koja ne mora da izazove emotivni učinak kod svakog posmatrača, već samo kod onih koji imaju razvijenu vizuelnu kulturu i reaguju na primenjene kompozicijske postupke.

Bez kritike molim!

KRITIČARE NIKO NE VOLI, KLONE IH SE KAO KUGE JER NIKAD SE NE ZNA KO ĆE DOĆI POD NJIHOV NOŽ. I PORED STRAHA, GLAVE NIKAD NE LETE, ALI BAREM NIKO NIJE TOLIKO OPUŠTEN DA MISLI KAKO JE SJAJNO SVE ŠTO RADI. KOD NAS SU KRITIČARI IZUMRLA VRSTA JER NAROD BAŠ VOLI OPUŠTENCIJU. OJ, NARODE! ⊕ Ivana Tomanović

Surova realnost

Gledala sam nedavno britansku emisiju, koju neću reklamirati, o automobilima. Voditelj je veoma duhovit i vispren, a na momente bezobrazno iskren jer bez ustezanja milionskoj publici kaže kako je neki određeni auto grozan! Njegov izraz lica dodatno potvrđuje da je termin koji je upotrebio blag u odnosu na ono što stvarno misli. Pa ipak, i taj dotični i mnogi drugi automobili našli su se na testu u njegovoj izuzetno popularnoj emisiji, iako predi opasnost da voditelj nađe pregršt mana modelima automobila čija se cena piše čak sa šest cifara i plaća u funtama, dolarima ili evrima... dinarima svakako ne.

Kako je to moguće, pa oni žive od novca tih istih proizvođača automobila? Jednostavno, svaka roba ima svog kupca bez obzira na to šta kaže i jedan tako popularan voditelj. Nešto što je za njega mana, za drugog je prednost, i obrnuto. Emisija je dinamična, prepuna emocija, ali potkovana velikim znanjem i iskustvom voditelja i njegove ekipe. Nema "političkog" tapšanja po ramenima "Sve je super, odlično ste to napravili...", jer tako nema ni napretka ni razvoja. Pa u celoj istoriji čovečanstva kritička misao bila je presudna za evoluciju ljudske kulture! Ali ne i kod nas, i to u 21. veku.

Iako već duže vreme do mene ne stižu kritike na račun časopisa, donedavno ih je bilo prilično i često na temu neobjektivnih testova foto-opreme. Pre dosta godina, još na početku izdavanja časopisa, realan (tehnička fakta), čak ne ni kritički prikaz jednog fotoaparata koštao nas je mnogo novca jer je redovni oglašivač prekinuo svaku saradnju u znak protesta zbog neobjektivnog testa. Saradnju sa tim oglašivačem ni do dan-danas nismo uspostavili.

Naše izuzetno malo i, da tako kažem, siromašno tržište donosi još jedan problem, a to je nemogućnost prikaza najaktuelnijih modela fotoaparata, objektivna, jer ih naprosto kod nas nema.

Dakle, zahtevi prema nama su: da budemo aktuelni, tačni, objektivni, kritički... Svakako, slažem se, i trudimo se da to budemo što je više moguće, zahtevajući to isto i od saradnika. Verovatno zahvaljujući tome *Refoto* ima dobru reputaciju i stalnu čitalačku publiku koja mu veruje.

Ko tu račun namiruje

Priču o nepostojanju kritičke misli započela sam u prošlom broju osvrtom na žiriranje izložbi, a isti način razmišljanja vidi se svakog dana na ogromnim reklamnim panoima (bilbordima), koji nam opterećuju i, često, zagađuju pogled. Gomila prosečnih, a neretko i besmislenih fotografija dobila je ogroman medijski prostor, iako je reč o promociji jednog čoveka. U nekim drugim državama morate biti veoma važna ličnost da biste dobili tako nešto, a pri tom to ne bi moglo ostati na nivou lične prezentacije

jer užasno mnogo košta, a i čemu reklama ako ne prodaje ništa, a bilbord jeste reklama! Takozvana poruka koja se nalazi na svim bilbordima toliko je skromna veličinom, u odnosu na sve ostalo, da je potpuno neprimetna, koliko je suvisla ne želim ni da komentarišem.

To sa slanjem poruka preko vizuelnih medija prilično je kompleksna stvar, pa smo tako i mi (čitajte ja) napravili grešku na našoj poslednjoj promociji časopisa na bilbordima. Naime, pored fotografije, na svakom bilbordu stajala je i misao nekog od znamenitih fotografa, kao i veliki logo časopisa. Trudili smo se da sve odabrane fotografije (inače radovi čitalaca) budu veoma dobre same za sebe, i većina njih zaista je moćno delovala na ulicama Beograda i privlačila je pažnju sadržajem koji, paradoksalno, nije ništa prodavao. Tu je, zato, bio logo časopisa koji je u velikoj meri "objašnjavao" ovu uličnu izložbu. U svemu tome citati su bili višak, nisu bili čitljivi u kratkom vremenu koje je bilo potrebno opažanje bilborda i samo su smetali inače dobrim fotografijama.

Tu grešku više nećemo ponoviti, a pomenuti bilbordi već drugu godinu kao pečurke niču po ulicama, s istim fotografijama i istim sloganom. I dalje se pitam u dativu: kome, čemu?

Šamar svima nama koji mnogo marimo za vizuelnu percepciju sveta predstavljaju i plakati Turističkog saveza Srbije na autobuskim stanicama gde se svaki put kad se oglasni prostor ne proda, pojave fotografije s navodnim lepota Srbije. Šteta što te lepote autor/i na fotografiji nisu preneli malo više, jer mnoge od njih ne prelaze nivo pukog beleženja stanja. Pa samo *Refoto* mogao bi da opremi te autobuske stanice mnogo interesantnijim, kvalitetnijim i inovativnijim fotografijama i to čitalaca, mahom amatera, na temu lepote Srbije i koje god još želite zemlje!

Ima li šanse da izađemo iz svog atara, da rodake zovemo na slavlja, a ne da nam rade posao, da posebno nagradimo i pokažemo izuzetan kvalitet, a prosečnost postavimo tamo gde mu je mesto? Hoćemo li nekad prihvatiti kritičku reč i shvatiti je kao realno postavljanje stvari, a ne lični obračun? Hoćemo li ikad uperiti prstom i reći to ne valja? I to samo zato da bismo uradili nešto bolje, danas, sutra, za dvadeset godina... čisto da se vratimo na kolosek već zaboravljene kulturne i socijalne evolucije. ■

ZADATAK UMETNIKA JESTE DA POSTAVLJA PITANJA NA KOJE ĆE, MOŽDA, NEKO VREMENOM DATI ODGOVOR. ZADATAK FOTO-REPORTERA JESTE TROJAK – DA POSMATRA, BELEŽI I PITA. PRE TAČNO DESET GODINA SEDAM FOTOGRAFA UDRUŽILO SE DA BI KROZ SVOJ RAD ISKAZALI SVOJE SOCIJALNO-POLITIČKE STAVOVE. DANAS JE TO JEDNA OD NAJCENJENIJIH AGENCIJA POD NAZIVOM VII

PITANJA

bez odgovora

© GARY KNIGHT,
"Zatvorski blok Rio"

Osuđen na najduži boravak u zatvoru, ovaj zatvorenik je ležao u ćeliji pet godina. Dugogodišnji zatvorenici spavaju u ležaljka koje su postavljene visoko, dok novajlie spavaju na podu.

Osnovana je 9. 9. 2001. godine, samo dva dana pred napad na Svetski trgovinski centar u Njujorku. Taj događaj na svojevrsan način obeležio je rad ove agencije koja je prepoznatljiva po angažovanim fotografijama s izraženim ličnim stavom svakog od članova agencije. Naziv je dobila po broju fotografija koji su je osnovali: Marcus Bleasdale, Alexandra Boulat, Ron Haviv, Ed Kashi, Gary Knight, Antonin Kratochvil, Joachim Ladefoged, Christopher Morris, Franco Pagetti, Stephanie Sinclair i John Stanmeyer.

Tokom godina broj fotografija polako je rastao i agencija danas broji preko dvadeset fotografa. Ona funkcionise delom kao klasična agencija, a delom kao globalna mreža, što im je svakako omogućilo da se brzo i lako prilagode savremenim načinima komunikacije i razvoju tehnologije. Brojne fotografije Agencije VII danas predstavljaju "ikone" savremenog dokumentarizma ne samo zbog događaja koji su obeležili turbulentni početak 21. veka već i zbog poruka i simbola koje te fotografije nose, ukazujući na jasnu želju i potrebu autora da "upiranjem prsta" u neku problematiku

FOTOGRAFI

© JOHN STANMEYER,

"Sida u Aziji: Seks, droga i smrt", 1998.–2002.
Dete se igra s kovčegom svoje majke, čije mrtvo telo pokriveno leži na podu, u njenom domu u severnom Tajlandu, 1999. Njegov otac umro je godinu dana ranije od side, pa dečaka sada čuva njegova baka.

moгу inicirati početak rešenja, ili barem promene svesti i odnosa javnosti, ali i vodećih političkih struktura.

Agencija VII od osnivanja trudi se da definiše svoju pozitivnu ulogu u društvenom životu baveći se problematikom ljudskih prava, zdravlja, nehranjenosti, prava žena, iskorištavanja ljudi i dece, uzroka i posledica raznih konflikata... Na ovim zadacima saraduju s brojnim nevladinim organizacijama kao što je Crveni krst (Ženeva), Doktori bez granica (MSF), "Human rights watch", UNICEF povrh svih, ali i brojne kompanije i fondacije. Godine 2005. časopis *American Photo* uvrstio je agenciju na treće mesto na listi "100 najvažnijih ljudi u fotografiji" i od tada njihova reputacija raste i dobija veoma značajnu ulogu u kreiranju istorijskog dokumenta o vremenu u kom živimo.

Desetogodišnjicu postojanja i kreativno-angažovanih napora obeležili su knjigom pod nazivom "Pitanja bez odgovora", koja kroz 450 fotografija 11 fotografa sumira najvažnije događaje u protekle dve decenije – od kraja hladnog rata (rušenje Berlinskog zida), pa do skorašnjih pobuna u Libiji i Egiptu. Prikazane su i najveće prirodne katastrofe poput cunamija u Indoneziji

2009. godine, zemljotresa na Haitiju i uragana Katrina u Luizijani. Tu su i portreti najuticajnijih ljudi sveta poput Baraka Obame i Nelsona Mendele, pa do običnih ljudi i njihovih životnih priča kao što su devojčice neveste u Indiji, Avganistanu i Etiopiji.

Gledajući samo deo brojnih reportaža o ljudskim sudbinama širom sveta, ne možemo se oteti utisku da uprkos svemu ništa nije izgubljeno, nada postoji i u najgorim prizorima ljudske patnje, obnova i ozdravljenje nekog društva uvek su mogući, očaj nikada nije apsolutan. Hrabro usmeravajući svoje objektivne na sve odbačene, zaboravljene, unesrećene, na stalnu borbu za opstanak i napredak svakog ljudskog bića podsećaju nas na najvažniju ulogu fotografije koju ona ima još od nastanka – da istražuje, otkriva i pokazuje sve aspekte ljudskog postojanja.

© ED KASHI, "Indijski autoputevi", 2007.

Umotano telo preminulog asistenta vozača (15), leži u podvožnjaku autoputa GQ (Golden Quadrilateral – Zlatni četvorougao), Kanpur, Uttar Pradesh. Mladić je pobeгаo od svoje kuće samo par dana pre nego što je poginuo kada je njegov vozač, pijan, udario u parkiran kamion.

© ANTONIN KRATOCHVIL, "Pejzaži rata", 2003.
Dečaci se igraju na uništenim ulicama Umm Qasr-a, lučkog grada koji je kanalom povezan sa Persijskim zalivom, južno od Basre i blizu granice sa Kuvajtom.

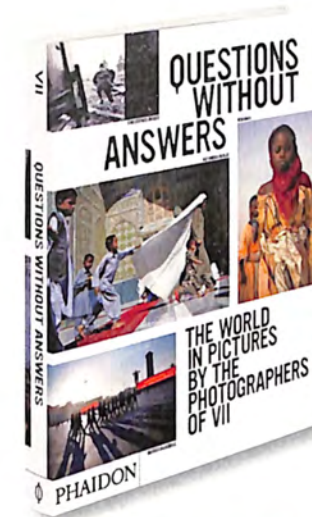
© GARY KNIGHT, "Među siromaštvom", 2009.
Prijatelji se smeju na ulicama Delhija.

© ALEXANDRA BOULAT. "Iv Sen Loranov poslednji šou", 2002.
Iv Sen Loran ruča u svojoj kući, u Parizu.
21. januara 2002. godine, dan pre
svoje revije visoke mode u Pompidu centru.

© MARCUS BLEASDALE. "Ja nemam neprijatelje", 2010, Kina.
Kineski vojni marš preko trga Tjenanmen nakon uklanjanja naizgled pasivne grupe ljudi. Ogromni,
crveni transparenti sa natpisom: "sveobuhvatan pritisak za izgradnju socijalističke ekonomije, političke
konstrukcije, kulturne izgradnje, društvene izgradnje, ekološke izgradnje i izgradnju partije..."

PITANJA BEZ ODGOVORA (Questions Without Answers)

SARADNICI: David Friend, Marcus Bleasdale, Alexandra Boulat, Ron Haviv, Ed Kashi, Gary Knight, Antonin Kratochvil, Joachim Ladefoged, Christopher Morris, Franco Pagetti, Stephanie Sinclair, John Stanmeyer, Anna Rader;
ISBN: 978 0 7148 4840 2;
BROJ STRANA: 368;
CENA: 49,95 funti;
POVEZ: tvrd sa zaštitnim omotačem;
DATUM IZDAVANJA: novembar 2011;
ILUSTRACIJE: 450 kolor i crno-belih fotografija;
FORMAT: 300 x 225 mm.

© RON HAVIV.
"Uragan Katrina", 2005.

Civilni volonter, koji je spasio na stotine ljudi nakon uragana Katrina, posle napornog dana prolazi kroz poplavljeno naselje, Nju Orleans.

© FRANCO PAGETTI. "Rat u Iraku", 2003.-2008.

Devetog aprila 2003. godine, posle pada Bagdada, Iraci i američki marinci ruše statuu Sadama Huseina na trgu Firdos, glavnom javnom prostoru u Bagdadu, u blizini hotela Palestina, bazi međunarodnih novinara. Ovaj događaj, koji je uživo emitovan širom celog sveta, bio je najčešća slika rata u Iraku.

Odlazak

PORTRETISTE BANATA

Steva M. Sekerić

SRPSKA FOTOGRAFIJA IZNENADA JE OSTALA BEZ JEDNOG OD NAJBOLJIH AUTORA, OSNIVAČA I SPIRITUS MOVENSA CENTRA ZA FOTO I FILMSKU KULTURU SRBA. OVOGA PUTA NJEGOVO VELIKO SRCE NIJE IZDRŽALO TEŽINU VREMENA, ČIJE BREME SVI NOSIMO

✚ **Dragan M. Babović**

© STEVA M. SEKERIĆ, "Vasa iz Loka", 2006

"STEVA JE VOLEO DA SPAJA LJUDE, DA ORGANIZUJE ZAJEDNIČKA FOTOGRAFSKA DRUŽENJA I TO JE BILA JEDINA STRAST JAČA I OD SAMOG BANATA"

Lazar Leković

© STEVA M. SEKERIĆ, "NS taksi stanica", 2007

© STEVA M. SEKERIĆ, "Tito i ja", 2007

P etog oktobra 2011. preminuo je fotograf Steva M. Sekerić. Tog dana slavio je sa ženom godišnjicu braka. Živeo je neopeterećujući nikoga, a tako je i umro. Samo dva časa pre toga poslao mi je jedan šaljivi i-mejl. Ni on ni ja nismo bili svesni da ću mu odgovoriti na ovaj način, a da on odgovor neće pročitati. Vest se brzo proširila velikom fotografskom zajednicom u kojoj su ga svi cenili, uvažavali i voleli.

Upoznali smo se preko foto-sajta: www.balkanphotocontest.com (skraćeno BPC), na kome sam osim fotografija počeo da objavljujem i eseje o fotografima. Gledajući galerije stotinak fotografa, odlučio sam da prvo pišem o njemu, jer je bio u potpunosti izgrađen autor, a direktan povod bila je i njegova velika izložba fotografija u Perlezu, 2009. godine. Na BPC-u predstavljao se kao StevaS, a sebe opisivao na sledeći način:

strastven ribolovac, modelar i pomalo fotograf, iako je imao visoko zvanje Kandidat majstor fotografije. Voleo je da o sebi govori kao o Velikom Lali, Banaćaninu.

Steva je bio veliki šaljivdžija, čovek koji se raduje životu i to pokazuje kroz svaku svoju fotografiju. Probleme sa srcem nije priznavao, a ono se trošilo i kroz ljubav i kroz svakodnevne životne brige. Večna i nepresušna tema ovog autora bili su Banat i njegovi žitelji. Zapravo je bio portretista Banata, odakle je poticao. Bavio se fotografijom više od 40 godina. Zato se u njegovom stilu, u njegovom fotografskom rečniku, oseća duh vremena iz sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog veka, vremena nabijenog mnogim istorijskim događajima, kada je dokumentarna fotografija bila jedan od najjačih načina izražavanja. Taj stil zadržao je do današnjih dana, a svoju ljubav preneo je na sina i ćerku, koji se profesionalno bave kamerom i fotografijom.

© STEVA M. SEKERIC, "Beli luk", 2006

Fotografišući pretežno portrete seljana, ljudi različitih zanimanja u selima Banata, uz čoveka obavezno prikazuje i ambijent u kome on obitava. Ostaće upamćen po portretima iz kojih se proteže seoski put, simbol ljudske sudbine. Ti Stevini ljudi deluju kao spomenici, skulpture urezane u samo vreme, koji putujući s njime praktično postaju neprolazni.

Niko ne može poreći činjenicu da je tim portretima Steva usavršio, ali i nametnuo svoj originalan i uvek prepoznatljiv stil. Na svim fotografijama dominira glavni objekt s nekim detaljem i ništa drugo ne odvlači pažnju. Nijedna fotografija, pa čak i kada je grupa ljudi u pitanju, nema suviše elemente koji bi glavnoj sceni konkurisali i dali mogućnost dvoznačja ili besmisla. Da bi to postigao, Steva uredno zatamnjuje viškove, nebu daje dramatičnost i sl. Zato su njegove fotografije promišljena i konačna autorska kreacija.

Svojim blagim, humanim i autoritativnim pristupom uticao je na novu, mladu generaciju fotografa, a velikim fotografskim opusom ostavio je neizbrisiv trag u srpskoj fotografiji. Iznad naglašenog realizma, Steva je na samo njemu znan način, svakoj fotografiji dodavao jednu poetsku i umetničku auru. Na taj način je i sâm živeo i po tome ćemo se sećati i njega i njegovih fotografija.

Osnivanjem foto-kluba Centar za foto i filmsku kulturu Srba u junu 2009. godine,

© STEVA M. SEKERIC, "Dve kere i...", 2006

Steva Sekerić otvorio je novo poglavlje u srpskoj fotografiji, jer su njegovi članovi odmah osvojili brojne nagrade na domaćim i stranim foto-konkursima. Danas Klub broji preko pedeset članova. Podigao je Klub na zavidan nivo organizujući redovna druženja utorkom i četvrtkom.

Klupske prostorije pretvorene su u izložbeni prostor, pa je do sada održano i desetak zapaženih izložbi domaćih i stranih autora iz Rusije, Hrvatske, Makedonije, Izraela.

U čestim druženjima voleo sam da se šalim da ćemo jednoga dana naš foto-klub zvati njegovim imenom. On bi se na to, naravno, samokritički smejavao na onaj samo njemu svojstven – lalinski način. Sada, to se nameće samo po sebi kao potreba. Steva je to zaslužio svojim celokupnim delovanjem, negujući svoj uzvišen stav prema fotografiji i ljudima koji se njome bave iz ljubavi. Na komemoraciji održanoj u Foto-klubu CFFKS dogovoreno je da se ubuduće jedanput godišnje organizuje izložba u znak sećanja na Stevu Sekerića. Ove godine dobio je prestižnu plaketu koja nosi ime takode preminulog fotografa iz Valjeva – Đorđa Bukilice.

Ako odvojimo malo svog slobodnog vremena i izložimo se uticaju idejnog sveta njegovih fotografija, ne samo da ćemo otkriti da je Steva Sekerić, i pored mračne materijalne istine fizičkog nestajanja, nastavio da duhovno živi, već ćemo sigurno pobediti činjenicu materijalne prolaznosti i osetiti svu snagu duha stvaralaštva, kome i sami težimo.

© STEVA M. SEKERIC, "Mile iz Kupinova", 2011

Steva M. Sekerić

Steva Sekerić rođen je 8. februara 1952. godine u Zrenjaninu. Počeo je da se bavi fotografijom sa šest godina, da bi već kao školarac 1965. godine dobio prvu nagradu na fototakmičenju, te je isticao da mu je i deda bio fotograf. Posle osnovne škole "Vladimir Nazor" u Zrenjaninu odlazi u Mostar u Vojnu vazduhoplovnu gimnaziju "Maršal Tito", gde je bio jedan od najboljih letaća i padobranaca. U Beograd dolazi početkom sedamdesetih, gde nastavlja da se intenzivno bavi fotografijom. Bio je osnivač i predsednik foto-kino kluba "Stevan Maksim", obavljajući i poslove instruktora mladim generacijama fotografa. Bavio se i ribolovom, bio je trener i sudija u sportskom ribolovu, i urednik fotografije u ribolovačkom časopisu. Nakon 9. marta 1991. godine javljaju se problemi sa srcem, posle čega stalno živi na relaciji Beograd-Perlez, kraj Zrenjanina.

Kada mu je čerka Jadranka upisala studije kamere, on se u potpunosti prepustio fotografiji. Najviše se družio sa Dragoljubom Tošićem, Imre Szabóm i Androm Poletijem. S pojavom digitalnih fotoaparata, s radošću prihvata novu tehnologiju, koja mu olakšava rad i zamenjuje mračnu komoru. Bio je uredan pa je arhivirao dijapozitive i kilometre filmova. Na isti način radio je i s digitalnim materijalom, vodeći pedantno arhivu za svakog člana kluba CFFKS, s podacima o nagradama i dobijenim bodovima u toku godine. Osnivanjem foto kluba CFFKS uživa u radu sa ljudima, druženju i o tom njegovom radu snimljena je i emisija Studija B – Beogradani, koja se može pogledati na adresi: <http://vimeo.com/15489732>.

© STEVA M. SEKERIC, "Ah ta ljubav", 2008

SSKENDER, tema: "Ekologija", I mesto

SVETO, tema: "Letovanje", I mesto

Izložba u najavi

WWW.FOTOFINIS.ORG

FOTOFINIŠ MOŽE DA SE POHVALI BROJNIM AKTIVNOSTIMA TOKOM LETA I VELIKIM PLANOVIMA ZA JESEN

Ivan Tošić

U prethodnim mesecima (tokom leta, a i u septembru) neki članovi Fotofiniša imali su prilike da se druže i upoznaju na raznim fotografskim dešavanjima (foto-safarijima, izložbama, predavanjima) širom Srbije i u ostalim zemljama u regionu, a zasigurno su dva centralna događaja bili drugi rođendan sajta i Treće međunarodno takmičenje Fotofiniš, koji su održani tokom leta u Nišu, a okupili su po stotinak fotografa iz nekoliko zemalja. Ovom

prilikom želimo istaći deo sajta na kome se razmenjuju informacije o predstojećim događajima (izložbama, izletima, radionicama), ali i iskustva o programima za obradu fotografija, novim modelima fotoaparata, autorskim pravima, potpisivanju i opremanju fotografija i mnogim drugim, fotografijama veoma interesantnim temama.

Nagradne nedeljne teme u prethodna dva meseca bile su veoma inspirativne i otuda sve više fotografija na njima. Teme su bile: "Izložba", "Kiša", "Bicikl", "Ekologija", "Dijagonala", "Grupni portret", "Naočare", "Noćni život", "Put", a kao i do sada, najuspešnije predstavljamo čitaocima časopisa *Refoto*.

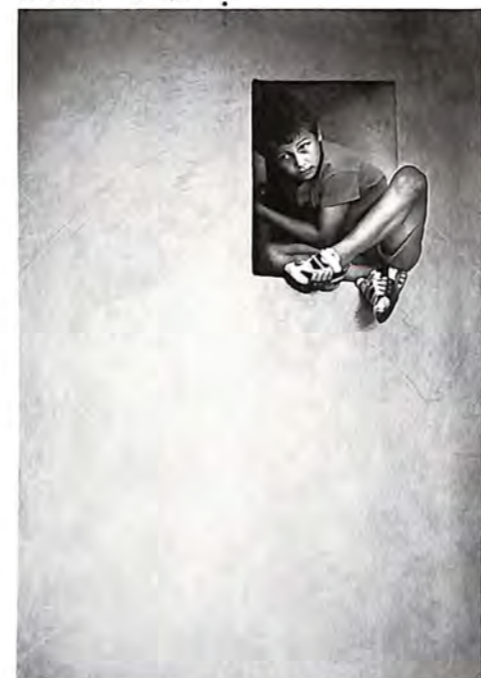
Trenutno je aktuelna tema "Venčanje", a u najavi su: "Iluzija", "Humor", "Tekstura", "Tačka"...

Možemo otkriti da je u pripremi još jedna akcija Fotofiniša, a to je izložba radova najuspešnijih članova sajta, koja će biti predstavljena u više gradova širom Balkana i, naravno, prilika za dalje druženje, što je jedan od glavnih ciljeva Fotofiniša.

TACAI, "Maska"

SVETISLAV, "Mali lopov"

BIBERCHE, tema: "Izložba", I mesto

LAPCE, tema: "Bicikl", I mesto

Količina fotografije

KAKO DEFINISATI KOLIKO JE FOTOGRAFSKOG RADA I UMEĆA NEOPHODNO DA SLIKA POSTANE FOTOGRAFIJA?

Milan Živković

Velika bura podigla se povodom dva teksta iz prošlog broja: "Šta se dogodilo s fotografijom" i "Google protiv lopova". Odjednom su na površinu isplivala sva mešetarenja i problemi o kojima niko ne želi da priča, a odavno je jasno da nešto treba uraditi. Pitanje nije šta, već kako?

Danas to možda izgleda neobično ili čak smešno, ali pre više godina, kada je digitalna fotografija tek počela da zauzima svoje mesto, postojalo je pravilo da se na izložbu primaju samo fotografije, a ne printovi urađeni inkjet štampačima, jer je njihov kvalitet bio superiorniji čak i u odnosu na klasične crno-bele kopije. Kao i ostala pravila, i ovo je poštovano ili nije, a pojedini članovi žirija imali su surov metod

provere da li je to što treba da dobije nagradu fotografija ili print: liznuli bi prst i naslonili ga na površinu. Ako se razmaže – zna se šta je! Ipak, ono što bi trebalo da bude važno jeste da ako organizatori postavljaju propozicije – treba da budu i prvi koji će ih se pridržavati, što je zaista retkost.

Fotografija ili CGI

Nakon izjednačavanja digitalne i klasične fotografije, kad god sam bio u žiriju neke izložbe uporno sam odvajao radove koji su kompjuterski izrađeni i spadaju u CGI (Computer Generated Image), od onih koji su zaista fotografije. Cela procedura veoma je jednostavna i svodila se na to da nakon prvog kruga, naravno ako ima dovoljno dobrih radova, s organizatorima dogovorim dodelu posebnih diploma: nagrada i pohvala za eksperiment i nove tehnologije. Oni koji se bave ovakvim radom bili su oduševljeni jer su dobili potvrdu da je to što rade dobro, dok su, s druge strane, potvrdili orijentisani fotografi mogli da se mere sa sebi ravnima. Taj princip, nažalost, nije prihvaćen jer to zahteva dodatnih pola sata rada koje izgleda niko ne želi da potroši. I tako su se danas u istom košu našle nabilđovane i agresivno napucane fotografije kojima struje kompjuterski steroidi i stidljive pravne fotografije kojih su se, pred nadirućom digitalnom silom, javno odrekli i najstariji vernici. Fotografski, naravno.

Što je još gore, poneki od tih nazovi fotografskih radova nisu imali nikakvog kontakta s fotoaparatom, već su nastali na belom platnu kompjuterskog monitora – ko sunce čist CGI!

Izleti u digital art

Pre mesec dana vodio sam malu raspravu s posmatračem na žiriranju (verovatno poslednjem koje sam uradio), koji je odreađovao na moje insistiranje da se jedan rad izbacuje iz konkurencije za nagrade. Moram da dodam da sam glasao da taj rad bude izbačen s izložbe, ali to je bio samo jedan glas protiv četiri odlične ocene. Uglavnom, pitanje koje sam dobio bilo je u vezi s razlogom izbacivanja jer, po njemu, to je izuzetna fotografija. Ja sam ga zamolio da uradi veoma jednostavnu stvar: da ispruži prst i pokaže mi gde na slici koju posmatramo ima bilo šta što je fotografija. "Nema veze, dobro izgleda", usledio je odgovor koji pokazuje svu apsurdnost trenutne fotografske scene. Nije važno kako je elektronska slika nastala, da li je u taj proces fotoaparata uopšte bio uključen, zvaćemo je fotografijom jer je na fotografskoj izložbi. I tako smo stigli do tačke u kojoj digitalna obrada snimka nije više neophodnost, već je postala sama sebi cilj.

Verovatno sada zvučim kao veliki protivnik digitalne umetnosti. Moram da kažem da sam sijao od ponosa kada mi je časopis *Digital Art* objavio četiri rada nastala manipulacijama u programu Photoshop 3 i na jednom od prvih 486 računara. Napravio sam i prvi, interaktivni multimedijalni katalog svoje izložbe. Pokrenuo sam i realizovao *e-idea* festival, jedan od najvećih ikada održanih festivala digitalne umetnosti, kome je časopis *Refoto* bio medijski sponzor. Podsetiću vas i na konkurse našeg časopisa kao što je bio Neopiktoralizam... Sve ovo navodim kako ne

biste stekli mišljenje da urednici *Refotoa* imaju nešto protiv ovakve vrste umetnosti. Sve su to bili naši mali izleti u "digital art" područje, ali nikada takve radove nismo stavljali u istu korpu s fotografijama. Jedino što nama smeta jeste što se digitalna umetnost naziva umetničkom (ili kakvom god drugom) fotografijom.

Carevo novo odelo

Do pre nekoliko godina fotografi su s blagim podsmehom komentarisali pojedina dela moderne umetnosti i ona su često bila poređena s carevim novim odelom: onaj ko vidi da je car go, mora da je glup. Ono nad čime bi morali da se zamisle svi članovi žirija jesu komentari samih autora o tome kako namerno šalju montirane fotografije samo da bi pokazali kako su oni koji ih ocenjuju neznalice. Prema tome, čak i ako budete hvalili nepostojeće carevo odelo, opet neko može da kaže kako ste glupi.

Još me muče radovi koji su prošle godine proglašeni najboljim na Salonu "Aquaducte", jednom od najvećih fotografskih bijenala u Španiji koje se održava u Španiji: papagaj jaše avion koji uzleće, otvorena knjiga u koju je umontirana računarska tastatura (http://server.afocer.cat/aqv2/listaPremiados_v3.php?idConcurso=33821)... Bijenale pre nagrada za najbolju monohromatsku fotografiju dodeljena je digital artu u punom koloru itd., itd...

Poslednji trenuci

Kakva god reakcija fotografske i digitalno-kompjuterske populacije bila, vreme za delovanje kao da je isteklo. Izgleda da nikome nije stalo da ono što će biti predstavljeno publici zaista uobličeno u kompaktnu i celovitu izložbu koja će pokazati slike sveta u kome bi čovek trebalo da bude centar. Jedino je važno da se smisle najšire moguće teme, što zajedno s patronatima raznih svetskih organizacija treba da obezbedi maksimalan broj učesnika koji će platiti kotizaciju. Ponekad se zapitam zašto se uopšte izbacuju fotografije kada bi sve mogle da budu projektovane, pa da posetioci uživaju u hiljadama fotografija rasplakane dečurlije (i njihovih smežuranih baba), snimljenih na turističkim putovanjima po Africi i Aziji. Da li sam već pomenuo da oni poziraju za pare, kao pravi profesionalci, i zato na hiljadama fotografija izgledaju isto.

Sva ova dešavanja iz dana u dan postaju sve besmislenija. Fotografija ili CGI, originalna a može i ukradena, koga je briga? Na opasku da na izložbi imaju problematične radove, organizator jednog salona odgovorio je da sada neće da menja spiskove, prelom kataloga... Bolje je da produ, nema veze čiji su!

Izgleda da s nestrpljenjem čekamo dan kada ćemo se zagledati u okruglo, crveno oko kamere i reći:

"Zdravo Hale 9000, hoćemo li danas da pravimo umetničke fotografije?" ■

Fotografija ne slika svetlom

⊕ Darko Stanimirović

JESTE LI ČULI NEKADA PISCA DA KAŽE "PISANJE JE REĐANJE SLOVA U REČENICU"? ILI SLIKARA DA KAŽE DA JE SLIKANJE PROCES NANOŠENJA BOJA NA POVRŠINU?

Obje konstatacije same po sebi jesu tačne, ali se ne bave suštinom stvaranja umetničkog dela, niti objašnjavaju bilo šta pored očiglednog. Štaviše, moglo bi se reći i da su uvredljive, jer ulogu umetnika svode na pukog "korisnika tehnologije." Ali, ako ne slika svetlom, čime onda fotografija "slika?"

Fotografija, složenica dobro poznatih grčkih reči "photos" i "graphos" doslovno znači "crtež svetlom," pa nije neobično da se koristi ova, doduše usput i romantizovana definicija "slikanja svetlom." Nije baš jasno šta bi to moglo da znači, mada deluje kao očajnički pokušaj da se fotografija poredi sa slikarstvom, da se pokaže kako je ona po automatizmu podjednako vredna kao i slikarstvo, samo što se umesto boje koristi svetlo. Fotografija danas i

Jutarnje sunce kroz maglu osvetljava jedan proplanak na Mokroj gori. Moglo bi se reći da je ovo pravi primer gde je svetlo stvarno oslikalo scenu. I jeste, ali samo ako bukvalno shvatimo motiv – sunce obasjava brdo. U smislu fotografskog procesa, on je isti kao i na nekoj drugoj fotografiji, jer ovo nije "slika svetla," ovo je fotografija koja sadrži mnogo više elemenata za čitanje. Njena predstava prirode očigledno je idealizovana, poboljšana kontrastom i bojom. Fotografija svrstava u egzotičnog istraživača koji šeta neverovatnim predelima, i kao da se bavi najboljim poslom na planeti.

A nama, posmatračima, kao da je dovoljna ona sama na zidu, ili desktopu, da i ne moramo stvarno da putujemo dalje. I svako bi mogao u njoj pročitati još nešto, imati svoj utisak i komentar, ali će on gotovo uvek biti vezan za motiv i sve ono što taj motiv dalje provocira. Dok, s druge strane, ideja o "slikanju svetlom" neće čak ni dotaći svu kompleksnost koju ova, ili neka druga fotografija mogu da nose. Snimio: Darko Stanimirović

fotografija od pre više od 170 godina, međutim, nisu isti procesi. Ne samo u tehnološkom smislu, već i u smislu svih faza i načina korišćenja kroz koje je prolazila, i kroz koje će sigurno tek proći. Fotografija je najpre bila "čudo" koje je sliku sveta uspevala, reklo bi se "mimo božje volje," da trajno iscrta na ploči. Naročito nakon konstrukcije prvog objektiva, bilo je jasno da je fotografski izum aparat koji potpuno savršeno iscrta svet oko nas pomoću svetla koje uđe u drvenu kutiju.

I naravno, nisu naši preci pogrešili. Fotografski aparat jeste takav izum. Osim fascinacije tehničkim mogućnostima fotoaparata, niko nije mogao da zamisli sve različite forme i primene koje će fotografija poprimiti u budućnosti, i različite procese koje će izazvati (od socioloških do političkih). Niko nije mogao pretpostaviti koliko će fotografija biti prisutna u svakodnevnom životu, a pod tim treba podrazumevati i film, odnosno pokretnu fotografiju. Ako je nekada, gledajući prve fotografije, glavna fascinacija bila optička preciznost fotoaparata, danas, a zapravo već odavno, trebalo bi da je ta fascinacija potisnuta u zadnji plan. I to s razlogom.

A razlog je relativno lako predstaviti. Da biste videli čime fotografija "slika," odnosno koji je elementi grade, pogledajte kakav doživljaj izaziva u posmatraču, šta je to što u njemu pokreće. Nemoguće je da svetlo samo po sebi izaziva osećanja poput sreće, besa, nelagodnosti; nemoguće je da se zbog svetla ljudi klanjaju fotografijama, da im se mole ili da ih ritualno spaljuju. Fotografija, očigledno, uspešno krije neke druge moći iza tog svetlosnog zapisa. Ona uspeva da oblikuje stvarnost tako da određene elemente izdvoji i naglasi, čime se na kraju dobija izvesna poruka. Iako bi se moglo reći da je svetlo osnovna supstanca koju fotograf oblikuje, to bi možda bilo suviše viktorski za 21. vek.

Publika će na fotografiji drveta videti drvo, na portretu će videti ličnost, a čak će i na apstraktnoj fotografiji, koja bi bila najbliža pojmu "slikanja svetlom," pokušavati da odgonetne stvarne oblike i uopšte vezu s kakvom-takvom stvarnošću.

Kodovi ucrtani u fotografiju

Teško je reći da je fotografija zamrznuto svetlo, iako bi tehnički to bilo prilično ispravno. Pre bi se reklo da su unutar nje kodovi koje mi raspoznavamo i čitamo: drvo, osoba, predmet, pojava itd. Slično tome, pesma izgleda kao zatvoreni skup slova čiji je raspored fiksni i konačan, ali ona je ipak beskonačan niz koji svakim stihom daje mogućnost da odlutate na koju god stranu želite. Ona daje pesničku istinu koja ne mora imati nikakve veze s istinom koju vi poznajete. Na isti način funkcioniše i fotografija. Reći

da je to "slika svetla" jeste kao da sami sebi stavite povez na oči i ne vidite koliko vas, u stvari, fotografija provocira da "lutate" unutar i van nje. Ne zbog svetla, već zbog onoga čime ona zaista slika – političkim, ekonomskim, religijskim, sociološkim, filozofskim kodovima, emocijama, uspomena... U svakoj fotografiji sigurno možete otkriti da neke od ovih stvari dominiraju porukom ili opštim utiskom. To je ono što će uticati na vaš stav o fotografiji i ono što će vam ostati u sećanju o fotografiji. To je zaista ono čime je fotografija oslikana, pregrštom elemenata koje vi prepoznajete i s kojima se identifikujete. Svetlo služi da prenese te elemente, ali ih vi birate, i kada stvarate fotografiju, i kada je čitate.

Ono što mi najviše smeta u vezi s definicijom o "slikanju svetlom" jeste utisak da se koristi da bi se izbegla diskusija o procesima stvaranja i čitanja fotografije, pa se umesto toga cela stvar romantizuje, pretvori u bajku o svetlosnom snopu koji preko objektiva legne na emulziju i tu se zauvek uspava. Ili u bajku o fotografu-umetniku koji svojom četkicom-objektivom pokupi svetlo i njime oslika prizor koji je pred njim. U tom smislu me i ne čudi da je veliki broj onih koji se bave fotografijom, a da o svojim fotografijama ne umeju ništa posebno da kažu. To dalje dovodi do toga da se ograničava sposobnost tumačenja drugih fotografija, i u najgorem slučaju, da se fotograf uhvati u lavirint iz kog je teško naći izlaz – praviti lepe "slike svetla" koje ne znače ništa. Obradivati fotografiju ne zato da bi se nešto iz nje istaklo, već iz čistog manira.

Svakako, ne može se reći da je ova definicija uzrok svih problema u fotografiji, ali bi sigurno pomoglo da se ona ostavi u knjigama istorije. Danas je, više nego ikad, potrebno tražiti dublje razloge bavljenja fotografijom. Lepih "slika" bilo koje stvari na planeti ima mnogo, i previše. Zato, nakon iste one fascinacije fotografijom koju su imali prvi očevidci "tehničkog čuda," vreme je da krenemo napred. Ili bolje reći – unazad, ka sebi i sopstvenim idejama, razmišljanjima i instinktima. ■

Uzmimo jednostavan primer. Fotografija je snimljena u Rovinju, za vreme ovogodišnjeg Photodaysa. Čak i da ne znate ništa o ovoj fotografiji, pretpostavili biste da je to grupa tinejdžera, od kojih je jedna devojka zbog pokazanih veština sasvim moguće plesačica, veseli se i igra na podijumu nekog restorana.

I zaista, ne morate znati ništa više, fotografija je vesela i prenosi atmosferu dačke ekscuzije i uopšte tinejdžerskog života koga se verovatno većina rado seća. Taj deo života nekako brzo prođe, pa su ovakve fotografije uvek bitan deo uspomena.

Ali, kakve veze onda ova fotografija ima sa "slikanjem svetlom?" Odgovor je jednostavan – skoro pa nikakve. Ova, kao i sve ostale fotografije, "de facto" beleže svetlo koje se iz bliza odbija o momke i devojke, o pod i stolice u pozadini. Ali da li ste na to pomislili u nekom trenutku? Ne, jer ste verovatno bili preokupirani razmišljanjem o tinejdžerima, možda o svojim uspomena iz srednje škole, o igračkim sposobnostima devojke u crvenim čarapama...

Dakle, čime je fotografija oslikala ovu površinu? Veseljem, srećom, uspomena, možda željom da se bude tamo, tapše u ritmu. To su sve kodovi koji su tu "naslikani" i koji tehnološki proces beleženja svetla na emulziji ostavljaju daleko u prošini. Snimio: Darko Stanimirović

NEDA RACKI, "Dancing in the street",
tema: Slobodna crno-bela, FIAP bronzana medalja

MOHAMMAD GOLCHIN, "Classmates",
tema: Slobodna kolor, UPI srebrna medalja

Šesti međunarodni foto-salon **Kumanovo**

IAKO SU SE NA STRANICAMA ČASOPISA REFOTO NAŠLE KRITIKE NA RAČUN FOTO-KONKURSA, NASTAVLJAMO DA IH PRATIMO I OBJAVLJUJEMO NAGRAĐENE FOTOGRAFIJE, S TIM DA ĆE ONE OBJAVLJENE ODRAŽAVATI STAV ČASOPISA KOJI PODRŽAVA DOBRU IDEJU U RELACIJI S ADEKVATNOM REALIZACIJOM

✦ Ivana Tomanović

DARKO KOTEVSKI, "Silhouette", tema: Slobodna crno-bela, FIAP traka

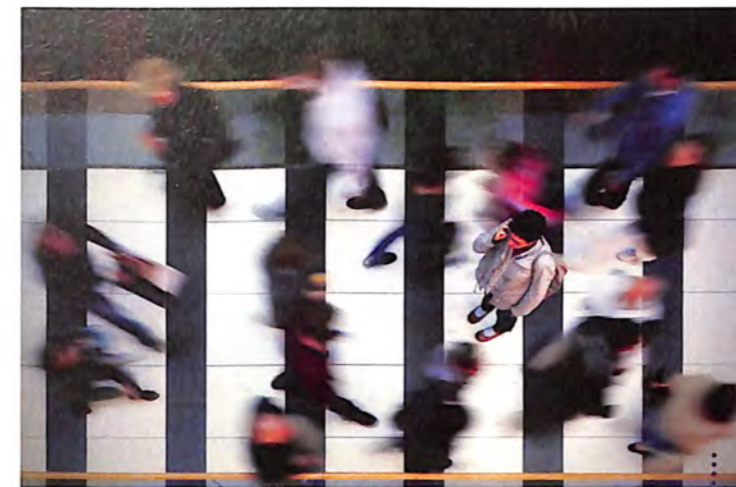
ALEKSANDAR TOMULIĆ, "Walker",
tema: Slobodna crno-bela, ISF diploma

Foto-klub "Kozjak" već tradicionalno organizuje Foto-salon "Kumanovo". Izbor najboljih fotografija napravio je žiri u sastavu: Duško Jovanovski (Makedonija), Cvetan Gavrovski (Makedonija) i Raša Milojević (Srbija). Na konkurs je pristigao velik broj fotografija: 4.412 od 452 autora iz 58 zemalja. Teme salona su:

1. slobodna tema crno-belo,
2. slobodna tema kolor,

3. "Priroda" i
4. "Život" (u znak sećanja na doajnera makedonske fotografije Živka Janevskog).

Spisak nagrađenih autora, kao i izabrane fotografije za izložbu možete pogledati na adresi <http://kozjak50.com>. Izložba Foto-salon "Kumanovo" otvorena je 7. oktobra 2011. u Umetničkoj galeriji u Kumanovu i traje do 15. oktobra.

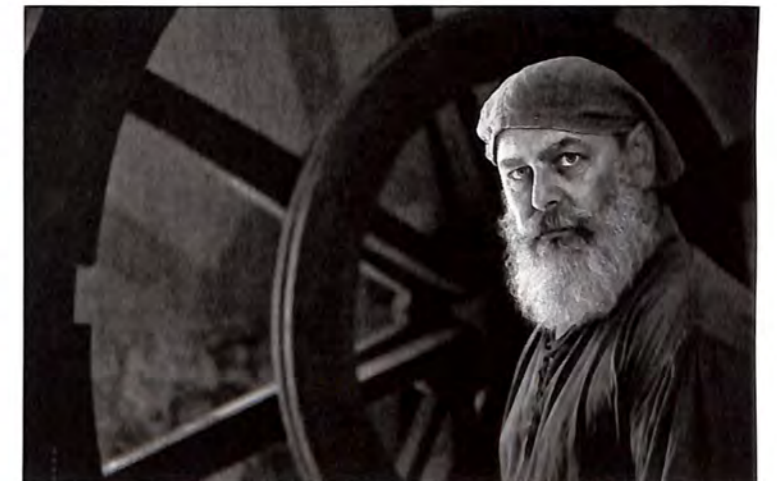
MATEJ PELJHAN, "Phone Call", tema: Slobodna kolor, UPI diploma

FRANCO MARCHI, "Three zebras in the Savannah", tema: "Priroda", PSA Mention

EMANUELE FUSCO, "Corriamo!", tema: "Život", FSM bronzana medalja

ELEK PAPP, "Artificer", tema: Slobodna crno-bela, FIAP traka

Svet KOMPJUTERA
Najdugovečniji i najtiražniji kompjuterski mesečnik u Srbiji

**Dolazak
odlazak
kralja**

Na kioscima svakog prvog u mesecu

www.sk.rs

Srđan Abdijević Abdee

Sigma DRVENA SIGMA

Posle nezapamćenog interesovanja fotografa, neverovatnog tržišnog uspeha i prodaje čitavih sedam komada "Sigminog" najnovijeg D-SLR fotoaparata SD-1, nemački ogranak kompanije najavljuje da će se revanširati obožavaocima tako što će izbaciti posebnu ediciju ovog fotoaparata, u kojoj će se u paketu dobiti drvena navlaka za fotoaparat. Korisna vrednost drvene navlake ne postoji, ali postoji činjenica da je na izradu svake potrošeno 60 radnih sati, tj. mnogo više nego na razvoj samog fotoaparata. Ne propustite ovu akciju jer je napravljeno samo deset komada i možete ih poručiti direktno od proizvođača po ceni od svega 9.999 evra.

www.sigma-photo.co.jp/english

JVC NOVI HIBRID

Do sada dostupan samo u Japanu, JVC GC-PX1 dobija svoju verziju za ostatak sveta, koja će se zvati GC-PX10. Reč je o uređaju koji u sebi kombinuje funkcionalnost fotoaparata i HD video-kamere, a zasnovan je na CMOS senzoru veličine 1/2,3 inča s pozadinskim osvetljenjem i rezolucije 12 megapiksela. Može da snima 1080p60 video sa bitrejtom od 35 Mbps, kao i fotografije u punoj rezoluciji brzinom od 30 snimaka u sekundi. Ljubitelji usporenih snimaka obradovaće mogućnost snimanja brzinom od 300 sličica u sekundi. U ovaj model ugrađeno je 32 gigabajta memorije, koja se može proširiti SD, SDHC i SDXC karticama.

www.jvc.com

Apple NOVI IPHONE

Verovatno najpopularniji fotoaparat današnjice zamaskiran u "pametni" telefon doživeo je petu inkarnaciju u vidu modela iPhone 4S, koja će fotografima biti zanimljiva jer donosi kameru s novim senzorom od 8 megapiksela, koja ovog puta snima video u punoj HD rezoluciji. Posедуje bolje mogućnosti u uslovima lošeg osvetljenja, a prvi put se može koristiti detekcija lica. Za veću brzinu rada zadužen je dvojezrgarni A5 procesor, a korisnici će, zahvaljujući veštačkoj inteligenciji po imenu Siri, moći uređaju da se obraćaju glasom.

www.apple.com/iphone

Vestliht AUKCIJA U NOVEMBRU

Ako se kojim slučajem zateknete u Beču 12. novembra, a životni vam je moto "ima se, može se", predlažem posetu Vestliht aukcijskoj kući gde će za nekoliko desetina hiljada evra moći da se uzme Lajka I presvučena telečom kožom ili Haselblad koji je koristila NASA. Pored egzotične foto-opreme, na prodaju će biti i fotografije velikana poput Kartije-Bresona, Berenis Ebot, Ričarda Avedona i mnogih drugih.

Casio BRZI MALIŠAN

Kompaktni Casio Exilim EX-ZR15 daje novo značenje reči brzina, pogotovo kad su u pitanju kompaktni fotoaparati. Zahvaljujući brzom procesoru, ovaj fotoaparatić dostiže "radnu temperaturu" za 0,99 sekundi, za fokus mu je potrebno 0,13 sekundi, a za sledeću fotografiju je spreman posle samo 0,29 sekundi. Od ostalih specifikacija valja pomenuti senzor sa 14 megapiksela, displej dijagonale tri inča i cenu od oko 500 dolara.

www.casio.com

Sony BOLJE NEGO FILM?

"Sony" je za kraj januara najavio, a već prima porudžbine, za novu profesionalnu 4K kameru CineAlta F65, čije specifikacije ostavljaju bez daha i, prvi put, prema rečima filmadžije Kertisa Klarka, prevazilaze film. Naime, S35 CMOS senzor sa 20 megapiksela nudi čitavih 14 blendi dinamičkog opsega i nešto veći gamut u odnosu na filmsku traku. Cena modela s rotacionim zatvaračem će biti 77.000, dok će se "obični" model prodavati za 65.000 dolara. Zanimljivo je to što je model moguće bežično kontrolisati pomoću tablet računara poput iPada ili Sony Tablet S zasnovanog na Androidu.

www.sony.rs

Photoshop ZA ANDROID

Opšteprisutni operativni sistem za mobilne uređaje, Android, dobio je svoju verziju najboljeg programa za obradu fotografija koja se u ovoj izvedbi zove Photoshop Touch i poseduje niz alati za selektovanje i obradu, a kuriozitet je puna podrška za slojeve. Aplikacija omogućava rad fotografijama čije dimenzije ne prelaze 1.600x1.600 piksela i podržava "Adobeov Creative Cloud" sistem za deljenje i čuvanje fotografija koji će uskoro biti dostupan i u desktop verziji.

<http://www.photoshop.com/products/mobile/express/android>

Gorilapod I NA NAŠEM TRŽIŠTU

Na našem tržištu sada se mogu naći originalni Joby Gorilapod stativi. Osim što služe kao običan stativ, zahvaljujući fleksibilnim zglavkastim nogama mogu da se, kao što im i ime govori, stabilno zakače na drvo, ogradu, kola, bicikl ili bilo koji drugi pogodan nosač. Proizvode se u različitim dimenzijama, a nosivost im se kreće od 325 g do 5kg. Distributer ovih stativa je firma "REFOT B".

www.joby.com i www.refot.com

Sigma OSVEŽENA SIGMA 18-200 mm OS

Od najpopularnijeg nepopularnog japanskog proizvođača foto-opreme "Sigme", stiže vest da će se uskoro na tržištu pojaviti osvežena verzija njihovog ultrazum objektivu 18-200 mm f/3,5-6,3 DC OS HSM. Ona u nešto manjem paketu donosi malo drugačiju konstrukciju sa sve "fuoritolikim" FLD optičkim staklom. Objektiv će biti dostupan za "Canon", "Nikon", "Sigma", "Pentax" i "Sony" sisteme, po preporučenoj ceni od oko 550 evra.

www.sigma-photo.co.jp/english

Fujifilm NOVI ULTRAZUM I MALO GOLICANJE MAŠTE

Iz "Fujifilma" najavljen je nov ultrazum fotoaparat X-S1, zasnovan na 2/3" EXR CMOS senzoru koji može da radi u režimu velike rezolucije sa 12 MP ili da podeksponira polovinu piksela da bi se dobio veći dinamički opseg i 24-624 mm, ekv. objektivu s maksimalnim otvorima blende f/2,8-5,3. Fotoaparat će biti dostupan početkom 2012. godine. Ono što je većini zanimljivije jeste vest koju je saopštio predsednik kompanije Šigetaka Komori, a koja kaže da kompanija radi na novom sistemu zasnovanom na odsustvu ogledala, promenljivim objektivima i senzoru koji će, prema njegovim rečima, biti bolji od konkurentskih senzora formata od 35 mm. Zvanična najava biće na proleće.

www.fujifilm.eu/rs

Kodak VODOOTPORNA HD KAMERA

Iz "Kodaka" stiže Playfull 720p HD kamera malih dimenzija, koja može da izdrži mnoge zabavne radnje poput zaranjanja do tri metra ili bacanja s visine od jednog i po metra. Telo ove kamere je debelo svega 12 mm, poseduje displej dijagonale dva inča, kao i USB konektor za lako priključivanje na raspoložive uređaje. Playfull prima SDHC kartice kapaciteta do 32 GB, a najavljena cena je svega 60 evra.

www.kodak.com

Redrock Micro EF OBJEKTIVI NA MFT TELIMA

Mikročetvortrećinski (MFT - Micro Four Thirds) fotoaparati i kamere poznati su po tome što je na njih pomoću adaptera moguće nakačiti praktično sve moguće i nemoguće objektivne. Prepreka su do sada bili moderni objektivni bez prstena za blendu, ali se kompanija "Redrock Micro" pobrinula za to, te je sada moguće za oko 320 evra kupiti adapter koji dozvoljava kontrolu blende u 1/3 EV koracima na Canon EF objektivima, što će videografima koji poseduju oba sistema izazvati pojavu suza radosnica.

www.redrockmicro.com

ANSMANN

AEP
Alt Energetika Plus

POSEDUJU SVE PREDNOSTI ALKALNIH
BATERIJA, ALI SU PUNJIVE!

Punjive baterije sa maxE tehnologijom imaju jako nizak nivo samopražnjenja i napravile su pravu revoluciju na tržištu baterija. ANSMANN sada u veličinama mignon AA i 9V E-block nudi unapređeni tip "maxE Plus" sa 20% većim kapacitetom. Mignon AA sada ima kapacitet 2500mAh dok 9V E-blok ima 250mAh. Ovo su baterije velikog kapaciteta, niskog nivoa samopražnjenja i maksimalnog broja ciklusa tokom životnog veka - idealne za vaš fotoaparat.

NOVA!

hibridna
baterija
SADA OD
2500mAh!

Distribucija mobilne energije :
Alt Energetika Plus d.o.o.
Pazinska 17, 11000 Beograd
Tel: +381 11 2492 537
office@altenergetika.com

www.altenergetika.com

Nikon 1 Nešto sasvim novo

NE DEŠAVA SE ČESTO U FOTO-INDUSTRIJI DA NEKI PROIZVOĐAČ RAZVIJA IZ POČETKA POTPUNO NOV SISTEM, ALI POTREBE KORISNIKA SE MENJAJU, PA I OVAKVE STVARI VIŠE NISU VELIKO IZNENAĐENJE. TESTIRAO SAM DVA PRVENCA IZ "NIKON 1 SISTEMA" – J1 I V1, KOJI IMAJU POTPUNO NOV SENZOR, OBJEKTIVE, PREMA TVRĐENJU "NIKONA" NAJBRŽI AUTOFOKUS, A U MAKSIMALNOJ REZOLUCIJI SNIMAJU BRZINOM OD 60 SNIMAKA U SEKUNDI

✦ Boris Bjelica

Poslednjih godina kompaktni digitalni fotoaparati s izmenljivim objektivima (CSC) postaju sve zanimljiviji i pridobijaju sve više simpatija različitih kategorija korisnika. Proizvođači kao što su "Panasonic", "Sony", "Olympus" i "Samsung" napravili su svoje CSC sisteme koji postaju jedna od alternativa za one koji su do sada koristili D-SLR fotoaparate i potrebno im je nešto kompaktnije,

ali da to ne utiče puno na kvalitet snimljenih fotografija. Došlo je izgleda vreme i da "Nikon" kao jedan od najvećih u foto-industriji pokaže svog keca iz rukava. To je "Nikon 1" sistem sa dva nova fotoaparata, četiri objektivna i dosta prateće opreme. Zasnovan je na novom "CX" formatu CMOS senzora dimenzija 13,2 x 8,8 mm koji je 2,7 puta manji od formata od 35 mm.

U RAZLIČITIM BOJAMA

Ponekad karakteristike fotoaparata nisu najvažnije pri izboru, već njegov izgled i boja. Zato "Nikon" ovaj fotoaparati nudi u pet različitih boja (crvena, crna, srebrna, bela i roze). U kompletu s njima dobićete objektiv iste boje.

1 DUGME ZA VIDEO

Posebno dugme kojim se aktivira snimanje video-zapisa.

2 PRIJEMNIK ZA DALJINSKI OKIDAČ

S prednje strane nalazi se prijemnik za bežični infracrveni daljinski okidač ML-L3.

3 ČIŠĆENJE SENZORA

Kod modela J1 "Nikon" nije ugradio sistem za čišćenje senzora, već je pribegao drugačijem triku. Postavio je zaštitno staklo koje je toliko udaljeno od senzora da ako na njega padne neka prijavština, neće se videti na fotografijama.

A UGRAĐENI BLIC
Za razliku od V1, on ima ugrađeni blic koji se izvlači iz tela pomoću jednostavnog mehanizma, ali nema priključak za eksterni blic.

B PRIKLJUČCI
Ima klasičan kombinovani USB/video izlaz i HDMI izlaz za prikaz fotografije i video-zapisa na televizorima velike rezolucije, preko koga se može daljinski kontrolisati prikaz slika.

DISPLEJ
Ima displej istih dimenzija kao V1, ali s manjom rezolucijom od 460.000 tačaka i širokim uglom gledanja.

RUKOVANJE

Ima jednostavan zaobljen dizajn koji malo podseća na Leica fotoaparati. Nema poseban rukohvat, osim gumenog dela na zadnjem delu fotoaparata. Ima dosta dugmaka i točkića koji olakšavaju rukovanje, ali je čudno da točkić za izbor režima rada nema više položaja. S dugmetom označenim sa F u zavisnosti od režima rada birate različite parametre. Okidanje je potpuno tiho i kada isključuje zvučni efekat, fotografisanje će biti diskretnije nego kada fotografirate kompaktnim fotoaparatom.

OCENA

Konstrukcija:
Rukovanje:
Mogućnosti:
Kvalitet fotografije:
Cena/Kvalitet:
UKUPNA OCENA

A BLIC
Nema ugrađeni blic, ali za njega je predviđen eksterni blic SB-N5. Ima pokretnu glavu i može se rotirati vertikalno ili horizontalno kako bi se svetlost odbila od plafona ili zidova. Može da bude i osvetljivač za snimanje video-zapisa, a napaja se strujom iz samog fotoaparata i podržava i-TTL i ručnu kontrolu rada.

GPS DODATAK
Kada se stavi GP-N100 na višenamenski priključak na fotoaparatu u EXIF podacima beležiće se podaci o geografskoj dužini i širini lokacije s koje se fotografiralo.

B PRIKLJUČCI
Ima klasičan kombinovani USB/video izlaz, priključak za eksterni mikrofoni i HDMI izlaz za prikaz fotografije i video-zapisa na televizorima velike rezolucije, preko koga se može daljinski kontrolisati prikaz slika.

OCENA

Konstrukcija:
Rukovanje:
Mogućnosti:
Kvalitet fotografije:
Cena/Kvalitet:
UKUPNA OCENA

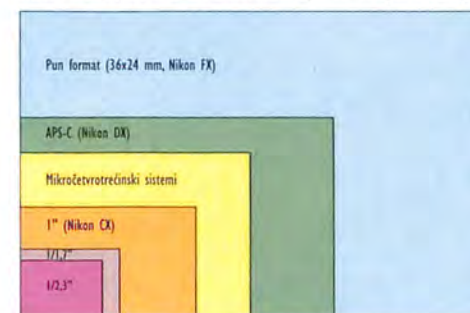

RAZLIKE IZMEĐU FOTOAPARATA J1 I V1

- V1 ima elektronsko tražilo velike rezolucije.
- J1 ima ugrađeni blic, dok V1 ima priključak za eksterni blic, GPS dodatak i ostalu dodatnu opremu.
- J1 ima samo elektronski zatvarač, dok V1 ima i mehanički koji treba da omogući bolji kvalitet snimljenih fotografija u određenim uslovima.
- V1 ima veću rezoluciju displeja.

ZAŠTO MANJI SENZOR?

Prve glasine o tome da će "Nikonovi" digitalni kompaktni sistemski fotoaparati imati senzor 2,7 puta manji od formata od 35 mm i manji od sličnih fotoaparata u ovoj kategoriji stvorio je polemiku i mnoga pitanja. Da li je ovo pravi ili pogrešan potez? Koji su razlozi za to? Pokušaću da vam razjasnim moguće razloge za ovaj "Nikonov" potez. "Nikon", kao i "Canon" su dve firme koje nemaju ozbiljnu

konkurenciju kada su u pitanju D-SLR fotoaparati i imaju mnogo odanih korisnika koji poseduju bogatu kolekciju objektivna za njihove D-SLR sisteme. Upravo zbog toga su se mnogo "nećkali" kada je u pitanju ova kategorija fotoaparata. Izrada relativno malih digitalnih kompaktnih sistema predstavlja kategoriju između kompaktnih fotoaparata i D-SLR. Njihovi potencijalni korisnici verovatno nikada nebi kupili D-SLR i pored toga što žele nešto više. "Nikon" je svesno stvarao takav digitalni kompaktni sistem za ovu kategoriju korisnika koja želi da se pohvali sa svojim fotografijama na društvenim mrežama kao što je Fejsbuk i za ljude koji uživaju u dobroj fotografiji.

S druge strane, pronalaženje kompromisa između veličine fotoaparata i kvaliteta slika ponekad predstavlja začarani krug. Da bi se postigao kvalitet fotografije kao na D-SLR fotoaparatu potreban je najbolji mogući senzor, s najvećom mogućom površinom, ali, s druge strane, što je

RUKOVANJE

Nema puno razlike u rasporedu i broju komandi između fotoaparata V1 i J1. Model V1 ima veći gumirani deo za palac i veću dugmad. Kod njega je "Nikon" na točkiću za izbor režima rada obavezno trebalo da doda i PSMA položaje. Okidanje je potpuno tiho kada se koristi elektronski zatvarač, a kada se koristi mehanički zatvarač, okidanje se čuje, ali nema napadan zvuk.

DISPLEJ

Dominantnu ulogu na zadnjem delu fotoaparata ima displej dijagonale 7,5 cm (3 inča) sa 920.000 tačaka i širokim uglom gledanja.

U RAZLIČITIM BOJAMA

Za razliku od J1, ovaj fotoaparati se nudi samo u dve boje (crnoj i srebrnoj).

1 DUGME ZA VIDEO

Posebno dugme kojim se aktivira snimanje video-zapisa.

2 TRAŽILO

Ugrađeno elektronsko tražilo s rezolucijom od 1.440.000 tačaka pruža odličan kvalitet prikaza slike. Pokriva 100% vidnog polja, a moguće je i podešavati dioptriju. Kada se oko približi tražilu, automatski će se isključiti displej i aktivirati tražilo.

3 PRIJEMNIK ZA DALJINSKI OKIDAČ

Pored standardnog prijemnika s prednje strane za bežični infracrveni daljinski okidač ML-L3, ovaj fotoaparati ima još jedan i sa zadnje strane.

senzor veće površine, to zahteva veće objektivne. S izmenljivim objektivima proizvođači pokušavaju da stvore kompromis između veličine senzora i kvaliteta slike, a da dimenzije fotoaparata budu približne kompaktnim fotoaparatom. U ovoj trci milimetara, svim proizvođačima zajedničko je da se napuštanjem refleksnog mehanizama dobija prostor za smanjivanje fotoaparata.

Sa novim "Nikon 1 sistemom", ovaj proizvođač uključio se u tržišnu utakmicu, ali na takav način da ne ugrozi prodaju svojih D-SLR fotoaparata, a da, s druge strane, zadovolji onu kategoriju korisnika koja je negde između. Čak i s manjim senzorom od onog koji imaju drugi digitalni kompaktni sistemski fotoaparati, Nikon 1 pruža znatno bolji kvalitet snimljenih fotografija i od najboljeg kompaktnog digitalnog fotoaparata. Kao što se može videti iz ilustracije, "Nikonov" novi CX format senzora četiri puta je veći od senzora koji ima Coolpix P7100 i duplo je manji od senzora koje imaju mikročetvortrećinski sistemi.

NOVE MOGUĆNOSTI

Sa dva nova kompaktna sistemska fotoaparata "Nikon" je imao jednu viziju, a napravio je dva različita fotoaparata sličnih mogućnosti i za različite kategorije korisnika. Nikon 1 J1 je napravljen za širi krug korisnika koji žele da zabeleže svoje uspomene i podele ih sa drugima, a da kvalitet snimljenih fotografija bude na većem nivou. Nikon 1 V1 i pored toga što daje isti kvalitet snimljenih fotografija, namenjen je više entuzijastima u fotografiji koji žele lakši i manji fotoaparat s izmenljivim objektivima. On je napravljen od legure magnezijuma, ima elektronsko tražilo i može prihvatiti više dodatne opreme za fotografisanje i snimanje filmova. Ono što krase oba ova fotoaparata jeste izuzetna brzina fotografisanja i u maksimalnoj rezoluciji. U RAW ili JPG formatu fotografije brzinom od čak 60 snimaka u sekundi bez izoštravanja za vreme fotografisanja ili 30 snimaka u sekundi s izoštravanjem. Reagovanje okidača je odlično, a izoštravanje je izuzetno brzo i na istom je nivou, ako ne i bolje od onog koje imaju Panasonic Lumix GF-3 ili Olympus Pen E-PL3.

Ekspozicija se kod oba fotoaparata kontroliše elektronskim zatvaračem (tj. kontroliše je CMOS senzor) u rasponu od 30 do 1/16.000 s. Zbog toga je fotografisanje brzo i tiho. Kod modela V1 ekspozicija može da se kontroliše i klasičnim

mehaničkim zatvaračem u rasponu od 30 do 1/4.000 s. Postavlja se pitanje kada koji zatvarač koristiti? Moja preporuka jeste da u većini situacija koristite mehanički zatvarač kod kog je sinhronizacija za rad s blicem 1/125 s, a kod elektronskog 1/60 s. U slučajevima kada je potrebna veća brzina fotografisanja, tiši rad i veća brzina zatvarača, treba izabrati elektronski zatvarač.

Postoje još dva neobična režima rada. Jedan je pametan birač fotografija (Smart Photo Selector), koji pomaže da se uvek dobije najbolji snimak. Fotoaparat snima 20 fotografija velike rezolucije pre otpuštanja okidača i nakon toga snima na memorijsku karticu pet najboljih na osnovu izraza lica, kompozicije i oštine. Drugi je snimak s pokretom (Motion Snapshot). Jednim pritiskom na okidač fotoaparat snima fotografiju i kratak film od 2,5 sekundi s muzičkom podlogom.

Video-zapis snimaju u punoj HD rezoluciji (1.080p), a za vreme video-zapisa moguće je i napraviti fotografiju u istoj rezoluciji. Ima i PSMA režime rada, ali se do njih dolazi preko menija fotoaparata. Jedna stvar je neobična, a to je da nije moguć samostalan izbor režima rada sa scenama, nema opciju za snimanje panorama ili HDR-a i dobro poznati "Nikonov" retuš meni.

ADAPTER FT1

S ovim adapterom može se koristiti bogata serija NIKKOR objektivna s F-bajonetom. Kada se koriste AF-S i AF-I objektivni koji imaju u sebi ugrađen motor za izoštravanje i autofokus će funkcionisati. Adapter ima navoj za stativ, što povećava stabilnost kada se koriste veći i teži objektivni.

OBJEKTIVI

Uz novi sistem idu i novi objektivni, a za početak "Nikon" nudi četiri, specijalno konstruisana, objektivna koji daju najbolji kvalitet fotografija ili video-zapisa. Balans belog je posebno optimizovan za svaki objektiv, a rad autofokusnog motora izuzetno je tih. Tri zum objektivna koja su sada u ponudi (VR 10–30 mm f/3,5–5,6 ekvivalentan žižnoj daljini od 27 do 81 mm; VR 30–110 mm f/3,8–5,6 ekvivalentan žižnoj daljini od 81 do 297 mm i VR 10–100 mm f/4,5–5,6 PD-ZOOM) poseduju efikasnu optičku stabilizaciju slike. Kada nisu u upotrebi, sklappaju se, što ih čini

kompaktnijim. Praktična mogućnost koju imaju "Nikonovi" objektivni s dugmetom za otključavanje jeste da se, u trenutku kada otključamo objektiv, i fotoaparat automatski uključi. Za sve one koji vole kompaktni stil i objektiv s fiksnom žižnom daljinom tu je objektiv napravljen u "palačinka" stilu – 10 mm f/2,8 – koji pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 27 mm. Primitičete da je "Nikon" napravio još jedan hrabar i neobičan prototipova: makro, portretni, širokougaoni zum i nekoliko tankih zum objektivna.

fotoaparata nije ni potreban. Naravno, moguće je i ručno izoštravanje, ali se onda koristi zadnji točičić za izbor komandi na samom fotoaparatu. Drugu specifičnost ima objektiv VR 10–100 mm f/4,5–5,6 PD-ZOOM, koji ima motorizovano zumiranje, što je praktično kada snimamo video-zapis. Naravno, ovo je sistem u razvoju i sigurno u budućnosti treba očekivati još novih i različitih objektivna, što je "Nikon" odmah potvrdio pokazujući još sedam prototipova: makro, portretni, širokougaoni zum i nekoliko tankih zum objektivna.

TEHNIČKI PODACI

MODEL	1 NIKKOR 10 mm f/2,8	1 NIKKOR VR 10–30 mm f/3,5–5,6	1 NIKKOR VR 30–110 mm f/3,8–5,6	1 NIKKOR VR 10–100 mm f/4,5–5,6 PD-ZOOM
Cena	23.490 din. (234 evra)	18.490 din. (184 evra)	23.490 din. (234 evra)	71.990 din. (719 evra)
Bajonet	Nikon 1	Nikon 1	Nikon 1	Nikon 1
Žižna daljina	10 mm	10–30 mm	10–110 mm	10–100 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	27 mm	27–81 mm	81–297 mm	27–270 mm
Maksimalni otvor blende	f/2,8	f/3,5 (10 mm) f/5,6 (30 mm)	f/3,8 (30 mm) / f/5,6 (110 mm)	f/4,5 (10 mm) / f/5,6 (100 mm)
Minimalni otvor blende	f/11	f/16	f/16	f/16
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	6/5	12/9	18/12	21/14
Broj lamelica blende	7	7	7	7
Stabilizator slike	ne	da	da	da
Minimalna daljina izoštravanja	0,2 m	0,2 m	1 m	0,3 m (10 mm), 1 m (100 mm)
Prečnik filtra	40,5 mm	40,5 mm	37 mm	72 mm
Senilo	HB-N101	HB-N101	HB-N103	HB-N102
Sadržaj kutije	prednji i zadnji poklopac	prednji i zadnji poklopac	prednji, zadnji poklopac i senilo	prednji, zadnji poklopac i senilo
Dimenzije / masa	55,5 x 22 mm / 77 g	57,5 x 42 mm / 115 g	60 x 61 mm / 180 g	77 x 95 mm / 530 g

* Cene su okvirne i podložne promenama

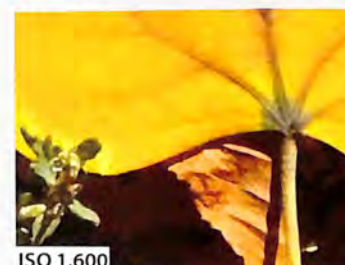
NA TESTU

ISO 200

ISO 800

ISO 1.600

ISO 3.200

KVALITET FOTOGRAFIJA

Oba fotoaparata imaju isti senzor i isto procesiranje koje daje fotografije s efektivnom rezolucijom od 10,1 miliona piksela. Nov "Nikonov" senzor daje odlične rezultate i na nižim ISO osetljivostima. Postiže dobar kontrast, reprodukciju boja i dinamički opseg koji je blizu ili bolji od fotoaparata s većim senzorom. S druge strane, i pored toga što je kvalitet senzora blizu njegovim konkurentima na

većim ISO osetljivostima i slabijim svetlosnim situacijama, primetan je pad u kvalitetu snimljenih fotografija. Sum se znatnije povećava iznad ISO1.600, ali fotografije su upotrebljive. Ako ga uporedimo, na primer, sa "Nikonovim" najboljim kompaktnim digitalnim fotoaparatom Coolpix P7100 koji ima istu rezoluciju, ali manji senzor, on daje veću količinu šuma na ISO 400 nego J1 ili V1 na ISO 800. Fotografije su odlično eksponirane, a posebno me je oduševila tačnost automatskog balansa belog u uslovima gde i skuplji D-SLR fotoaparati greše.

UTISAK

Može se zaključiti da je novi "Nikon 1 sistem" nastao kao rezultat detaljnog istraživanja potreba današnjeg tržišta. Oba fotoaparata nude odličan kvalitet fotografija i video-zapisa, a od sličnih modela ih odvaja velika brzina fotografisanja i izoštravanja, a sve to je lepo upakovano u kompaktno i jednostavno telo, pa će korisnici biti veoma zadovoljni. Bilo bi dobro da ima nešto veću rezoluciju senzora zbog konkurencije i onih koji vole veće brojeke.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	NIKON 1J1	NIKON 1V1
Cena (sa PDV)	55.990 din. (559 evra) set sa 10–30 mm	81.990 din. (819 evra) set sa 10–30 mm
Priključak za objektiv-bajonet	Nikon 1	
Faktor uvećanja žižne daljine	2,7 x	
Tip senzora / veličina	CMOS / 13,2 x 8,8 mm	
Odnos strana senzora	3:2	
Efektivna rezolucija	10,1 milion piksela	
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG / H.264/MPEG-4	
Tražilo	nema	elektronsko tražilo s rezolucijom od 1.440.000 tačaka, pokriva 100% vidnog polja, korekcija dioptrije –3 do +1 m ⁻¹
Displej	3 inča (7,5 cm) sa 460.000 piksela	3 inča (7,5 cm) sa 921.000 piksela
Autofokus	hibridni autofokus (autofokus s detektovanjem faze / otkrivanjem kontrasta)	
AF osvetljivač	da	
Zatvarač	elektronski od 30 s do 1/16.000 s i B	mehanički od 30 s do 1/4.000 s i B elektronski od 30 s do 1/16.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/60 s	1/60 s (elektronski) 1/250 s (mehanički)
Maksimalna brzina kontinualnog fotografisanja	60 snimka u sekundi (ne radi merenje i AF), ili 30, 10 snimaka u sekundi RAW ili JPEG formatima	
Ekspozicijski režimi rada	Auto izbor scena, P, A, S i M	
Merni sistem	matriks, centralno i spot	
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1 EV), proširenje od ISO 6.400	
Korekcija ekspozicije	+/-3 EV (korak 0,3 EV)	
Korekcija snage blica	-3 do +1 (korak 0,3 EV)	
AutoBracketing	ne	
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereno	
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	ne / da	
Ugrađeni blic	da	ne (ima priključak za eksterni)
Blic TTL sistem	i-TTL	
Tip memorijske kartice	SD / SDHC / SDXC	
Daljinski okidač	da, ML-L3 (bežični)	
Kontrola dubinske oštine	ne	
PictBridge standard	da	
Stabilizacija slike	ne (koristi optičku stabilizaciju slike na objektivu)	
Priključci	USB 2.0 / video-izlaz i mini HDMI	USB 2.0 / video-izlaz i mini HDMI, eksterni mikrofon
Napajanje	Li-jon baterija EN-EL20 (1.010 mAh)	Li-jon baterija EN-EL15 (1.900 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 230 snimaka ili 70 min filma	oko 400 snimaka ili 120 min filma
Dimenzije / masa	106 x 61 x 29,8 mm / 234g	113 x 76 x 43,5 mm / 383g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija EN-EL20, punjač MH-27, poklopac za telo, kabl, USB kabl, video-kabl i CD-ROM s programima	Li-jon baterija EN-EL15, punjač MH-25, poklopac za telo, kabl, USB kabl, video-kabl i CD-ROM s programima
Informacije	www.nikon.rs	

* Cene su okvirne i podložne promenama

➕ Kompaktan i elegantan fotoaparat, velika brzina fotografisanja od 60 snimaka u sekundi u maksimalnoj rezoluciji, odličan kvalitet snimljenih fotografija i video-zapisa, brzina izoštravanja, dobra ponuda objektivna za početak.

➖ Očekivalo se da će imati nešto više piksela, kvalitet snimljenih fotografija s višim osetljivostima mogao bi biti bolji, nije moguć individualni izbor scena, bilo bi dobro da ima neke mogućnosti kao što je snimanje panorama, HDR fotografija.

Kompaktan i kvalitetno napravljen fotoaparat, velika brzina fotografisanja od 60 snimaka u sekundi u maksimalnoj rezoluciji, odličan kvalitet snimljenih fotografija i video-zapisa, brzina izoštravanja, dobra ponuda objektivna za početak, višenamenski priključak.

Za ovaj model bilo bi dobro da se direktno mogu birati PSMA režimi rada na točičiću, nema ugrađeni blic, kvalitet snimljenih fotografija s višim osetljivostima mogao bi biti bolji.

Sony SLT-A77

Evolucija traje

D-SLR FOTOAPARATI KOJE VEĆINA NAS IMA PO TORBAMA I NOSI U ŠETNJU U SUŠTINI SU VEOMA SLIČNI SLR FOTOAPARATIMA KOJI SU SE POJAVILI PRE OKO ŠEST DECENIJA, ONO OSNOVNO, TJ. OGLEDALO, PENTAPRIZMA I TRAZILO SU I DALJE TU...

✎ Srđan Abdijević Abdee

Naravno, vreme je učinilo svoje, pa je film zamenjen senzorom, ivice su zaobljene, automatika odrađuje veći deo posla i sve je lakše i jednostavnije, ali koncept je isti. Tradicionalni proizvođači su inertni, ali je baš to ono što je dalo šansu da neki novi "igrači" ulete na teren i pokušaju da unesu inovacije. Jednog od tih proizvođača, "Minolta", nekad pionira kada su u pitanju novine, pre pet godina "progutao" je gigant potrošačke elektronike, kompanija "Sony", i sada smo svedoci evolucije koja polako ali sigurno menja "jednooke refleksne fotoaparate". Ono što se vidi već iz imena novih "Alfi" jeste zamena onog "refleksni" "providnim" (translucent), tj. pokretno ogledalo SLR fotoaparata zamenjeno je fiksnim poluprovodnim ogledalom na SLT fotoaparatu, a optičko tražilo sada je postalo elektronsko i umesto u mat staklo i prizmu, gledamo u minijaturni displej velike rezolucije. No, da skratim priču, pred nama je, premijerno, Sony Alpha SLT-A77.

Odmah po otvaranju povelike kutije bilo mi je jasno da je reč o modelu koji će se trkati s najboljim APS-C modelima drugih proizvođača. Telo je veliko, s odlično oblikovanim rukohvatom, a kvalitet upotrebljenih materijala i sama izrada su na vrhunskom nivou. Pravo je uživanje u ovom "plastičnom" vremenu ugledati i u ruku uzeti robustan proizvod tako da je i laicima jasno da je napravljen da traje. Dodatnu sigurnost uliva i to što je A77 poprilično "zadihtovan", tj. povećana mu je otpornost na prašinu i vlagu. Isto važi i za "kit" objektiv DT 16-50 mm f/2,8 SSM, HVL-F43AM eksterni blic i dodatni vertikalni rukohvat tako da se i "Sony" sada može pohvaliti kompletnom ponudom za rad na terenu i u svim vremenskim uslovima.

ELEKTRONSKO TRAZILO

Za razliku od Alfe 700, A77 poseduje na gornjoj strani statusni displej, što je "novina" koja veoma

1 ELEKTRONSKO TRAZILO

Elektronsko tražilo do sada nevidenog kvaliteta

2 SNIMANJE VIDEOA

"Video okidač" za trenutno snimanja video-materijala

3 DŽOJSTIK

Neprecizni i neudobni džojstik koji otežava kretanje kroz menije i promenu parametara

4 FUNKCIJSKI TASTER

Funkcijski taster kojim se pristupa meniju za brzu promenu parametara

5 DISPLEJ

Displej visoke rezolucije koji se može postaviti u sve moguće položaje

olakšava rad. Kada sam uključio fotoaparat, dočekalo me je prijatno iznenađenje u vidu displeja dijagonale tri inča, sa 921.600 tačaka na kome je prikaz jasan, a vidljivost sjajna čak i na suncu. Dodatni talas zadovoljstva je usledio kada sam krenuo da displej okrećem u sve moguće i nemoguće položaje, jer se on pomena u tri ose, što u kombinaciji sa samim SLT konceptom ima neverovatan kreativni potencijal. Ako je taj displej bio iznenađenje, za ono čudo u tražilu bi se moglo reći da je pravi, pravcati šok! Naime, reč je o revolucionarnom OLED elektronskom tražilu s neverovatnih 2,4 miliona tačaka koje sliku prikazuje u rezoluciji 1.024 x 768 piksela. "Sony" ga naziva "TruFinder" i potpuno je jasno da je naziv vrlo istinit jer je prikaz jasan, bez pikselizacije i treperenja. Manuelno izoštravanje nije problem, a prikazivanje pomagala poput digitalne libele i histograma dodatno doprinosi pozitivnom utisku.

Da ne ispadne da preterujem, reći ću vam samo da moj kolega, inače "stari" "minoltaš", a sadašnji "sonijevac", vlasnik Alfe 700, prvih nekoliko minuta uopšte nije primetio da gleda u displej! Zajednički smo doneli zaključak da je ovakvo elektronsko tražilo bolje nego malena optička tražila na većini D-SLR tela sa APS-C senzorom. Čak i u uslovima koji se opuštenu mogu nazvati mrakom, prikaz u tražilu, iako zbog pojačanja signala prilično zrnast, omogućava da se jasnije vidi ono što se fotografše, te je precizno kadriranje daleko lakše.

UNAPREĐEN AUTOFOKUS

Dobro telo podrazumeva veliki broj spoljnih kontrola i A77 tu nije izuzetak, pa je i na ovom modelu broj odlazaka u glavni meni sveden na minimum. Sve fotografima bitne kontrole imaju zasebno dugme ili prekidač i kada se korisnik jednom navikne na njihov raspored, rad postaje uživancija. Nažalost, iz nekog razloga, konstruktori su odlučili da umesto kursorskih tastera koriste minijaturni "džojstik" koji, po mom skromnom mišljenju, koliko je dobar kada je reč o promeni autofokusne tačke, toliko, zbog nepreciznosti, i nije baš najsrećnije rešenje za šetnju po menijima i promenu parametara.

Za razliku od SLR fotoaparata, SLT, zahvaljujući poluprovodnom ogledalu, kombinuje "živi prikaz" s faznim autofokusom, što je jedinstvena i veoma

dobro implementirana mogućnost. To u praksi znači da je moguće koristiti servo autofokus bez gledanja u tražilo, što je od velike važnosti kada se snima video i kada je moguće brzo i lako napraviti snimke čija bi realizacija na D-SLR fotoaparatu zahtevala pažljivo planiranje, mnogo proračuna i veliku umešnost snimatelja. Autofokus je, posebno zahvaljujući povećanom broju "krstastih" AF tačaka kojih na ovom modelu ima čak jedanaest, brz i precizan. To važi i za nove objektivne s tihim SSM motorima i za stare objektivne koji koriste AF motor u telu. U lošim svetlosnim uslovima fotoaparat koristi lampu za pomoć pri uoštravanju koja je, za razliku od nekih konkurentskih modela, veoma diskretna jer ne blešti i ne skreće pažnju. Kada se manualno fokusira, moguće je koristiti čak dve pomoći za izoštravanje: uvećanje prikaza ili uključiti opciju "peaking" kada fotoaparat sve ono što je kontrastno a u fokusu je, oboji u jednu od tri ponudene boje, što mnogo pomaže kada se puca "s kuka" i/ili zonski fokusira.

Za rad s blicevima se može slobodno reći da je "pesma" jer Alfa 77 fantastično radi i kada je eksterni blic nakačen na telo i kada pomoću ugrađenog blica bežično kontroliše kompatibilne fleševe. Manji problem može da predstavlja činjenica da Sony koristi od Minolte nasledenu nestandardnu papučicu pa je neophodno dokupiti adapter ako postoji potreba da se koriste radio okidači ili bilo šta što ima ISO papučicu.

Zahvaljujući fiksnom ogledalu i brzom procesoru, A77 može da snima rafalno brzinom od čitavih 12 fotografija u sekundi, što je za jedno ne previše skupo telo namenjeno amaterima donedavno bilo nezamislivo. Brzina snimanja posebno znači prilikom pravljenja panorama koje fotoaparat sam spaja, a na fotografu je jedino da ga pravilno okreće. Kuriozitet je mogućnost automatskog pravljenja 3D panoramskih snimaka za čiji je pregled neophodno koristiti specijalne naočare.

Napomenuo bih i to da je zatvarač na A77 tih, a pošto nema ni "lupanja" ogledala, može da se koristi čak i tamo gde su neophodni tišina i diskrecija. Fotograf koji vole "geotagging" uz A77 ne moraju da kupuju dodatni GPS uređaj namenjen za tu svrhu jer ga ovaj fotoaparat ima ugrađenog ali bih napomenuo da je u slučaju upotrebe istog, rezervna baterija imperativ. "Tagovane" fotografije se prilikom pregleda mogu

A Ugrađeni blic može bežično da kontroliše eksterne fleševe

B Stereo mikrofoni

C GPS prijemnik za jednostavan "geotagging"

D Prekidač koji eliminiše potrebu za odlaskom u meni prilikom promene režima rada autofokusnog sistema

Superiorni Contaflexi

SREDINOM PROŠLOG VEKA, BIO JE TO POČETAK PEDESETIH, NA SCENU JE STUPLA "NOVA MODA" U PROIZVODNJI FOTOAPARATA. STIGLI SU SLR FOTOAPARATI S CENTRALNIM ZATVARAČEM

U to vreme Evropa je još vodila glavnu reč u fotografskoj industriji, a kako su se tu proizvodila i dva najbolja centralna zatvarača na svetu s osnovnim nazivima Compur i Prontor, eto lepe prilike da se smisli nešto novo. Tako su nastali fotoaparati te klase s imenima: Mecaflex, Contaflex (oba 1953), japanski Firstflex 35 (1955), Reflex Retina (1956) Bessamatic i Ambiflex (1959), te još jedan "japanac" Aires Reflex 35, kao i Pentina iz DDR, (1960). Uzgred, bilo ih je još. Kompaktnija konstrukcija u odnosu na SLR fotoaparate sa zavesnim zatvaračem, sinhronizacija za blis pri svim brzinama ekspozicije i relativno niža cena proizvodnje, na prvi pogled bili su najznačajniji faktori zbog kojih je fotografska industrija krenula ovim pravcem. Koliko je to bilo pogrešno, videćete kasnije.

KONSTRUKCIJA I FUNKCIJA

Umesto zavesnog, na fotoaparatu je centralni zatvarač. A kako je on, pri posmatranju scene otvoren, film od osvetljavanja štiti dodatni pokretni poklopac, smešten između refleksnog ogledala i samog filma. Zatvarač na nekim od ovih fotoaparata smešten je između elemenata objektiv, dok je na drugima zatvarač iza poslednjeg sočiva, što je po mom mišljenju bolje rešenje. Sve ostalo, SLR sa zavesnim i ovaj s centralnim zatvaračem, mogu imati isto. Ali kada je funkcionisanje u pitanju, fotoaparati s centralnim zatvaračem daleko su komplikovaniji. Pogledajmo šta se sve dešava kada pritisnemo okidač ovakvog fotoaparata:

1. zatvaraju se lamele zatvarača;
2. lamele blende postavljaju se na ranije podešeni otvor;
3. podiže se refleksno ogledalo;
4. otvara se dodatni pokretni poklopac;
5. otvaraju se i,
6. zatvaraju lamele zatvarača da bi podešenom ekspozicijom osvetlile film;
7. noviji modeli fotoaparata ponovo spuštaju refleksno ogledalo u poziciju za posmatranje scene;
8. kod nekih i blenda se vraća s podešene na puni otvor;

Sve ovo dešava se posle samo jednog premotavanja filma, a time i napinjanja zatvarača i odgovarajućeg mehanizma.

Ovih šest do osam sekvenci koje fotoaparati mora nepogrešivo da realizuje i to u neverovatno kratkom vremenu zahtevalo je vrhunsku preciznost izrade i korišćenje najboljih materijala, što je bio osnovni

Zeiss Ikon Contaflex Super B

Pogled odozgo

Zadnja strana fotoaparata

Zeiss Ikon Contaflex Super B pogled odozdo

Unutrašnjost izmenljivih leđa

Miroslav Nikoljačić

razlog da su, dugo godina, na tržištu opstali samo fotoaparati ovog tipa proizvedeni u "Zeissu", "Kodaku" i "Voigtländeru". Bili su najkvalitetniji. Ostali su morali da se povuku.

A SADA O CONTAFLEXIMA

Contaflex se prvi put javlja još 1935. godine. To ime nosio je "Zeissov" spektakularni dvooki refleksi fotoaparati formata 35 mm, pomenuću ga na kraju, a on je toliko interesantan da završuje da se o njemu i posebno piše.

CONTAFLEX I I II

Kao što sam već rekao, prvi SLR Contaflex napravljen je 1953. godine. Bio je to fotoaparati s fiksnim objektivom Tessar 2,8/45 mm koji je uoštavao okretanjem prednjeg elementa, u Synchro Compur zatvaraču sa starom podelom ekspozicija. Sledeće godine stiže nova podela sa 1/125, umesto 1/100 s kod prethodnika. Postojale su četiri verzije ovog modela s minimalnim razlikama, a njihova kolekcionarska vrednost je devedesetak evra. Model II (1954) dobija selenski svetlome, smešten na levom gornjem delu prednje strane. Postoje tri verzije: na prvoj svetlome ima dva merna područja, na drugoj jedno merno područje sa DIN oznakama, a trećoj su dodate i ASA vrednosti. Cene su približne prethodnom modelu. Iako je je kod ovih modela objektiv fiksni, na njega se mogao montirati dodatak nazvan Teleskop 1,7x.

CONTAFLEX III I IV (1956/57)

Na oba modela je objektiv Tessar, ali ovog puta 2,8/50 mm s izmenljivim prednjim delom i uoštavanjem pomoću helikoidnog navoja kojim se pokreće ceo tubus objektiv, a model IV je dobio i svetlome Contaflexa II. "Trojka" je napravljena u 20.000, a "četvorka" u 80.000 primeraka. U skladu s tim su i kolekcionarske vrednosti – oko sto prvi i 70 evra drugi model.

CONTAFLEX ALPHA I BETA (1957)

Opremljeni jednostavnijim objektivom Pantar 2,8/45 mm (tri elementa) u Prontor Reflex zatvaraču (do 1/300 s) predstavljali su Contaflexe s popularnom cenom. Alfa je bila bez svetlomera, dok je na Beta bio selenski svetlome s modela II i IV. Prednji deo objektiv mogao se zameniti dodacima koji su davali žižne daljine 30 i 75 mm pri blendi f/4. Hromirana

Contaflex I

verzija Alphe napravljena je u 15.000 primeraka i kolekcionarska vrednost joj je oko 100 evra, crna verzija imala je manje primeraka i višu cenu, dok je Beta proizvedena u oko 30.000 komada, a prodavala se po istoj ceni kao i hromirana Alpha.

CONTAFLEX RAPID (1958)

Uz objektiv Tessar 2,8/50 mm u Synchro Compuru, i malo produženo telo, dobija i šine za pribor, polugu za premotavanje filma i sklopljivu polugu na dugmetu za vraćanje filma u kasetu. Posедуje i mogućnost izmene magazina za filmove, ali ostaje bez svetlomera. Napravljen je u 8.000 primeraka i vredni oko 130 evra.

CONTAFLEX PRIMA (1959)

Ovaj pojednostavljeni model s objektivom Pantar sličan je modelu Rapid i proizvodio se do 1965. godine. Pored kuplovanog selenskog svetlomera, posedovao je mogućnost izmene dodatnih elemenata objektiv kao Alpha i Beta. Proizveden je u skoro 35.000 primeraka, a kolekcionarska vrednost mu je oko 120 evra.

CONTAFLEX SUPER (1959)

Selenska čelija svetlomera, kompletno povezana s blendom i ekspozicijom, premeštena je na prednji deo pentaprizme. Lako se prepoznaje po okruglom, vertikalno postavljenom regulatoru blende. Kazaljka svetlomera vidljiva je na gornjem delu fotoaparata, ali i u tražilu. Objektiv Tessar 2,8/50 mm može koristiti izmenljive prednje elemente kao modeli III i IV. Fabrika je napravila 135.000 primeraka ovog modela, a kolekcionarska vrednost mu je oko sto evra.

CONTAFLEX SUPER NEW (1962) I SUPER B (1963)

Ovo su već modeli izuzetnog dizajna, i završne obrade, naravno. Povećana površina merne čelije dobija na sebi natpis ZEISS IKON. Kazaljka svetlomera na modelu Super New vidi se i spolja i u tražilu. Napravljeno je oko 30.000 primeraka, a kolekcionarska vrednost kreće se do 120 evra. Contaflex Super B ima i mogućnost automatskog podešavanja blende na principu prioriteta ekspozicije, a svi elementi snimanja vidljivi su u tražilu. Hromirana verzija, napravljena u 110.000 primeraka, vredni oko 100, crna preko 200, a ako na mernoj čeliji umesto Zeiss Ikon stoji natpis ZIAG (eksport za Austriju), vrednost se povećava na 400 evra.

CONTAFLEX SUPER BC (1965) I CONTAFLEX S (1968)

Model Super BC je prvi Contaflex sa TTL merenjem pomoću CdS merne čelije. Pravougaonik na prizmi (u kome je kod modela Super B bila selenska merna čelija) sada ima samo dekorativnu ulogu, a baterija

svetlomera smeštena je na donjem prednjem delu fotoaparata. Hromirana verzija napravljena je u oko 17.500, a crna u skoro 98.000 primeraka. Prva ipak ima manju cenu, oko 150, a druga oko 300 evra. Modeli s oznakom BW (Bundeswehr), kao i ZIAG koštaju do 250. Contaflex S je isti kao i Super BC, ali je, iz marketinških razloga, preimenovan u S, tako da na prednjem delu pentaprizme stoji Contaflex S, a Zeiss Ikon logo sada ima svetla slova na tamnoj pozadini. Hromirana verzija vredni stotinak evra, a crna, i ona s oznakom BW, duplo.

IZMENLJIVA OPTIKA ZA CONTAFLEXE

Upravo tako, nisam mogao da napišem "izmenljivi" objektiv jer se ovde menjaju samo prednji elementi objektiv. Izbor je mali, spisak baš ne može da obraduje: Pro-Tessar 4/35 mm (filtri 49 mm), Pro-Tessar 3,2/35 mm (60 mm), Pro-Tessar 4/85 i 3,2/85 mm (60 mm), Pro-Tessar 4/115 mm (67 mm) i Monokular 8x30B koji odgovara teleobjektivu od 400 mm, a stavlja se direktno na standardni objektiv. Postoji još i predobjektiv s nazivom Pro-Tessar 1:1 predviđen za makrosnimanja, kao i dodaci za 3D snimanja: Steritar A za Contaflex I i II, Steritar B za sve ostale modele s Tessarom i Near Steritar za snimanja iz blizine. Ipak, sve je to vrlo siromašno.

CONTAFLEX 126 (1976)

Predviđen za snimanje "Kodakovim" filmovima tipa 126 (28x28 mm), sa zavesnim zatvaračem, automatskom ekspozicijom i izmenljivim objektivima, ovaj fotoaparati sem imena nema ništa zajedničko s ostalim Contaflexima, ali ima veći izbor objektiv: Distagon 4/25 mm i 2,8/32 mm, Pantar 2,8/45 mm i Tessar 2,8/45 mm, Sonnar 2,8/85 mm, Tele Tessar 4/135 mm i Tele Tessar 4/200 mm. Šteta što je bio predviđen za format filma namenjen kompaktnim fotoaparatom. Postojale su tri verzije: hromirana, crna i ZIAG, kolekcionarska vrednost im je do 80 evra.

WEBER SL 75

Pre nego što je "Zeiss Ikon", 1972. godine, prekinuo proizvodnju fotoaparata, njegovi konstruktori imali su planove za više novih fotoaparata. Jedan od tih, s oznakom SL 725 i elektronskim zatvaračem, mada sasvim drugačiji, trebalo je da produži život liniji Contaflexa. Potpuno izmenljivi objektiv s modifikovanim Contarex bajonetom predviđeni za ovaj fotoaparati i sada bi izgledali primamljivo: Distagoni 4/18 mm, 2,8/25 mm, 2,8/35 mm, Planar 1,4/50 mm, Sonnari 2,8/85 mm i 2,8/135 mm, kao i Tele-Tessar 3,5/200 mm, zaista predstavljaju lepu družinu. Prototip je stigao u ruke firme Weber, koja ga je pod nazivom Weber SL 75 izložila i na Fotokini iako nije, tehnički posmatrano, bila zrela da krene s proizvodnjom. Odgovarajući partner koji bi proizvodio SL 75 nikako nije pronađen, a govorilo se i o "Asahi Pentaxu", ali je i on odustao jer je fotoaparati bio komplikovan i skup. I tako je loza Contaflexa ugašena.

CONTAFLEX

Vraćam se na početak. Onaj prvi dvooki Contaflex, a zvao se samo tako, najvredniji je od svih s ovim imenom. Bio je to prvi fotoaparati na svetu s ugrađenim fotoelektričnim svetlomermom i izmenljivim objektivima. Vrlo je redak i njegova kolekcionarska vrednost dostiže 1.800 evra.

MOJ CONTAFLEX SUPER B

Na kraju, kratka priča o mom iskustvu s Contaflexom. Po završetku fakulteta prvo sam bio foto-reporter u Ekspres Politici, gde sam za snimanje koristio ruski Kijev ili Zorkij 4. Divio sam se Jovanu Ritopečkom i Stevi Kragujeviću i zavideo im na njihovim Rolleiflexima i Leicama. Kasnije sam ostavio posao foto-reportera i zaposlio se u svojoj struci, u RTS-u, tada je to bio RTB. Iznad stola zalepio sam veliki propekt sa slikom Contaflexa Super B, tada je taj fotoaparati bio moj fotografski san. Tehnički, bio je superiorn u odnosu na tadašnje Egzakte i Praktice, iako su one, kao sistemi, imale daleko veće mogućnosti snimanja. Znao sam napamet sve njegove karakteristike, koje sam pročitao u katalogima nemačkih firmi "Porst" i "Hildenbrand". Nepun mesec dana kasnije, jedne večeri, u izlogu komisijona u Knez Mihailovoj, ne verujem svojim očima, stoji upravo on – Contaflex Super B. Vređeo je dve moje plate, koje, naravno, nisam imao. Preko noći sam obezbedio novac i sledećeg jutra, već u osam, bio sam pred radnjom. Te noći Contaflex je "spavao" na stolici pored moga kreveta. A meni san, naravno, nije dolazio na oči. Fotoaparati me je lepo služio, njime sam napravio dosta fotografija većih formata namenjenih učestvovanju na izložbama. Kasnije sam nabavio i teledodatak od 115 mm, koji je odlično "radio", ali je bio vrlo težak. S vremenom, kako su želje, a i potrebe narastale, počeo je da mi smeta Contaflexov ograničeni izbor objektiv, a kada sam nabavio prvi Nikon F, ljubav prema Contaflexu polako je splasla. Zamenio sam ga, zajedno s teledodatakom, za jedan dobar "Nikonov" objektiv, mislim da je to bio portretni 2,5/105 mm, to mi je tada bilo potrebnije. Četrdeset pet godina kasnije, ugledam, i opet ne verujem očima, lep kao lutka, nov i sav sjajan, prodaje se Contaflex Super B. U predivnoj braon kožnoj torbi. Sada je na počasnom mestu u vitrini zajedno sa još nekim veteranima. Uvek kada ga pogledam podseća me na uzbudene staro skoro pola veka.

I ZA KRAJ

Proizvodnja jednookih refleksnih fotoaparata s centralnim zatvaračem bio je samo jedan modni krik. Poznato je da krik ne traje dugo. Više nedostataka: ograničen izbor objektiv, komplikovano funkcionisanje i potrebna velika preciznost (nedostajala je mnogim proizvođačima), brzo su "sahranili" ovaj tip fotoaparata, a, što je najgore, istu sudbinu doživele su skoro sve fabrike koje su ih proizvodile. ■

miniko@sezampro.rs

fotoklinika

kreativnost realizacija ☆☆☆

SAVET

Pokušajte ponekad da razmišljate crno-belo, da aktivirate crno-belu konverziju u samom fotoaparatu tako da nemate sačuvanu kolornu verziju fotografija (bez .raw fajlova). Samo jedno ovakvo snimanje i suština monohromne fotografije biće jasnija nego kada to radite automatskom konverzijom u crno-belo.

Bobice

Zoran DAVIDOVIĆ, Surčin

Pretpostavljam (iskreno rečeno, nadam se) da je u pitanju autor koji je skoro dobio fotoaparat, jer takav je izbor motiva na fotografijama koje nam je poslao: kratak esej o cvasti maslačka (nezaobilazan kada nemate ideju šta drugo da snimate), nekoliko fotografija cvetova i isto toliko bobica. Kada nakon tako uspešnog snimanja sednete za računar, jedini način da fotografije učinite zanimljivijim jeste obrada, među kojima je kombinovanje crno-bele fotografije s kolornim detaljima verovatno na prvom mestu, jer uvek daje "fantastične" rezultate. Šalu na stranu, još nisam video niti jednu fotografiju na kojoj takva intervencija ima smisla, a stalno se ponavljaju: crno-bele mačke sa zelenim očima, crno-bele bašte s cvetovima u boji, crno-bele scene s vatom u punom spektru. Pa zašto ne bi tu dodali i bobice, mada su na fotografiji neke nepravedno obezbojene. Čak i ovakvi, hiljadu puta viđeni motivi, mogu biti interesantni, ali zahtevaju malo truda, pažljivog kadriranja i definisanja pozicija oštrih i neoštrih planova. Kao primer navešću fotografije koje je snimio Karl Blossfeldt, a ako želite da vidite šta je radio veliki majstor, u pretraživač ukucajte njegovo ime i aktivirajte pretragu fotografija. Videćete da biljke mogu pružiti izuzetno zanimljive motive uz prethodno definisanje: kolor ili crno-belo.

kreativnost realizacija ☆☆☆☆☆

Trouglovi

Đorđe UNGAR, Novi Sad

Ovaj morski snimak bez problema može da se proda bilo kojoj turističkoj agenciji koja želi da privuče avanturiste željne mira i netaknute prirodne lepote. Sve je na njemu savršeno, idealno, kompozicija (po trećinama), odnosi svetlih i tamnih tonova, balans hladnih i toplih tonova i akcenat na savršenom mestu – skoro u zlatnom preseku! Fino su prikazani detalji u senkama (stena i pesak), i u isto vreme zadržan je lep ton neba. Da li ima detalja u belim talasima stvarno nije ni važno. Šta drugo reći osim da je fotografija savršena, možda čak previše savršena (ako je tako nešto uopšte moguće, naročito u lingvističkom smislu), ali prosto želim da kažem da deluje nestvarno, pa čak i malo dosadno jer sve je na svom mestu.

Deluje kao da je nemoguće promeniti u toj sceni bilo šta i da naš doživljaj može biti takav, i samo takav! Većina komercijalnih, a posebno turističkih fotografija, deluje tako i zato se na njima ne zaustavljamo, vidimo ih, kažemo "joj što je tamo lepo" i idemo dalje. Imamo problem da se saživimo s mestom jer nije ostavljen prostor za našu interpretaciju. Iako nas savršenstvo i lepota uvek inicijalno privuku, brzo nam i dosade jer su sva čula zadovoljena i nema više interakcije ni izazova. Savremena fotografija u potpunosti odbacuje klasičnu estetiku na koju smo svi navikli, pa mnogima te fotografije deluju neprihvatljivo jer su mnogo više realne, bez idealizacije i estetizacije – baš kao i život sam.

SAVET

Na nekom od narednih putovanja pokušajte da date svoj lični pogled, neopterećeni ustaljenim fotografijama koje nam se nude preko raznih medija.

Thirst (Žeđ)

Nikola JELENKOVIĆ, Pančevo

kreativnost realizacija ☆☆☆

Fotoaparat Pentax Program A, objektiv 50 mm i Fuji Film ISO 100 podaci su uredno upisani u File Info. Tamo sam saznao i da je fotografija namenjena engleskom govornom području, doduše uz uredan prevod, ali nikako

nisam uspeo da shvatim koja joj je namena i šta bi trebalo da pokaže. Najvažniji deo fotografije ne pokazuje ništa, devojka svakako nije glavni motiv jer joj lice nesretno zaklanja pivska čaša u kojoj je (o žalosti) voda. Ni pomenuta čaša nije motiv jer se i od nje vidi samo deo, a na

njemu opet samo deo natpisa. Mnogo praznog prostora i mnogo nevezanih detalja. Uklanjanje čaše, usmeravanje pogleda ka objektivu i neoštra silueta čoveka na prozoru dali bi zanimljiviju scenu u kojoj bi lepi pastelni tonovi imali veći značaj nego što to imaju sada.

Jovana

Stefan STOJANOVIĆ, Beograd

Crno-beli portreti zaista imaju neku magiju bez obzira na to koliko su dobri ili ne. To je kao da u startu imaju kvalitet više! Kada je u pitanju glamur portret, prednost još više raste jer se lako zamaskiraju svi nedostaci pripreme ili nedostatak ozbiljne produkcije, što je u amaterskoj fotografiji skoro obavezna stvar.

Na ovom portretu svetlo je dobro upotrebreno – usmereno difuzno. Ističe nežnu teksturu kože koja ide u korak s godinama modela. Minimalan stajling je dosta dobar, mada, kada smo kod izgleda modela, jako mi smetaju njene šiške koje joj upadaju u oči i stiće se utisak da joj strašno smetaju, pa stalno imam potrebu da ih sklonim. Ovo osećanje koje izazivaju njene šiške kod mene uopšte nije loše jer stvara inicijalnu potrebu da se na portret reaguje i čini ga realnijim. Ipak, mislim da to nije bila autorova namera, već je prosto želeo da snimi "lep portret". U redu, ako je to bio cilj onda Stefan još mora da radi na usavršavanju, pre svega kadra. Prazan prostor oko modela dosta je bitan i pomaže da se napravi dobar odnos figure i površine same fotografije. To ima ulogu u kompoziciji ali i psi-

kreativnost realizacija ☆☆☆☆☆

hološku. Da bi to bilo sve kako treba, trebalo je još malo proširiti kadar tako da vidimo i grudi modela i više od njenih ruku. Sam položaj ruku mogao bi da nagovesti kretanje i, s obzirom na veliku tamnu pozadinu, delovalo bi kao da je upravo ušla u kadar. Tada bi i poluotvorena usta i šiške u očima modela imali više smisla jer bi sve delovalo mnogo spontanije i neposrednije.

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-klinika. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Refoto, za "Foto-kliniku", Pčinjska 15a, 11000 Beograd: citaoci@refoto.co.rs za foto-kliniku

SAVET

Danas se veoma retko snimaju fotografije koje pripadaju grupi režiranih scena (tu ne spada pozorišna fotografija), ali one mogu biti veoma zanimljive. Fotograf stvara svoju scenu, priču koju želi da pokaže.....

SAVET

Kada snimate modnu ili glamur fotografiju možete modele tretirati kao prave "žive" osobe, a ne lutke iz izloga (mada je taj trend beživotnih manekena danas jako popularan). Pogledajte modne fotografije Ričarda Avedona (Richard Avedon) koji je tu komunikaciju doveo do savršenstva.

Floating holm

Mlađan PAJKIĆ, Kostolac

"Da komšiji crkne krava"... Značenje ove rečenice svima nam je poznato, a svojevremeno sam čitao komičnu raspravu o tome kako je prevesti na engleski, a da zadrži značenje. Nešto slično mučilo je i Mlađana jer sve fotografije koje nam je poslao imaju "lepe i jasne" nazive na engleskom, osim jedne: "Ka Ovčaru i Kablaru". Kako moram da priznam da mi nije bio poznat termin "holm", prepustio sam pretragu kompletnog imena fotografije Guglu koji nije pronašao ništa slično. Potom sam potražio značenje te reči i saznao da je to, u stvari, malo ostrvo, a takvo ime koriste uglavnom Škoti jer je nastalo od prastare reči "holmr". Drugo značenje odnosi se na jednu vrstu hrasta, što ne bi trebalo da ima nikakve veze, jer na ovakvim ostrvima rastu breze. Nasuprot tome, ima puno objašnjenja za "floating island" ili, da se vratimo našem jeziku, "ploveća ostrva", od kojih je, na Vlasinskom jezeru, najveće i najpoznatije Mobi Dik.

Svašta smo naučili, pa sada možemo da se vratimo fotografiji. Umesto smišljanja "umetničkih" naziva (kakve ni Englezi nemaju), vreme treba utrošiti na mnogo pažljiviju obradu snimljene fotografije. Kadar je uredno podeljen na trećine, drvce je skoro na liniji "zlatnog preseka"... Ali ono što je odmah primetno jeste neuspeo pokušaj žestokog potamnjenja gornje trećine fotografije i simuliranja prodora svetla koje je palo samo na ostrvo. Izveden grubo, ovaj zahvat rezultirao je svetlim oreolom oko ostrva.

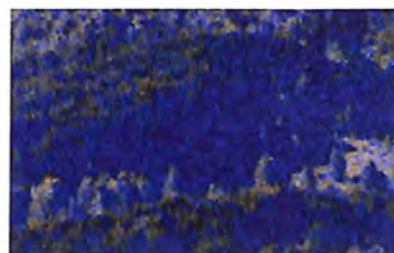

kreativnost realizacija

Snimak je napravljen fotoaparatom Canon PowerShot SX100 IS koji ima 8 megapiksela. S obzirom na to da fotoaparat ima raspon ekvivalentan 36 do 360 mm i da je za snimak iskorišćen maksimalni položaj teleobjektiva, pretpostavljam da nije bilo razloga za neki ozbiljan izrez. Čak i da jeste, nekoliko puta do sada pisali smo o kontroli digitalnog šuma i obradi prilikom koje treba izbegavati zatamnjenje crnih delova.

Na ovom snimku to je prouzrokovalo da je tačka najvećeg interesa prava "crna rupa" koja uvlači naš pogled tako da s mukom možemo sagledati ono što se nalazi oko nje. Nakon toga je verovatno usledilo "prosvetljenje" koje je rezultiralo plavo toniranim područjima na mestima gde bi trebalo da budu senke sa svojim detaljima.

U odnosu na vreme potrošeno za fotografisanje obrada digitalnih snimaka traje duže, a trebalo bi da je obrnuto. Samo pomeranjem nekoliko klizača odgovarajućih kontrola dalo bi mnogo bolji rezultat i ostavilo vremena da se, na primer, uklone pozadine (jer jedino se to vidi) krave koje pasu ili čamac od kojeg je preostalo par svetlih i par tamnih piksela.

SAVET

Passante

Loran ŽUTIĆ, Beograd

Fotografija čoveka koji prolazi (za promenu, naziv je ovoga puta na francuskom) ima nekoliko nedostataka koje je lako ukloniti: iskrivljene vertikale uz desnu ivicu, veliku tamnu površinu uz desnu i donju ivicu. Istovremeno, pogled nam prvo pada na stub na desnoj strani, dok je perspektiva takva da vuče pogled ulevo. Ispravljanje perspektive, korigovanje izreza, horizontalno okretanje fotografije i malo podešavanje kontrasta daju smirenu fotografiju s istaknutim osećajem daljine.

SAVET

kreativnost realizacija

Promena strana na fotografiji često može dati dobre rezultate. Naravno da ovo "ne pali" kod poznatih predmeta, a treba povesti računa i o objektima koji okretanjem gube smisao kao što su tekstovi, raspored dugmića na odeći...

Jupiter

Čedomir MILOSAVLJEVIĆ, Pančevo

Čedomir je zamolio komentar ove fotografije uz primedbu da je snimljena Canon fotoaparatom (kojim, ne znam) na koji je stavio Jupiter objektiv koji je platio čitavih 50 dinara. Da bi spojio ova dva "sveta", Čedomir je upotrebio adapter M39 (korisna informacija za sve koji žele da probaju isto). Koliko vidim "spajanje" je dobro prošlo i nema mesta za kritiku kvaliteta fotografije: oštrina je vrlo dobra, neoštri deo u pozadini lepo je prikazan, boje su korektno.

E sad, s tehnikom nema problema ali s kompozicijom i sadržajem fotografije ima. Naravno, jasno nam je da je ovo savijeni (pognuti) suncokret u vazi ali nije prikazan baš najsrećnije. Ne postoji prava veza između cveta i stabljike i deluje kao da je otkinut. Vaza je takođe interesantna ali ovde minorno prikazana. Kada već snimamo mrtvu prirodu treba da se opredelimo za pristup, šta nas tu najviše zanima i privlači, šta želimo da prikazemo i na koji način. Da li je to klasičan pristup, s mekim difuznim svetlom, ili je to Rembrandtowska

atmosfera s aluzijama na smrt, ili ekspresivnost francuskih slikara s kraja 19. veka. A, možda bi, ipak, bilo najzanimljivije videti neki nov, savremeni način prikaza mrtve prirode, gde ne bi bila dominantna estetika, već sadržaj i priča koju fotografija nosi. Možda, kao simbol, kao metafora, aluzija ili prosto zabeleženo stanje stvari. ■

kreativnost realizacija

Želimo vam prijatno putovanje uz vaš omiljeni časopis.

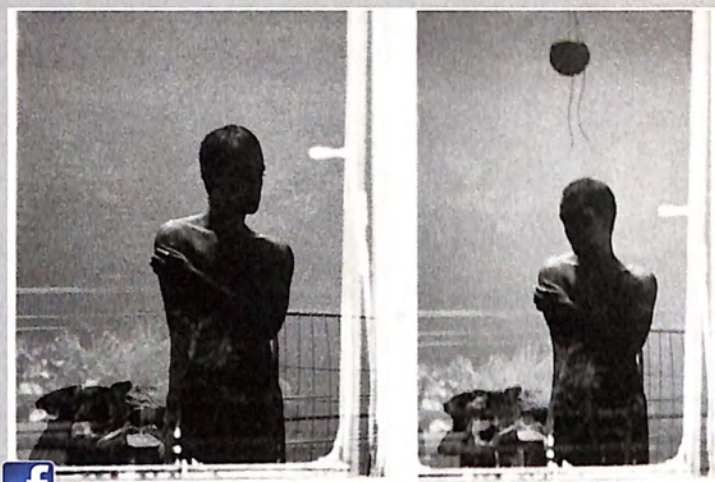
Novi broj u prodaji!

Složite slagalice na www.putovanjazadvoje.rs i osvojite dve povratne avio karte za Rim ili wellness vikend za dvoje u najluksuznijim slovenačkim termama, Termama Olimia.

f TIJANA JOVANOVIĆ, Kragujevac, "Nagi"

f MAŠA CVIJANOVIĆ, Novi Sad, "Same difference"

Monohromatski svet

Konkurs na temu:

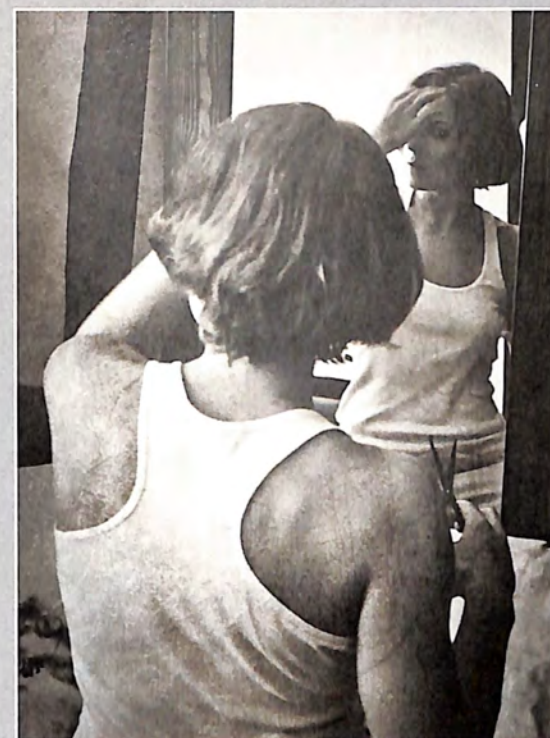
f TENA PAVLETIĆ, Zagreb, Hrvatska, "Xena"

f IVAN ĆIRIĆ, Piroć, "Slatko"

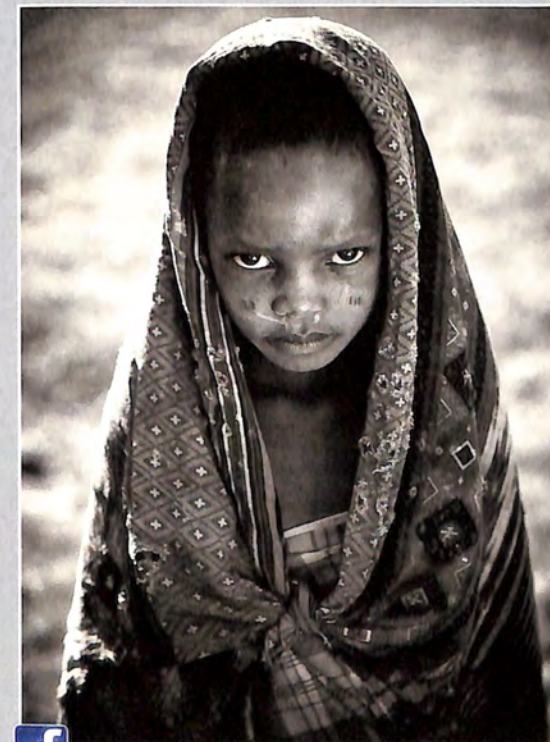
f KRISTIJAN ANTOLOVIĆ, Osijek, Hrvatska, "Maršal"

f IVAN SPASIĆ, Kragujevac, "Kratki rezovi"

f MARIJA JOVANOVIĆ, Novi Sad, "Pola pola"

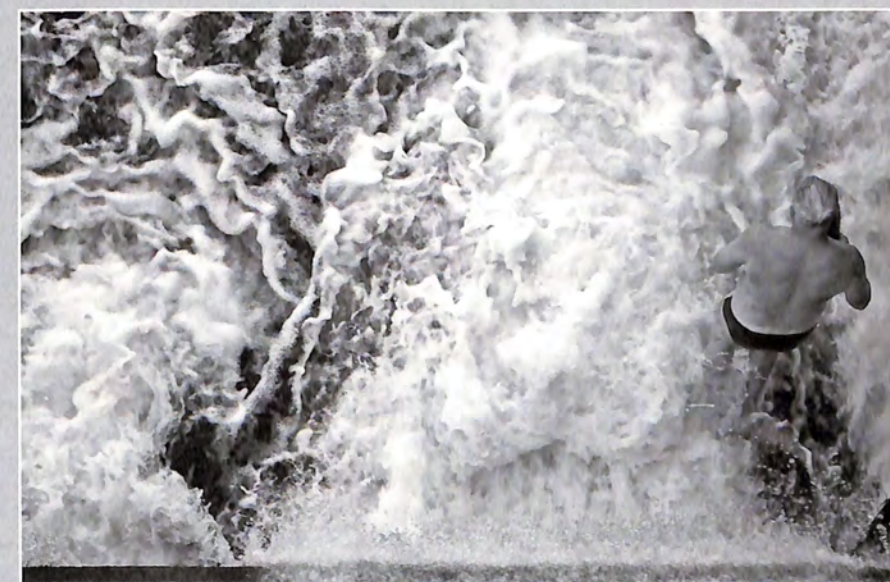

f GORAN JOVIĆ, Imotski, Hrvatska, "Face of Africa"

KONKURS

SENJA VILD, Beograd, "Beg od sopstvene senke"

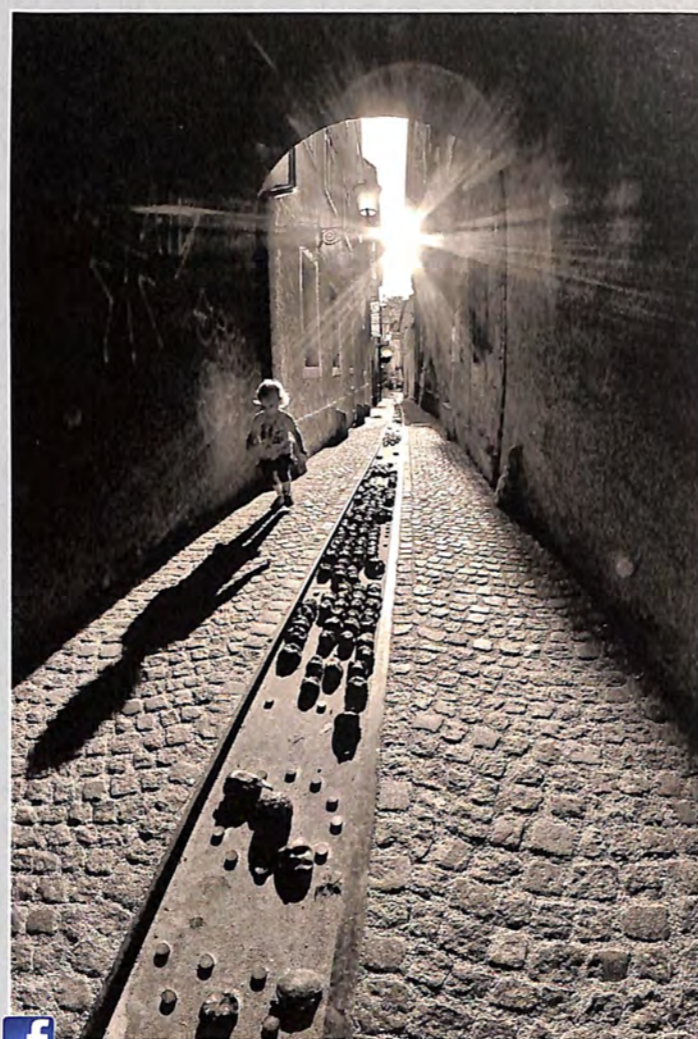
VUKAŠIN STANČEVIĆ, Beograd, "Čačak"

BOJAN GAJIĆ, Beograd, "Ljudi koji su voleli vozove"

f BOJAN JANJIĆ, Teslić, BiH, "Jovana"

f DARE PRISTOV FERJAN, Bled, Slovenija, "Senka"

DRAŽEN SHEJBAL, Daruvar, Hrvatska, "Vremen zuba"

f JELENA MILJKOVIĆ, Nis, "Ball"

NATAŠA IGNJATIĆ, Doboj, BiH, "Lost"

f MAJA VUKELIĆ PAVKOV, Novi Sad, "U ogledalu"

NEMANJA RADENKOVIĆ, Beograd, "Ranjena buba"

BORIS BAJČEVIĆ, Beograd, "Nidje veze"

STEFAN STOJANOVIĆ, Beograd, "DSC2429-got-bw"

PROPOZICIJE

KONKURS MONOHROMATSKI SVET

Časopis *Refoto* pokrenuo je stalnu rubriku "Foto-konkurs" gde će objavljivati fotografije čitalaca, amatera i profesionalaca. Pravo učešća imaju svi koji se bave fotografijom. Uz poslate fotografije potrebno je naznačiti njen naziv, sve informacije o autoru kao i neophodne tehničke podatke, npr. kojim fotoaparatom je snimljeno i dr.

Trajanje: Konkurs traje tokom cele 2011. godine.

Veličina i tip fotografija: maksimum 13 x 18 cm (1.535 x 2.126 pix u 300 dpi), RGB, JPG, bez kompresije. Mogu se slati crno-bele i kolor monohromatske fotografije.

Broj radova: za svaki broj prima se do deset fotografija po autoru.

Rok za slanje fotografija: do 15. u mesecu

Objavlivanje radova: U svakom broju objavljuje se izbor od dvadeset do trideset najboljih fotografija pristiglih za to izdanje. Za decembarски broj, kada je finale ovogodišnjeg konkursa, žiriraju se svi pristigli radovi tokom godine. Tada se objavljuju finalni rezultati konkursa, nagrađene i do tada neobjavljene fotografije konkursa.

Završne odredbe:

- Radovi koji su poslani na konkurs ne vraćaju se;
- organizator poslate fotografije može koristiti za potrebe časopisa, bez naknade ali uz obavezno potpisivanje autora;
- odluke žirija su konačne;
- pravo tumačenja ovih propozicija ima organizator.

Slanje fotografija: poštom na adresu Refoto, Pčinjnska 15a, 11000 Beograd ili putem Interneta www.refoto.rs – konkursi **UPLOAD**

TEHNIČKA PODRŠKA KONKURSA FIRMA "HP",
A NAGRADE OBEZBEĐUJE FIRMA "GOLUM"

Golum

2011 Preferred Partner
GOLD

www.golum.rs
hp Imaging and Printing Solution
Specialist

1. NAGRADA
HP Photosmart Premium
e-All-in-One Printer (CN503B)

2. NAGRADA
HP Photosmart Plus
e-All-in-One Printer (CN216B)

3. NAGRADA
HP Photosmart
All-in-One Printer (CN255B)

FOTO servis

Deli Radivoja 1, 11000 Beograd,
011 / 78 - 23 - 017; 011 / 78 - 23 - 037

Prabor vrhunskog kvaliteta za vašu rasvetu po odličnim cenama.
Creative Light – napravljen od fotografa za fotografe.
www.creativelight.com

LampHeads

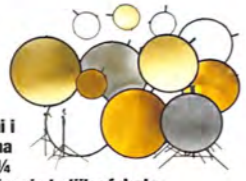
Lamp Head Set omogućava konstantan izvor svetla za foto i video snimanje ili tzv "intervju set". Idealan je za rad na terenu, zbog male težine i jednostavne i brze montaže. Set se sastoji od: torbe, 2 nosača lampe, 2 fluo lampe od 65W, 2 stativa, 2 softbox-a kvadratnog oblika FF 40x40 cm i 2 strujna kablja. Svaki set je upakovan u torbu, dizajniranu za lakši transport.

- CL lamphead Set 230v **86.990din**
- Takođe se zasebno mogu kupiti:
- CL nosač lampe (bez lampe) **25.990din**
- FLUO lampe:
- 65W 230V/50Hz 5500K **5.890din**
- 105W 230V/50Hz 5500K **8.790din**
- Halogene lampe:
- 250W 230V 3200K (tungsten) **1.790din**

Zilberice

Proizvode se u nekoliko dimenzija kružnog i četvrtastog (DeLuxe sa rukohvatom) oblika od različitih materijala. Zilberice su postale sastavni i neophodni deo opreme svakog fotografa za rad na terenu i u studiju. Zapakovane zauzimaju svega 1/4 svoje površine. Dostupna je i verzija 5u1 za postizanje boljih efekata.

Srebrno/beli 50cm	3.190din	5 u 1 50 cm	6.790din
Srebrno/beli 95cm	4.990din	5 u 1 95 cm	11.490din
Srebrno/beli 120cm	8.990din	5 u 1 120 cm	14.990din
Transparentni 50cm	2.590din		
Transparentni 95cm	4.990din		
Transparentni 120cm	8.990din		
Zlatno/beli 50cm	3.990din		
Zlatno/beli 95cm	6.490din		
Zlatno/beli 120cm	8.990din		
Sunlight/beli 50cm	3.190din		
Sunlight/beli 95cm	4.990din		
Sunlight/beli 120cm	8.990din		

Deluxe			
Transparentni 60cm	5.990din		
Srebrno/beli 60cm	7.690din		
Sunsilver/beli 60cm	7.690din		
Zlatno/beli 60cm	7.690din		
Transparentni 80cm	6.990din		
Srebrno/beli 80cm	8.490din		
Sunsilver/beli 80cm	8.490din		
Zlatno/beli 80cm	8.490din		
Transparentni 120cm	9.490din		
Srebrno/beli 120cm	10.990din		
Sunsilver/beli 120cm	10.990din		
Zlatno/beli 120cm	10.990din		

Kišobrani

Različiti dimenzija i površina: beli za mirno mekano svetlo, srebrni za visoki kontrast, transparentni za direktno difuzno svetlo, softbox kišobran za mekano svetlo.

Transparentni 65cm	2.590din	Kišobran Softbox beli 105 cm	7.690din
Transparentni 85cm	3.190din		
Transparentni 105cm	3.990din		
Beli 65cm	4.590din		
Beli 85cm	4.990din		
Beli 105cm	3.190din		
Srebrni 65cm	4.590din		
Srebrni 85cm	4.590din		
Srebrni 105cm	4.990din		

Profoto

Profoto je priznati svetski lider u proizvodnji elektronske fleš rasvete. Profesionalnim fotografima danas je potrebna, izdržljiva, brza i pouzdana studijska oprema specijalno dizajnirana za digitalnu fotografiju i zahtevne poslove.

SUPER PONUDA!

- **ComPact KIT 300/300:**
2x Compact 300, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, 2 zum reflektora, Sinhro kabl 5m **94.900din**
- **D1 Studio KIT 500/500 Air:**
2x D1 500 Air, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, Profoto Air Remote (potpuna kontrola blic glave daljinskim upravljačem) **249.900din**
- **D1 Studio KIT 500/500:**
2x D1 500, torba, 2 stativa, 2 kišobrana **199.900din**
- **Bat Pack 230V:**
siguran, pouzdan, prilagodljiv **104.900din**

SpeedRing

Adaptori za montiranje SoftBox-ova na bilo koju fleš glavu ili foto blic.

- adapter Nikon/Canon **14.490din**
- adapter Profoto **14.990din**
- adapter Bowers Calumet **7.990din**
- adapteri za ostale brendove **7.990din**

Light Box

Lako rasklopivi foto studio dizajniran za fotografisanje malih predmeta. Proizvodi se u 2 dimenzije sa 4 različite pozadine.

- 50x50x50 cm **7.990din**
- 80x80x80 cm **10.990din**

SoftBox

Različite dimenzije oktagonalnog, kvadratnog, pravougaonog i "stripe" oblika. U sebi sadrže izmenjive unutrašnje i spoljne difuzore kao i fleksibilne čelične šipke koje su uz tkaninu otporne na toplotu idealne za fleš rasvetu bilo koje snage ili kontinuirano osvetljenje do 650W.

SoftBox RF		SoftBox FF	
RF 30x90 cm	17.990din	FF 40x40 cm	10.990din
RF 30x120 cm	19.490din	FF 40x60 cm	11.990din
RF 40x60 cm	13.490din	FF 30x90 cm	14.490din
RF 60x90 cm	21.990din	FF 60x90 cm	15.990din
RF 90x120 cm	27.990din	FF 90x120 cm	20.990din
RF 90 cm	16.690din	FF 20x30 cm	9.690din
RF 60x60 cm	19.490din		
RF 150 cm	27.390din		
RF 120x180 cm	43.490din		

SoftGrid

Omogućava smanjenje ugla svetla na 50 stepeni i daje dodatnu kontrolu kada je potrebno usmereno svetlo. U svim oblicima kao i RF SoftBoxovi, vrlo lako se postavljaju i skidaju.

30x90 cm	8.990din	90 cm	19.990din
30x120 cm	11.990din	90x120 cm	15.490din
40x60 cm	8.390din	150 cm	31.990din
60x60 cm	9.690din	120x180 cm	28.990din
60x90 cm	10.990din		

Pixel Plus
Servis Centar

Mihizova 22, Beograd
tel: 011/3392-844
email: servis@pixelplus.rs

Popravka i održavanje:

- Foto aparata
- Video kamera
- Objektiva
- Bliceva
- Video projektora
- Foto štampača

Autorizovani **Canon** servis za video i foto program

GEDZET GODINE 2011

PREDLOŽI, GLASAJ, IGRAJ SE!
PRIDRUŽI SE GEDZET ARMIJI NA
www.gedzetgodine.com
I OSVOJI VREDNE POKLONE!

Prijatelj časopisa ReFoto

studio B

radio na frekvencijama

99,1MHz
100,8MHz
105,4 MHz

Oglasite se...

PO SPECIJALNIM CENAMA

...na ovoj strani

Za više informacija pozovite marketing časopisa 011 / 344 - 9641

FOTODiskont.rs 011/3571-102 | 063/225-112

ONLINE PRODUKCIJA

TESTOVI FOTO OPREME

6 RATA ČEKOVIMA BEZ KAMATE

STUDIJSKA RASVETA, STATIVI, RAZNA DODATNA OPREMA, CANON SLR APARATI, CANON OBJEKTIVI

BLUR

M A G A Z I N E

GLOBAL FOTO

Beograd: Ivankovačka 20A 011/33-70-877
Pančevo: Braće Jovanović 68 013/33-52-58
www.foto-global.rs

* cene su podložne promenama

D5100

Izvanredan SLR fotoaparat DX formata. Posедује snažan CMOS senzor slike od 16,2 megapiksela, obrtni LCD ekran, D-Movie, HDR snimanje, režim specijalnih efekata, ISO 100-6400 i sistem autofokusa sa 11 tačaka. Savršen način da podstaknete svoju kreativnu stranu.

TELO	59.990 din
D5100 + 18-55mm	64.990 din
D5100 + 18-55mm VR	68.990 din
D5100 + 18-105mm VR	79.990 din
D5100 + 18-55mm VR + 55-200mm VR	84.990 din
D5100 + 18-55mm VR + 55-300mm VR	94.990 din

TELO 199.990 din

D700 + MB-D10 224.990 din
 D700 + PDK-01 245.990 din
 D700 + 24-120mm f/4.0 299.990 din
 D700 + 28-300mm f/3.5-5.6 284.990 din
 D700 + 14-24mm f/2.8 339.990 din
 D700 + 24-70mm f/2.8 329.990 din

TELO 99.990 din

D7000 + 18-105mm VR 119.990 din
 D7000 + 16-85mm VR 144.990 din
 D7000 + 18-200mm VR II 154.990 din
 D7000 + 18-105mm VR + 55-200mm VR 139.990 din
 D7000 + 18-105mm VR + 55-300mm VR 149.990 din
 D7000 + 18-105mm VR + 70-300mm VR 154.990 din

TELO 42.990 din

D3100 + 18-55mm 46.990 din
 D3100 + 18-55mm VR 49.990 din
 D3100 + 18-105mm VR 62.990 din
 D3100 + 18-55mm + 55-200mm VR 66.990 din
 D3100 + 18-55mm VR + 55-300mm VR 69.990 din
 D3100 + 18-55mm VR + 55-300mm VR 79.990 din

TELO 59.990 din

D90 + 18-105mm VR 79.990 din
 D90 + 16-85mm VR 104.990 din
 D90 + 18-200mm VR II 114.990 din
 D90 + 18-105mm + 50mm f/1.8D 82.990 din
 D90 + 18-105mm VR + 55-200mm VR 99.990 din
 D90 + 18-105mm VR + 70-300mm VR 114.990 din

TELO 119.990 din

D300s + 16-85mm VR 164.990 din
 D300s + 18-200mm VR II 175.990 din

JA SAM 1 KLIK ISPRED

Nikon1 J1 Nikkor objektiv 10-30 mm f/3.5-5.6 VR **55.990 din**

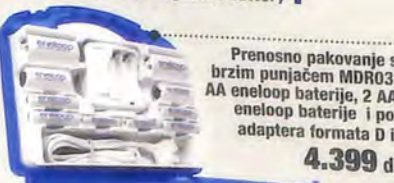
• 10.1 MegaPiksela • displej TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm) • (ISO 100-6.400) • film 1.080p full HD

Nikon1 V1 **81.990 din**

• 10.1 MegaPiksela • displej TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm) • (ISO 100-6.400) • film 1.080p full HD • TFT LCD tražilo veličine 0,47 inča (1,2 cm) sa 1.440.000 tačaka • port za više dodatnih uređaja • audio ulaz

eneloop

Ready to use Rechargeable Battery

Prenosno pakovanje sa brzim punjačem MDR03 4 AA eneloop baterije, 2 AAA eneloop baterije i po 2 adaptera formata D i C **4.399 din**

Brzi punjač MQR06 sa 4 AA punjive baterije. Eneloop bateriju puni za 1 sat i 15 minuta! **3.399 din**

Punjač MQN09 sa 4 AA punjive baterije, vreme punjenja je 7 sati i 30 minuta **2.799 din**

SANYO vam predstavlja revolucionarnu tehnologiju prvih punjivih baterija spremnih za rad bez inicijalnog punjenja – eneloop. One kombinuju superiornu tehnologiju modernih Ni-MH punjivih baterija sa prednostima klasičnih alkalnih baterija.

Glitter * cena za 8 baterija **3.199 din**

HR-3UTG / HR-3UWX * cena za 4 baterije **1.699/1.999 din**

Punjač MQN04 * sa 2 punjive baterije * sa 4 punjive baterije **1.499/2.149 din**

Punjač MQR06-E-4-3UWX **3.599 din**

Manfrotto www.manfrotto.com

Stativi/tripod

- 055XPROB 17.490 din
- 190XPROB 14.990 din
- 190MF3 Mag Fiber 32.990 din

Tripod super pro

- 058B Triaut Camera 37.590 din
- 161MK2 Mark 2 49.990 din

Tripod Compact

- MKC3-H01 NOVO 5.990 din
- MKC3-P01 NOVO 5.990 din
- MK394-H NOVO 8.990 din
- MK394-PQ NOVO 8.990 din

Monopodi

- 679B 4.990 din
- 680B 6.190 din
- 681B HD Pro 5.890 din
- 682B Self Standing 11.190 din

Glave

- 222 9.990 din
- 494RC2 5.990 din
- 496RC2 7.490 din
- 804RC2 7.490 din
- 808RC4 13.590 din
- 501HDV 19.290 din

324RC2 11.490 din

327RC2 17.490 din

054MO-Q2 **NOVO** 19.990 din

SanDisk®

www.sandisk.com

Extreme® CompactFlash® kartice

• brzine 60 mb/s, dostupne u kapacitetima od 8 GB – 32 GB, posebno su napravljene da pružaju vrhunske performanse za uređaje koji koriste CF format, sa početnom cenom već **od 6.899 din**

SanDisk® ImageMate® čitač All-in-One

• brzo, lako i bezbedno prenesite sve svoje podatke na računar. Čitač All-in-One čita sve formate memorijskih kartica, a sa brzinom pisanja/čitavanja od 34 mb/s oni su među najbržim postojećim čitačima, cena **od 2.999 din**

SanDisk® SD™ i SDHC™ kartice

Vaši važni trenuci zaslužuju brzinu i pouzdanost SanDisk Ultra memorijske kartice. Dostupne u kapacitetima od 2GB – 64GB, brzine 15 mb/s, sa početnom cenom već **od 999 din**

Nikon Exclusive Store

<p>AF 24 mm f/1.4G ED AF-S 204.990 din</p> <p>AF-S DX 16-85 mm f/3.5-4.5.6 G ED VR 64.900 din</p>	<p>AF-S 35mm f/1.4 G 171.900 din</p> <p>AF-S DX Micro 85 mm f/3.5 G ED VR 53.900 din</p>	<p>AF-S 85 mm f/1.4 G 161.900 din</p> <p>AF-S 24-120 mm f/4 G ED VR 118.900 din</p>	<p>AF-S 28-300 mm f/3.5 - 5.6 G ED VR 96.900 din</p> <p>AF DX 10.5 mm f/2.6 G ED Fisheye 79.490 din</p>	<p>AF-S DX 55-300 mm f/4.5 - 5.6 G ED VR 41.900 din</p> <p>AF-S DX 35 mm f/1.8 G 21.490 din</p>	<p>AF 35 mm f/2.0 D 29.900 din <i>super cena</i></p> <p>AF 85 mm f/1.8 D 44.990 din</p>
---	--	---	---	---	---

NIKKOR objektivni

NIKKOR Obj 10-24mm AF-S DX f/3.5-4.5G ED **85.900 din**
 NIKKOR Obj 12-24mm F4G AF-S DX IF-ED **112.900 din**
 NIKKOR Obj 16-35mm f/4G ED VR **123.900 din**
 NIKKOR Obj 17-55mm F2.8G DX AF-S IF-ED **155.900 din**
 NIKKOR Obj 18-35mm F3.5-4.5D AF IF-ED **62.900 din**
 NIKKOR Obj 18-55mm F3.5-5.6G AF-S DX VR **19.900 din**
 NIKKOR Obj 18-70mm F3.5-4.5G AF-S DX Zoom **37.900 din**
 NIKKOR Obj 18-105mm F3.5-5.6G ED VR AF-S DX **27.900 din**
 NIKKOR Obj 18-200mm F3.5-5.6G AF-S DX VR II **75.490 din**
 NIKKOR Obj 24-85mm F3.5-4.5G AF-S **48.900 din**
 NIKKOR Obj 24-85mm F2.8-4.0 D AF **74.900 din**
 NIKKOR Obj 28-85mm 1/3.5-4.5 Manualni **85.900 din**

NIKKOR Obj 24-120mm F3.5-5.6G AF-S VR IF-ED **69.900 din**
 NIKKOR Obj 14-24mm F2.8G AF-S ED **186.900 din**
 NIKKOR Obj 24-70mm F2.8G AF-S **175.900 din**
 NIKKOR Obj 70-200mm F2.8G AF-S ED VR II **248.900 din**
 NIKKOR Obj 70-200mm F2.8 G AF-S IF VR **172.900 din**
 NIKKOR Obj 14mm F2.8D AF IF-ED **188.900 din**
 NIKKOR Obj 16mm F2.8D AF Fisheye **88.900 din**
 NIKKOR Obj 20mm F2.8D AF **66.900 din**
 NIKKOR Obj 28mm F1.4 D AF **214.900 din**
 NIKKOR Obj 80-400mm F4.5-5.6D AF VR **31.900 din**
 NIKKOR Obj 50mm F1.4D AF **33.900 din**
 NIKKOR Obj 50mm F1.4G AF-S **42.900 din**
 NIKKOR Obj 50mm F1.8D **13.900 din**

NIKKOR Obj 85mm F1.4D AF **134.900 din**
 NIKKOR Obj 60mm f/2.8D ED AF-S **56.900 din**
 NIKKOR Obj 105mm F2.8G AF-S IF-ED VR II Micro **91.900 din**
 NIKKOR Obj 135mm F2.0 AF-DC **141.900 din**
 NIKKOR Obj 24mm f/3.5 D ED PC **215.900 din**
 NIKKOR Obj 45mm f/2.8D ED PC-E Micro **215.900 din**
 NIKKOR Obj 85mm F2.8D ED PC-E Micro **196.900 din**
 NIKKOR Obj 55-200mm f/4-5.6 AF-S DX VR IF-ED **29.900 din**
 NIKKOR Obj 70-300mm F4.5-5.6G IF-ED VR **56.900 din**
 NIKKOR Obj 80-400mm F4.5-5.6D AF VR **177.900 din**
 NIKKOR Obj 180mm F2.8D AF IF-ED **96.900 din**
 NIKKOR Obj 200mm F4.0 IF Micro **183.490 din**
 NIKKOR Obj 300mm F4.0 AF-S IF-ED **144.900 din**

Preko 40 godina Lowepro proizvodi najkvalitetnije torbe i rančeve za foto i video opremu

Lowepro www.lowepro.com

SlingShot od 6.990 din

Flipside od 8.990 din

Adventura od 2.190 din

Toploader Zoom od 2.490 din

Classified od 7.990 din

Profoto

Profoto je priznati svetski lider u proizvodnji elektronskih fleš rasveta. Profesionalnim fotografima danas je potrebna, izdržljiva, brza i pouzdana fleš rasveta posebno dizajnirana za digitalnu fotografiju i zahtevne poslove.

ComPact KIT 300/300: 2x Compact 300, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, 2 zum reflektora, Sinhro kabl 5m **94.900 din**

D1 Studio KIT 500/500 Air: 2x D1 500 Air, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, Profoto Air Remote (potpuna kontrola blinc glave daljinskim upravljačem) **249.900 din**

D1 Studio KIT 500/500: 2x D1 500, torba, 2 stativa, 2 kišobrana **199.900 din**

Bat Pack 230V: siguran, pouzdan, prilagodljiv **104.900 din**

lowepro S&F Serija Modular Carryng System

Sloboda pokreta. Brz pristup. Fleksibilnost. **NOVO**

NATIONAL GEOGRAPHIC www.geographicbags.com

TORBE I RANČEVI

Pribor vrhunskog kvaliteta za vašu rasvetu po odličnim cenama.

SoftBox Različite dimenzije oktaogonalnog, kvadratnog, pravougaonog i strip oblika. Cene od **9.690 din**

Kišobrani Različiti dimenzija i površina: beli, transparentni i srebrni. Cene od **2.590 din**

Preplatite se!

dobićete časopis na vašu kućnu adresu

+ poklon knjigu

Specijalne ponude dvogodišnja pretplata

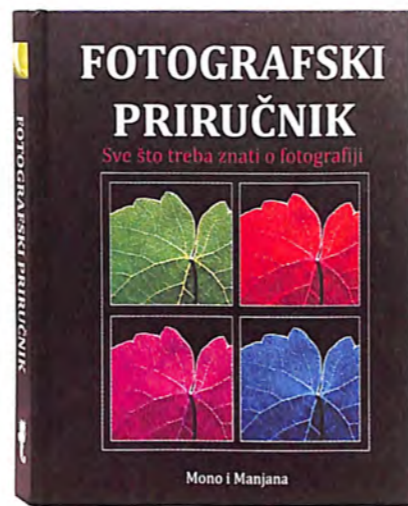
Za samo 5.950 dinara dobićete 22 broja vašeg omiljenog časopisa na kućnu adresu + poklon, knjigu "Fotografski priručnik" (grupa autora, izdavač Mono i Manjana, 2010, vrednost 3.780 dinara).

Godišnja pretplata

Za samo 2.950 dinara dobićete 11 brojeva časopisa na kućnu adresu + poklon, knjigu "Digitalna fotografija", priručnik koji nedostaje (David Pogue, izdavač Kompjuter biblioteka, 2011, vrednost 1.730 dinara).

Pretplata

- Za 2.750 dinara, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 gratis dobićete ReFoto na kućnu adresu (bez poklona).
- Ukoliko želite, možete se pretplatiti na 6 brojeva + 1 gratis za samo 1.500 dinara (bez poklona).
- Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi 88 km (bez poklona). Poštarina je uključena u cenu.
- Za inostranstvo pretplata na 12 brojeva, s poštarinom, iznosi 80 evra.

Priručnik će vam pomoći pri izboru pravog fotoaparata i objektivu i naučiće vas da manipulišete slikom i postignete najbolje efekte. Urednik knjige i autor većine fotografija je Stiv Bavister, jedan od najuspešnijih i najiskusnijih britanskih fotografa.

• format: 215 x 280mm • 256 strana • tvrd povež

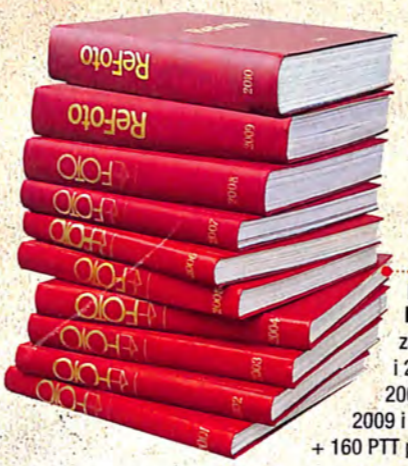
Knjiga je podeljena na dva dela, o kojima možete da razmišljate kao o „fotografskom“ i „digitalnom“ delu. Autor David Pogue je kolumnista NewYork Times-a i jedan od najboljih predavača na svetu.

• format: 165 x 235mm • 294 strana • tvrd povež

NAPOMENA:
PONUĐA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA
PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIH!
POKLON ŠALJEMO
ODVOJENO OD ČASOPISA!

Naručite povezane komplete ili naša druga izdanja

"DRAGOLJUB TOŠIĆ - FOTOGRAFIJE", Foto-monografija, 1.500 din. + 180 PTT

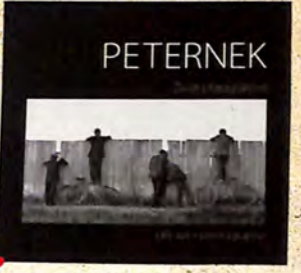
POVEZAN KOMPLET REFOTO ČASOPISA za 2002, 2003, 2004, 2006. i 2007. godinu po 2.000 din. 2008. godina - 3.000 din. 2009 i 2010. godina - 3.490 din. + 160 PTT po kompletu

"ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFIJE" prof. Dragoljub Kažić, 450 din. + 140 PTT

"DEDAIZAM" Vladimir Bačlija, Foto-monografija, 5.000 din. + 400 PTT Svaki kupac uz knjigu na poklon dobija 6 originalnih crno-belih negativa

"TOMISLAV PETERNEK - ŽIVOT S FOTOGRAFIJOM", Foto-monografija, 7.000 din. + 400 PTT

Kupite stare brojeve

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA REFOTO (brojevi od 1 do 6, 29, 43 i 45 su rasprodati)

od **125** dinara

- od broja 7 do 54 cena po komadu je 125 din.
- od broja 55 do 65 cena po komadu je 175 din.
- od broja 66 iznosi 250 din. plus poštarina od 60 dinara po komadu

Učestvujte i vi u stvaranju časopisa... Kako?

Pošaljite vaše fotografije za sledeće rubrike:

- ✓ **PUTOPIS** Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- ✓ **U FOKUSU** Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- ✓ **FOTO-KOMENTAR** Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- ✓ **FOTO-AMATER** Do dvadeset fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INTERNET
Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju za koju možete poslati do deset fotografija maksimalne veličine 13x18 cm (1.535x2.126 pix u 300 dpi), JPEG, RGB a veličina 2MB. Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za sve konkurse: <http://www.refoto.rs/prijava.php>

Učestvujte na godišnjem konkursu časopisa MONOHROMATSKI SVET

Kako da pošaljete fotografije e-poštom?

- prikačite fotografije uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
 - ograničite veličinu jedne fotografije na 1,5 MB;
 - maksimalna težina poruke je 10 MB.
- U FOKUSU**, citaoci@refoto.co.rs, subject: U fokusu
FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-komentar
FOTO-AMATER, citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-amater
PUTOPIS, citaoci@refoto.co.rs, subject: Putopis

POŠTOM
Fotografije narezane na CD. Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompaktdiskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. Obavezno napišite podatke u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).
Adresa za slanje:
ZA REFOTO, Studio One,
Pčinjska 15a, 11 000 Beograd.

PISMO MESECA

Pavao Toth, Bjelovar

Poštovana urednice, poštovano uredništvo Refoto magazina,

Nakon više godina pažljivog čitanja i "gledanja" Refoto magazina, pronašao sam vremena napisati par riječi, s namjerom da pohvalim vaš rad i istaknem kako je Refoto magazin, po mojem skromnom mišljenju, najbolja štampana publikacija te vrste koja se može kupiti kod nas.

Neposredni povod pisanju ovih redaka je članak "Šta se desilo s fotografijom?", koji je točno pogodio temu o kojoj razmišljam dulje vrijeme. Stekao sam dojam da su se u fotografskoj umjetnosti pomalo "izokrenule vrijednosti", te da se više cijeni naknadna obrada od onog magičnog momenta snimanja kada fotografija za pravo nastaje.

Osobno pripadam generaciji koja je svoju zaljubljenost u fotografski medij otkrila u labosu, gurkajući pincetom eksponirani papir u razvijaju i nestrpljivo iščekujući pojavu fotografije. Također sam s velikim interesom pratio razvoj fotoaparata za snimanje, a osobno digitalac koristim od 2001. godine. Nekada sam u labosu dosvijetljavao i "maskirao" papir, kako bih postigao željene efekte na još nerazvijenoj fotografiji i sav taj posao je prije nalikovao vraćanju nego egzaktnom postupku u fotografskoj tehnici. Retuš se obavljao teško i komplicirano, a danas je cijeli postupak sveden na nekoliko "klikova" mišem. Prije su fotografije postajale unikati i teško su se mogle napraviti baš dvije potpuno iste. Takve su fotografije slane na fotografske natjecanje u velikim kovertama, na sve krajeve svijeta, a žirirane su rasprostrte

po podu. Bilo je to vrijeme kada je fotografija izborna status prave umjetnosti. Ovo govorim iz svoje pozicije amatera-fotografa, koji ne živi od snimanja, već u fotografiji istinski uživa.

Danas je fotografija postala masovni proizvod i time je izgubila dio svoje ekskluzivnosti. S druge strane, dobili smo jedan sasvim novi "medij", koji u spoju s internetom odlikuju brzina, široka rasprostranjenost, pristupačnost, niska cijena i sposobnost da zadovolji sve ljudske strasti i potrebe.

U tom procesu pretvorbe iz analogne u digitalnu fotografiju umjetnost je poprimila sasvim nove oblike i standarde. Nažalost, tradicionalni foto-natjecaji se nisu najbolje "snašli" u cijeloj situaciji. U biti, dozvoljeno je "sve", s naglaskom na naknadnu obradu. Po svojim karakteristikama, digitalna fotografija zahtijeva nešto više naknadne obrade, kako bi se podigao kontrast i oštrina, ali to često prelazi granice neophodnoga i vodi u potpuno drugi svijet koji je daleko od onih stvarnih uvjeta u kojima je fotografija i snimljena. Ovo nas vodi do novog pitanja – što je po današnjim standardima fotografija?

Uvjerem sam da ne treba niti na jedan način ograničiti razvoj tehnologije, jer to nikada nije bilo produktivno. Ono što treba napraviti je uvesti nove standarde i jasno reći što je to umjetnička fotografija. Koje su to vrijednosti koje se trebaju cijeliti u postupku nastajanja fotografije? Je li to pravi moment pritiskanja okidača fotoaparata, je li to kreativno postavljanje scene ispred objektiva ili je to dorada i korištenje specijaliziranih alata za postizanje

posebnih efekata nakon snimanja. To može biti i sve nabrojano zajedno, ali tada bi bilo dobro da se natjecaji profiliraju tako da se selektiraju fotografije nastale na isti način, a ne miješaju "likovni radovi" s fotografijama.

Ja trenutno fotografiram godinu dana starijom D-SLR fotoaparatom od 12 megapiksela, kupljenim isključivo da bih zadovoljio kriterije nametnute od organizatora natjecaja, kako bih zadovoljio tehničke uvjete fotografija. Prije toga sam fotografirao kompaktnim digitalcem koji je imao 8 megapiksela, a još prije jednim od 2,1 megapiksela. Tim prvim sam snimio nebrojene odlične fotografije, koje sada više ne mogu poslati ni na jedan natjecaj, jer su preniske rezolucije. Bilo bi bolje da sam stalno snimao na film. Ipak, svi smo jedva dočekali pojavu digitalne fotografije iz puno dobrih razloga. Puno brže snimamo, odmah možemo vidjeti rezultat snimanja, lakše spremamo i distribuiramo fotografije, sve je postalo jeftinije i pristupačnije svima, a fotografija ima više nego ikad.

U stvari, možemo biti sretni što smo postali svjedocima svih ovih promjena, jer one obogaćuju naše živote. Niti sadašnja tehnologija nije vječna, jer će promjene koje slijede biti još brže i teško zamislive iz današnje perspektive. A umjetnost će zauvijek ostati ta koja nas okružuje i oplemenjuje naš životni prostor.

Želim se zahvaliti na odličnom časopisu, uz želje da zadržite ovu razinu kvalitete objavljene sadržaja i fotografija.

Nastojati ću, koliko mi slobodno vrijeme bude dopustilo, da sudjelujem sa svojim radovima.

ZAUŠTAVLJENI ISTINITI KADAR VREMENA

Zoran Budak, Zagreb

Poštovani, šaljem ovaj svoj komentar potaknut člankom vaše urednice u 85. broju. Već dulje vrijeme pratim Refoto i mislim da ste najbolji u regiji, a kao što često kažu i šire. Kombinacije tehnike, umjetnosti, komentara i fotografija je uistinu izvanredna i, obzirom da trošim novac na dosta inozemnih izdanja, međunarodno sjajna. Od drugih ste bitno razumljiviji, praktičniji i uopće zanimljiviji. Toliko o pohvalama.

Ono što me oduševilo je da napokon netko ozbiljno komentira Photoshop koji se pretvorio u karikaturu samog sebe. Svrha alata za popravak pogreška pretvorio se u mutantu za stvaranje kvazi umjetničkog djela. Nisam generalno protiv pomoćnih alata, ali kada su oni postali sami sebi svrhom, trebalo

je naglo povući ručnu. Fotografija bi trebala biti prvenstveno ideja realizirana u trenutku. Zauštavljani istiniti kadar vremena. Sada sve češće imamo izvitoperene ideje ljudi koji nemaju dosta strpljenja za pravu fotografiju. Jasno da je jednostavnije potrošiti nekoliko minuta na kompu nego odsjedati za fotoaparatom smrzavajući se u prirodi, čekajući na pravi trenutak. Ili imati oko za situacije koje se pred svima nama otvaraju (ako ih vidimo).

Zbog toga, nastavite s dobrim radom, pokazujte prave, iskonske fotografije i dajte nam i dalje dobre savjete i informacije.

NAGRAĐENA FOTOGRAFIJA

Mario Radaković, Sisak

"Ovo je lep, mada često naporan posao, ali svaki umor, svako ražočaranje što nešto nismo uspjeli da uradimo nestaje..." kada vidim da mi je fotografija objavljena u časopisu, i još k tome i nagrađena! Opet! Ne znam šta da kažem!? Nadam se samo da mi Ivana ne bude zamjerila na korištenju citata iz odličnog uvodnika u novi broj Refotoa. Hvala vam, kao odličnoj ekipi, još jednom na tome što ste objavili, ali i nagrađili baš moju fotografiju pokraj mora drugih odličnih radova kolega fotografa! Znamte čovjeku uljepšati dan!

P.S.

Naime, imam neke kvarove na fotoaparatu (poprilično skupe) koji me ovih dana bacaju u očaj i depresiju (oštećen filter senzora), ali kada sam vidio svoju fotku u časopisu, i još nagrađenu, osmijeh mi nije sišao sa lica cijeli dan!

I naravno, ne radi se tu o nekoj materijalnoj dobiti, iako nam je svima drago kada za svoj rad budemo i neočekivano nagrađeni, već je bit u tome da ti je netko stručan i iskusen objavio fotku u časopisu koji je i svojim sadržajem i iskustvom ljudi koji ga rade ili bolje rečeno stvaraju, na jako visokom nivou. A nije morao! U tome je stvar!

Hvala vam još jednom od srca i dobro svijetlo svima!

SAVRŠENA FOTOGRAFIJA
NA DOHVAT RUKE

Epson Stylus Photo R3000

EPSON
EXCEED YOUR VISION

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:

Beograd: LIST COMPUTERS 3535 555 * OFFICE 1 SUPERSTORE 34 60 600 * GRAPPOLO INTERNATIONAL 3091 421 * BIG BANG 2266 652 * BEL COMPUTERS 3544-007 * CT RETAIL 3120 866 * CARTRIDGE WORLD 3089 810 * COLORSYS 3573 533 * COMPUTER SHOP DOO 2688 104 * HELLAS 7440 300 * MICRO SYSTEMS 3283 007 * DESK COMPUTERS 3240 017 * MONITOR SYSTEM DOO 3449 322 * ATOM PARTNER 20 90 856 * COMPUTERLAND 30 99 595 * COMTRADE SHOP 344 63 57 * DC GRAFIČKI CENTAR 2030 886 * GIGATRON 24 11 479 * GOLLUM 24 50 779 * SOLUTION JM 30 89 500 * WIN WIN 26 88 933 * NOV SAD: NOVEL 021/426 100 * INFOGRAF 021/551-311 * POSITVE DOO 021/4720 388 * ASYS 021/402 420 * SH BIRO D.O.O. 021/751 310 * IO COMPUTERS 021/453 833 * WIN WIN 021/83 96 950 * ZREUNJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 * MPA 023/566 414 * ČAČAK: ALTI 032/340 140 * BOLLAN KOMERC DOO 032/830 015 * DOBUS 032/310 050 * USPON 032/340 410 * WIN WIN 032/303 000 * KRAGUJEVAC: MINE DOO 034/304 970 * WIN WIN 034/365 735 * SUBOTICA: K-OFFICE DOO 024/670 920 * DG COMPUTERS 024/557 689 * POŽEGA: STEFAN DOO 031/893 323 * SKY COMPUTER CENTAR STIKAR 031/8255 25 * ŠABAC: PC MARKET 015 310 133 * TUTIN: ANSOFT 020 810 180 * LUŽICE: DATA COMM 031 512 122 * PETAR PAN 031 511 139 * WIN WIN 031 524 981 * VALJEVO: URIDIUM TRADE 014 292 222 * VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 384 * ZAJEČAR: GENIUS SHOP 019 42 67 68 * RAŠKA: USPON 036 736 050 * SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 * SMEDEREOVO: PLANINKA 026 643 021 * STARA PAZOVA: ALF-COMPUTERS 022 316 419 * KRALJEVO: USPON 036 235 749 * WIN WIN 036 235 875 * KRŠEVAČ: LINKOM 037 44 33 71 * LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 * KATALOG 016 213 313 * NOVA PAZOVA: BETATRON DOO 022 323 636 * JAGODINA: LINK 035 245 245 * KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 * NIŠ: COMTEL 016 235 875

ewe comp